NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 20 גראשען

12 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 256 | Łódź, Niedziela, 8 listopada 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאדז, זונטאג פ׳ תולדות כ״ג מרחשון תרצ״ז | 14-טער יארגאנג

אויפשטענדיגע אין מאדריד

פערביטערטע קאמפען אויף די גאסען פון דער הויפט-שטאט

לאנדאן, 7 (ספ. טעל.)
ייטער קארעספאנדענט מעלדעט פערפיניאן, אז א קאלומנע פון די פשטענדיגע איז אונטער די אנפיה- פון פולקאוויק אסענציא היינט מיטאג אריין קיין מאדריד. ון די מיטגלידער פון דער רעגירונג געבליבען אין דער הויפט-שטאט דער פרעמיער לארגא קאבאלערא.

לאנדאן, 7 (ספ. טעל.)
היינט איז אין אויסערן-מיניסטעריום האלטען געווארען א טעלעפאנישע עה פון מאדריד פון ענגלישן שארזש פער וועגען אריינמארשירען פון די פשטענדיגע אין די פארשטעט פון רריד פון דער דרום'דיגער און מערב- ער זייט.

גענעראל מיאכא, דער פיהרער פון דער ווארשטער דיר- וויזיע, אדעלעגאט פון דער רעגירונג.

שעף פון גענעראל-שטאב איז בעשטימט געווא- רען גענעראל פאזאס, ער האט זיין ביורא איבער- געפיהרט קיין טאראנגען, וואס געפינט זיך 80 קי- לאמעטער פון מאדריד.

הונדערטער עראפלאנען, טאנקס און פאנצער-אויטאס

האבען די אויפשטענדיגע הינטער מאדריד

ליסאבאן, 7 (ספ. טעל.)
לויט ידיעות, וואס זענען דא אנגעקומען, האבען זיך אין דער דעצידירענדער שלאכט ארום מאדריד בעטייליגט אויף דער זייט פון די אויפשטענדיגע מאסען אפריקאניש מיליטער מיט הונדערטער עראפלאנען, טאנקס און פאנצער-אויטאס.

באמבארדירט א פאבריק פון פאנצער-אויטאס אין בארצעלאנא

ראבאט, 7 (ספ. טעל.)
די סעווילער ראדיא-סטאציע מעלדעט, אז די עראפלאנען פון די אויפשטענדיגע האבען באמבארדירט די פאבריק פון פאנצער-אויטאס אין בארצעלאנא. דערביי איז צושטערט געווארען א גרויסע צאהל אויטאס, וואס זענען בעשטימט געווען ארויסצושיקען אויפ'ן פראנט.

די רעגירונג אפגעפאהרען קיין וואלענסיא

פאריז, 7 (ספ. טעל.)
האוואס מעלדעט פון מאדריד: פון וואלענסיא מעלדעט מען, אז די מיטגלידער פון דער רעגירונג זענען אנגעקומען אין אויטאס פון מאדריד. די רעגירונג האט זיך בעזעצט אין פאלאץ פון מארקיז בעמקארבא, וואו עס האט זיך תיכף פערזאמעלט דער מיניסטארען-ראט.

די לאגע אין קאטאלאניען

בארצעלאנא, 7 (ספ. טעל.)
אין בנין פון דער קאטאלאנישער רעגירונג איז אונטער'ן פארזיץ פון פרעזידענט קאמפאניס פאר- געקומען א זיצונג געווידמעט די אקטועלע פראגען פון מלחמה און רעוואלוציע. די בעראטונגען האבען געדויערט ביז 3 א זייגער פארטאג. אלע אנוועזענדע האבען אויסגעדרוקט צוטרוי דער קא- טאלאנישער רעגירונג. עס איז בעשלאסען געווא- רען אויפצופאדערן די גאנצע בעפעלקערונג געניי

אפצוהיטען די דעקרעטען פון דער רעגירונג, ווייל נאר זיי אליין פיהרען צום נצחון און סאציאלען איבערבוי. עס איז געשאפען געווארען א ספע- ציעלע קאמיסיע אויסצואורבייטען פלוצלינגע פער- ארדנונגען. די קאמיסיע קען זיך ווענדען צו אלע ארגאניזאציעס וועגען צוזאמענארבייט ביי דער שנע- לער אויספיהרונג פון די דעקרעטען.

די איטאליענער פראוואקירען

טאנזשער, 7 (ספ. טעל.)
דעם 5 ד.ח. איז דא יודער געקומען צו גע- שעהעניש. דורכ'ן פלאץ האבען מארשירט 100 מאטראסען פון צוויי איטאליענישע קאנטער-טארפעדא שיפען. בעת זיי זענען פערביי געגאנגען פאר דעם קאפע, אין וועלכען עס זיצען געוועהנליך די אנהענ- גער פון דער מאדרידער רעגירונג, האבען זיי געזונגען דעם פאשיסטישען הימן. אלס ענטפער דערויף האבען די שפאניער געמאכט אויסרופען: „זאל לעבען די רעפובליק". די מאטראסען האבען זיך דאן אריינגעריסען אין קאפע, אויסגעהאקט די שויבען אין די פענסטער. עס איז ענטשטאנען א גע- שלעג. די פאליציי און זשאנדארמען האבען פו- ראנדערגעטיילט די קעמפענדע. דאן זענען די אי- טאליענישע שיפען צוריק אויף זייערע שיפען.

איטאליען און דייטשלאנד

וועלען אנערקענען די רעגירונג פון ד' אויפשטענדיגע

רוים, 7 (ספ. טעל.)
די ידיעה וועגען אריינמארשירען פון די אויפ- שטענדיגע קיין מאדריד איז אנגעקומען אן די נאכ- מיטאג־שעה'ן. אין די איטאליענישע פרעסע־קרייזען הערשט די איבערצייגונג, דאס מען דארף ערוואר- טען די מאהלנטע אנערקענונג דורך איטאליען און דייטשלאנד די רעגירונג פון די אויפשטענדיגע.

פראנקרייך און ענגלאנד בעטראכטען נישט דאס פערנעמען מאדריד אלס סיבה צו אנערקענען גען. פראנקאס רעגירונג

בערלין, 7 (ספ. טעל.)
דער פאריזער קארעספאנדענט פון „בערלינער טאגעבלאט" מעלדעט כלומרשט פון זיכערע קוועלען אז צווישען דעם ענגלישען און פראנצויזישען אוי- סערן-מיניסטעריום איז געשלאסען געווארען א הסכם לויט וועלכען די פראנצויזישע און ענגלישע רעגי- רונגען וועלען נישט בעטראכטען דאס פערנעהמען מאדריד דורך גענעראל פראנקא אלס סיבה צו אנערקענען איהם אלס שעף פון דער רעגירונג, און זיין רעגירונג פאר א נאציאנאלער רעגירונג.

איטאליעניש מיליטער און קריגס-מאטעריאל פאר די אויפשטענדיגע

לאנדאן, 7 (ספ. טעל.)
א שפאנישע נאטע, וואס איז נעכטען איבער- געגעבען געווארען אין ענגלישען אויסערן-מיניס- טעריום, פערופט זיך אויף די ערקלערונגען פון אן איטאליענישען זעלנער, וואס איז דעם 1-טען ד.ח. גענומען געווארען אין געפאנגענשאפט דורך דעם רעגירונגס-מיליטער. דער זעלנער האט ער- קלערט, אז צוזאמען מיט איהם האט מען ארויס- געשיקט קיין שפאניען 50 מאן, וואס זענען בע- שטימט געווארען דורך דעם פיהרער פון דער 10-טער איטאליענישער ארטילעריע-באטעריע.

דער טראנספארט איז בעשטאנען פון 15 האר- מאטען און 50 קעסטלעך אמוניציע. דער זעלנער האט נאך צוגעגעבען, אז ער האט געזעהן אין קאצערעס 15 איטאליענישע פאנצער-אויטאס, וואס זענען געפיהרט געווארען דורך איטאליענישע זעלנער

רעגירונגס-מיליטער, וואס איז אויסגעשטעלט אויף די גאסען און פלעצער אין צענטער פון שטאט האט היינט בעזעצט די אפטיילונגען פון גענעראל ווארעלא, אויף די פארשטעט קאראבאנשעל און ווילאווערדא.

גרויסע בלוטיגע גאסען-קאמפען אין מאדריד

לאנדאן, 7 (ספ. טעל.)
רייטער מעלדעט פון ליסאבאן, אז דאס מיליטער גענעראל ווארעלא איז אריין אויף דעם פלאץ יסא דעל סאל, אין צענטער פון מאדריד. אויף הויפט-גאסען קומען פאר געוואלדיגע קאמפען. רשטע אפטיילונגען פון די אויפשטענדיגע זע- אריין קיין מאדריד 10 א זייגער אינדערפריה.

פאריז, 7 (ספ. טעל.)
דער האוואס-קארעספאנדענט, וואס געפינט זיך מאדריד מעלדעט, אז די קאנאנאדע פערשטארקט די דעטאנאציעס פון די שאסען פון די רעגי- נגס-הארמאטען, וואס זענען אויסגעשטעלט אין נאסען, מישען זיך צונויף מיט די אויפרייסען די גראנאטען פון די אויפשטענדיגע. א סך ער זענען בעשעדיגט געווארען. עס האט בע- ערס געליטען די פארשטאט לאוואפיעס, וואס בעוואוינט דורך אן ארבייטער-בעפעלקערונג. צווישען דער ציווילער בעפעלקערונג איז פע- א סך קרבנות.

א סך געשעפטען זענען געשלאסען, ווייל אין פון אייניגע שעה האט מען מאבילעזירט זייער נצען פערסאנאל. די מיליציאנטען געפינען זיך אלץ אין די אקאפעס, הארט נעבען מאדריד.

אין דער שטאט זענען פערשפרייט פערשידענע אנגען. אייניגע פון זיי זענען אפטימיסטיש. מען רצעהלט, אז מען האט גענומען געפאנגען 400 אקאנער. עס האבען זיך אויך פערשפרייט נישט שטעטיגטע ידיעות, אז דאס רעגירונגס-מיליטער אפגעשטויסען די אויפשטענדיגע אויף 4 קי- אמעטער.

לויט די לעצטע נאכמיטאג-ידיעות, קומען די אמפען שוין פאר אין דער שטאט אליין. די טילעריע פון רעגירונגס - מיליטער, וואס איז ויסגעשטעלט אויף די גאסען און פלעצער אין ענטר פון שטאט האט היינט בעשאסען די אפטיי- לונגען פון גענעראל ווארעלא, אויף די פארשטעט קאראבאנשעל און ווילאווערדא.

וואס מעלדען די אויפשטענדיגע?

סעוויליא, 7 (ספ. טעל.)
דער קאמוניקאט פון די אויפשטענדיגע מעל- דעט: אויב די רעגירונג וועט ווייטער פערארדנען ווידערשטאנד אין דער פערטיידיגונג פון מאדריד, וועט דאס צווינגען דאס נאציאנאלע מיליטער נאכ'ן פערנעמען מאדריד, אנצעווענדען אין דער גאנצער שארפקייט דעם קריגס-קאדעקס.

דאס נאציאנאלע מיליטער, וואס וועט אריינגעהן קיין מאדריד וועט זיין פערזעהן מיט גאז-מאסקעס, ווייל דאס רעגירונגס-מיליטער בענוצט גאזען.

קאמיטעט צו פערטיידיגען מאדריד

פאריז, 7 (ספ. טעל.)
האוואס מעלדעט פון מאדריד, אז עס האט זיך דארט געבילדעט א קאמיטעט צו פערטיידיגען די הויפט-שטאט, אין דער שפיץ פון וועלכען עס שטעהט

געוועז. פרעמיער מאראטשעווסקי

אנגעקלאגט פאר פאלש בעשולדיגען א מלוכה-בעאמטען.—עס דראהט איהם 5 יאהר תפיסה

ווארשא, 7 (טעלעפאניש)
אין קרייז-געריכט איז אריינגעטראגען געווארען דורך דער פראקוראטור א סענסאציאנעלע בעשול- דיגונג געגען דעם געוועזענעם ערשטען פוילישען פרעמיער יענדזשעי מאראטשעווסקי. מאראטשעווסקי האט ארויסגעגעבען א צייטונג פון די ז.ז.ז. „פראנט מאראטשעווסקי". די דאזיגע צייטונג פלעגט כסדר אנפאלען אויף דעם פראקוראר קלאסע, איצט פרא- קוראר אין לידע, צוליב דעם איז די צייטונג אפט קאנפיסקירט געווארען.

מאראטשעווסקי האט אנגעשריבען אן אנקלאגע צום יוסטיץ-מיניסטער גראבאווסקי, בעשולדיגענדיג דעם פראקוראר קלאסע, אז ער איז נישט קיין לאיאלער בירגער, אז ער האט אן אויסלענדישע נישט געשטעמפעלטע זאפאלניטשקע. עס איז אדורכ- געפיהרט געווארען אן אויספארשונג און עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז פראקוראר קלאסע האט צוויי זאפאלניטשקעס אבער ביידע פון איני- לענדישער פראדוקציע און ביידע געשטעמפעלט.

מאראטשעווסקי איז דעריבער אנגעקלאגט גע- ווארען אין געריכט פאר פאלש בעשולדיגען א בע- אמטען, לויט'ן ארטיקעל 133, פאר וועלכען עס דראהט א שטראף פון 5 יאהר תפיסה.

אינטערווענץ פון פוילישען גענעראל-קאמיסאר אין דאנציג

געגען דער פעראָרדנונג מבטל דעם ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט

דאנציג, 7 (טעלעפאניש)
דער פוילישער גענעראל-קאמיסאר אין דאנציג מינסיטער פאפעע האט אינטערווענירט לויט'ן אויפ- טראג פון דער פוילישער רעגירונג אין שייכות מיט דער נייער פעראָרדנונג פון סענאט, וועגען דער ארבייטס-פערמיטלונג, וואס צענטראליזירט די גאנצע פערמיטלונג אין די הענד פון דאנציגער ארבייטס - פערמיטלונגס - אמט. דער גענעראל- קאמיסאר האט ערקלערט, אז די פוילישע רעגירונג קען נישט אנערקענען די דאזיגע פעראָרדנונג, ווייל זי רעגולירט אייגזייטיג א בערעכטיגונג, וואס קען רעגולירט ווערען נאר אין הסכם מיט דער פוילישער רעגירונג.

דאנציג, 7 (ספ טעל.)
דעם 4-טען ד. ח. איז פערעפענטליכט גע- ווארען אין דאנציג א פעראָרדנונג וועגען ארבייטס- פערמיטלונג, פראפעסיאנעלע פערמיטלונג, פער- מיטלונג פאר האנדווערקער-יונגלעך. וואס צענ- טראליזירט די אלע פונקציעס אויסשליסליך אין ארבייטס-אמט.

די פעראָרדנונג וואס זאל שוין אריין אין לעבען דעם 10 ד. ח. האט ארויסגערופען א גרוי- סע בעאונרוהיגונג צווישען די פוילישע ארבייטער וועלכע האבען מורא, אז דער אפיציעלער אר- בייטס-פערמיטלונגס-אמט, קען האבען אונגינסטיגע פאלגען פאר דער פוילישער בעפעלקערונג אין דער פרייער שטאט.

לאנד-צוזאמענפאהר פון יודישע בעקער

ווארשא, 7 (טעלעפאניש)
דעם 11 ד.ח. וועט אין ווארשא פארקומען א לאנד-צוזאמענפאהר פון יודישע בעקער, אויף וועל- כער עס וועלען ארומגערעדט ווערען א רייה וויכ- טיגע ענינים.

מין. בעק אַרויסגעפאָהרען קיין לאָנדאָן

וואַרשאַ, 7 (טעלעפאָניש)

היינט 1 אַ זייגער מיט 5 מינוט איז דער אויסערן־מיניסטער בעק צוזאַמען מיט דער פרוי און סויטע אַרויסגעפאָהרען קיין לאָנדאָן.

וואַרשאַ, 7 (טעלעפאָניש)

דער היינטיגער „דזיענניק פּאָפּולאַרני" מעלדעט פאָלגענדע אינפאָרמאַציעס וועגען מיניסטער בעק'ס וויזיט אין לאָנדאָן:

אַנשטאָט דעם מזרח־פּאַקט און דעם פּאַקט פון 4, רוקט מיניסטער בעק אַרויס אַ פּשוט און נישט קאָמפּליצירטע לעזונג, אַנשטאָט די פּאַקטען לעגט ער פאָר אַ פּאַקט פון 5 מלוכות, ד. ה. ענגלאַנד, פראַנקרייך, דייטשלאַנד, איטאַליען און פּוילען. אויב אַזאַ פּאַקט שליסט אויס ראַטען־פאַרבאַנד הייסט דאָס אויך נישט, אַז ער דאַרף זיין געווענדעט געגען איהר. זי ווערט נאָר עלימינירט פון די אייראָפּעאישע ענינים און ווענדט זיך צו די אַזיאַטישע ענינים. ענגלאַנד וואָלט דערפון געהאַט דעם נוצען, וואָס אַזיאַטיש רוסלאַנד וואָלט אַלס נעגענגעוויכט צו יאַפּאַן צוריקגעשטעלט דאָס גלייכגעוויכט אויפ'ן ווייטען מזרח, וואָס וואָלט נאָר געווען צום טובה פאַר ענגלאַנד, וועלכע בשמיהט זיך דאָרט איינצוהאַלטען דעם סטאַטוס־קוואָ און צו פאַרזיכערן איהרע ווירטשאַפטליכע אינטערעסען.

אין אַזאַ פּאַקט וואָלט פּוילען געשפּילט די ראָלע פון אַ פאַקטאָר. וואָס פאַרמיטעלט צווישען צוויי ריוואַליזירענדע גרופּען ד. ה. צווישען די ענגליש־פראַנצויזישע גרופּע און די איטאַליעניש־דייטשע גרופּע

אויב דער דאָזיגער פּלאַן זאָל נישט געפינען קיין צושטימונג אויך אין לאָנדאָן, וואָלט מיניסטער בעק געגאַנגען אויפן וועג, וואָס ער האָט זיך געשטעלט נאָך בעת די וויזיטען אין בריסעל און בעלגראַד. ער וואָלט געשטרעבט צו פערטיפען זיין אונאָפּהענגיגקייטס־פּאָליטיק דורך דערפיהרען צו אַ פערשטערקונג פון די אַזוי גערופענע נאַציאָנאַלע מלוכות ד. ה. איטאַליען, דייטשלאַנד, פראַנקרייך, פּוילען און יוגאָסלאַוויע. וואָס וואָלט אָבער נישט געקענט פריהער געשעהן, ווי נאָך דעם צוזאַמענברוך פון דער רעגירונג פון „פאָלקס־פראָנט" אין פראַנקרייך.

לאָנדאָן, 7 7 ספּ. טעל.)

„איוונינג סטאַנדאַרד" פערעפענטליכט דעם פּראָגראַם פון מיניסטער בעק'ס וויזיט אין לאָנדאָן. אויסער'ריקענדיג די מיינונג, אַז די פּאָליטישע געשפּרעכען וועלען זיך צווישען אַנדערן בעציהען אויף דער פראַגע פון זיכערקייט אין אייראָפּע, מיט דער ספּעציעלער בעריקזיכטיגונג, וואָס פּוילען פערנעמט אין מזרח־אייראָפּע, ווי אויך מיט דער בעריקזיכטיגונג פון דעם לאָקאַרנאָ־טראַקטאַט, דאַנציגער פראַגע, עקאָנאָמישע פראַגען, צווישען וועלכע די ציימונג דערמאָנט בעזונדערס די פראַגע פון דער יודישער אימיגראַציע קיין ארץ ישראל

בערלין (יט"אַ) דער היינטיגער „אַנגריף" טיילט מיט, אַז דער פּוילישער אויסערן־מיניסטער בעק וועט אין זיינע באַשפּרעכן מיט דער ענגלישער רעגירונג אַרויסשטעלען אויך געוויסע פאָדערונגען בנוגע דעם דירעקטען איינפלוס פון פּוילען אויף דער פערטיילונג פון דעם שפּיטאַל.

„אַנגריף" ווייסט צו דערצעהלען, אַז מיניסטער בעק זאָל פאָדערן דאָס אַ בעשטימטער טייל פון דעם עליה־שעדיול זאָל שטענדיג רעזערווירט ווערען פאַר פּוילען.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט זאָל די פּוילישע רעגירונג פּרעטענדירען אויך אַ דירעקטען קאָנטראָל איבער דער פערטיילונג פון די עליה־סערטיפיקאַטען אין פּוילען.

Dr. med. A. KLESZCZELSKI
כירורג־אורלאָג
וואָלינט יעצט
Al. Kościuszki 60, tel. 174-99.

הערען און דאַמען
צום ווינטער־סעזאָן
קויפט די נייעסטע און מאָדערנסטע סחורה
אין דעם ערשטקלאַסיגען סאָלידען
טוך און קאָרט־געשעפט
פוטערהענדלער און אנאַכאָוויטש
לאָדז פּיעטריקאָווער 19 פראָנט 1. שטאָק טעל. 144-20
גרויסער אויסוואַהל פון די נייעסטע מאָדערנסטע ביליצער
און טאַמאַשאָווער אויסאַרבייטונגען צום ווינטער־סעזאָן
ביליגסטע פּרייזען! סאָלידע און רעעלע בעהאַנדלונג! קומט און איבערצייגט אייך!

א הערציגען מזל־טוב ווינשען מיר אונזער חשוב פערוואַלטונגס־מיטגליד
שמואל בעצאַג
צו דער פערלאָבונג פון זיין טאָכטער
רוזשאַ מיט ה' מאָניעק קאָזיעניצקי פון זשיראַרדאָוו
מיט אַכטונג די פערוואַלטונג
פון דער סעקציע ציטונגס־פערקויפער
ביי פּועלי־אגודת־ישראל, פּילסודסקעגאָ 66

מזל־טוב!
צו דער פערלאָבונג פון אונזער ג. מיטאַרבייטערין
פרל. געניא כעלעמנער
מיט ה'
מאָניעק הענדעלעס
ווינשען מיר אַ הערציגען מזל־טוב
און אַ גליקליכע צוקונפט
Personel F-my
CH. GOLDBERG
Łódź, Nowomiejska 11.

„מפעל־הבצרון" ענגלישער זאַל
לאָדז אַל. 1־טער מאַי 2
היינט, זונטאָג, 8/XI, 7 אָוונט קומט פאָר
אַ פייערליכע
יוגענד־פערזאַמלונג
געווידמעט דעם אבשלוס פון דער יוגענד־אַקציע פאַר'ן „מפעל־הבצרון". מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען:
רעד. גראָס־צימערמאַן, ד"ר א. טאַרטאַקאָווער, משה לימאַן, דיר. ד. מאַרעק, ל. רעווין, מגר. י. קראַן, ט. הורוויטש.

געדענקט, בייי
שטשעשליווי
אַ גרויסער אויסוואַהל פון
אָריגינעלע ביליצער און
טאָמאַשאָווער סחורות
אויף אַנציגער און פּאַלטענס
פון די בעסטע קוואַליטעטען
אויף פערשידענע רעשטעז
קומט און איבערצייגט אייך!
R. Szczęśliwy
לאָדז, 5 נאָוואָמיעסקאַ 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראָנט II שטאָק.

רעטשניצע
פאַר וועגערישע קראַנקע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1
טעל. 122-78
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוענד.
וועגעריש־קראַנקע, מענערשוואַכע
און הויט־קראַנקהייטען
אַנאַליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס־סטאַציע
איז טעטיג אַ גאַנצען טאָג לעת
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע־זאַל
אַ בעראַטונג 3 זל.

XXV
צו דער זילבערנער חתונה פון אונזער חשובן פרעזעס
אברהם זילבערבערג
מיט זיין פרוי צעשאַ
ווינשען מיר, אַז זיי זאָלען זוכה זיין צוזאַמען צו דערלעבען אין פרייד און נחת צו פייערן די גאָלדענע חתונה.
די שוהל פון „נר תמיד"
פּילסודסקעגאָ 50.

ענטשולדיגונג.
דערמיט ענטשולדיג איך מיך פאַר דער פערשטענדיגונגס־קאָמיסיע און קאָנטראָל־קאָמיסיע פון דאַמען־מאַגאַזין פאַר דער פיזישער און מאָראַלישער בעליידיגונג און דערקלער, אַז אַזוינס וועט מער נישט פאָרקומען.
חיל ציגעלפאַרב
פּילסודסקעגאָ 42.

וויכטיג פאַר דאַמען
נאָר 2 זל. ווערען פאַר איבערגע־מאַכט די עלטעסטע
היטען
אויף גאַנץ נייע ווי אויף נייע היטען צו
3.50
„TOLA"
25 Zawadzka 25

ד"ר העלער
ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע
8 טראַוגוטאַ 8. טעל. 179-89
נעמט אָן פון 8–11 און פון 4–8 אָוונט
זונטאָג פון 10–2 מיטאָג.
צוריקגעקעהרט
פאַר פרויען – אַ ספּעציעלער וואַרטע־זאַל
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פּרייזען

די ביליגסטע קוועלע
פון אַלערהאַנד
ניי־מאַשינען,
טיילען, נאָדלען אַז"וו איז ביי
Skład maszyn do szycia
Singer i Lachman
Łódź, Zydowska 2,
telefon 246-73.

Dr. med.
SZYMON GOLDRYNG
רענטגענאָלאָג
דורכלייכטונגען און אויפנאַהמען אין ערצטליכען גאַבינעט.
שווער־קראַנקע — אינדערהיים.
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף 6־טער שערפּליצ 7.
1. שט., פראָנט, טעל. 127-64.

אויערען, נאָז און האַלז און לונגען־קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. RAKOWSKI
פּיעטריקאָווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוועקס אָפּעראַציע א. אז. וו. ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פון 9-2 און פון 4-8 אָוונט
ביי דער קליניק איז טעטיג
אַ רענטגען־גאַבינעט
פאַר דורכלייכטונגען און עלעקטראָ־טעראַפּיע

Dr. med. Niewiażski
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט - קראַנקהייטען. בעהאַנדלונג פון מענער - שוואַכע
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40
פראָנט, 1טער שטאָק
נעהמט אָן פון 8-11 און פון 5-9 אָוונט
זונטאָג און יום טוב פון 9-1 נאָכמיטאָג.
ספּעציעלער וואַרטע - זאַל פאַר פרויען

Dr. W. MILLER
choroby wewnętrzne
(spec. chor. Reumatyczne)
Sienkiewicza 40
telefon 146-11
przyjmuje od 4[30]–7 wiecz.
Gabinet fizykalnej terapji.

Lek.-Dentysta
Helena Halpern
Narutowicza 2, tel. 170-96
צוריקגעקעהרט
נעהמט אָן אַ גאַנצען טאָג.

DR.
Daniel Kon
STERLINGA 5, tel. 228-08
אינערליכע און נערווען־קראַנקהייטען
עלעקטראָ־טעראַפּיע
נעהמט אָן פון 5–7 אָוונד.

Dr.
Wajnberg
ספּעציאַליסט פאַר לונגען, האַרץ און סקלעראָז קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 145
טעל. 126-02
נעמט אָן פון 9-10 פריה, 3-5 8-9 אָוו.

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט
פאַר אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואַנגערשאַפט
זשעראָמסקעגאָ 11, טעלעפאָן 246-09
נעמט אָן פון 8–9 פריה און פון 4–8 אָוו

Dr. med.
Z. DATYNER
אורלאָג
ספּעצ. פאַר נירען, בלאָז און אורין־קראַנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אָן פון 9-11 און פון 6-8 אָוענט.
צוריקגעקעהרט

St. Felczer
H. NEUMARK
צוריקגעקעהרט
28 פּאָלודניאָווע 28
טעל. 163-46
נעמט אָן ביז 10 פריה און פון 2–4 נאָכמ.
פאַר אונבעמיטעלטע המחות.

רעטשניצע
פאַר וועגעריש־קראַנקע
מענער - שוואַכע און הויט־קראַנקהייטען
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
פּיעטריקאָווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונט.
פרויען און קינדער נעמט אָן אַ פרוי־דאָקטאָר פון 11-1 און פון 5-7 אָוונט.
אַ בעראַטונג 3 זל.

Dr. med.
J. GOLDBERG
ספּעציאַליסט פאַר אויגען־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Śródmiejska 20, tel. 186-13.
נעמט אָן פון 11–1 און פון 7–8 אָוונט

Dr. B. Hurwicz
Choroby skórne i weneryczne
Piotrkowska 10
נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.
זונטאָג און יום־טוב – פון 8 1 בייטאָג

DR.
Michał URBACH
נערווען און אינערליכע קראַנק.
הייטן און פיזיקאַלישע טעראַפּיע
נעמט אָן פון 1–2 און פון 5–7 נאָכמ.
Zawadzka 15 m. 6 tel. 148-83

Dr. med.
J. Nadel
ספּעציאַליסט פון אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען
אַנדזשעיאַ 4, טעל. 228-92.
נעמט אָן פון 10–12 און פון 5–7 אָוו.
דער לעטשניצע בזשעזשינער 11
אין פון 12 ביז 1 בייטאָג.

STARSZY FELCZER
T. OKNO
צוריקגעקעהרט
וואוינט יעצט: נאַרוטאָוויטשאַ 6.
טעל. 137-03.
נעהמט אָן אַ גאַנצען טאָג.

DR. MED. H.
Różaner
הויט, וועגערישע און סעקסועלע קראַנק.
NARUTOWICZA 9,
tel. 128-98.
נעמט אָן פון 9–1 פאַרמ. און פון 5–9

שרייבען שעהן און שנעל
לערנט אויס דער בעוואוסטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס. אויך ווערט אויסגעלערנט שרייבען אַ גוטען יודישען בריף אין 20 טעג אַפילו דעם וואָס קען גאָרנישט שרייבען. די עלטער שפּילט נישט קיין ראָלע. אַלעיע 1־טער מאַי 4 ביי ליפשיץ.

Doktór
M. Kalisz
אַנגיוועריזטעט און ראָסטאָק
צאָהן־אַרצט
סטאָמאַטאָלאָג - כירורגיע
פּיעראַצקיעגאָ 7 (וואָלנגעליצקאַ)
טעל. 108-26
אַיבנגהם־שעה'ן פון 3–7.

DR. MED.
G. GERSZTAJN
ספּעציאַליסט פאַר אויגען־קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אָן פון 11–2 און פון 5–8.30 אָוו

DR.
Ś. Kantor
ספּעצ. פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען (מענער־שוואַכע)
90 פּיעטריקאָווער 90
טעל. 129-45
נעמט אָן פון 8–2 נאָכמ. און פון 6–9 אָוו

אַכטונג אַכטונג
100־טער מענשען
מאַכן זיך שוין איבערצייגט, אַז די בעסטע
היגיענישע טאַפּטשאַנעס,
מאַטראַצען און מאַטראַצען
ווי אויך פערשיידענע טאַפּעציר־אַרבייט
ווענדט זיך נאָר צו בעקומען אין דער 1־טער לאָדזער ווערקשטאַט פון אויסגעצייכנטע היגיענישע טאַפּטשאַנען און מאַטראַצען
„ZURMA"
אינה. ל. מרוז
Łódź, Cegielniana 58
telefon 178-21.
סאָליד און פּינקטליכע אויספיהרונג!

א מיליאָן זלאָטים קרעדיטען פאַר יודישע קליינהענדלער

שעהדיגע קאָנפערענץ פון פאָרשטייער פון קליינהענדלער-פערב. אין האַנדעלס-מיניסטעריום

וואַרשע, 7 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט)

ביים וויצע-האַנדעלס-מיניסטער סאָקאָלאָווסקי איז פאָרגעקומען א 3 שעהדיגע קאָנפערענץ פאָרשטעהער פון יודישען קליינהענדלער-...ין, מיט אדוו. זונד עלעוויטש און דירעקטאָר ...ינער אין דער שפּיץ.

די דעלעגאַציע האָט פערלאַנגט פון וויצע ...לס-מיניסטער, אַז עס זאָל די יודישע קליינ-...לער ערטיילט ווערען גרויסע קרעדיטען פונקט ...י עס בעקומען לעצטענס קרעדיטען די ...ליכע קליינהענדלער.

די דעלעגאַציע האָט בעלעגט א בעגרינדעטען ...יאַל אין וועלכען עס ווערט געפאָדערט פאַר די יודישע קליינהענדלער קרעדיטען אין דער הויך פון א מיליאָן זלאָטים. גלייכצייטיג האָט די דע-לעגאַציע פאָרגעשטעלט א פּלאַן ווי אַזוי די קרע-דיטען זאָלען פערטיילט ווערען און נעמליך דורך די ק.ק.אָ.ס לויט די אָנווייזונגען פון די קליינ-הענדלער-פעראיינען אין די בעזונדערע שטעט.

די דעלעגאַציע האָט אויך בעריהרט די פראַגע פון האַנדלען שבת אין אָוועגד ביז 9 א זייגער. די דעלעגאַציע האָט געבעטען נישט אָפּ-צושאַפען דעם האַנדעל אין די דאָזיגע שעה'ן, אָנווייזענדיג, אַז עס איז זעהר וויכטיג פאַר יודען, וואָס האַלטען שבת געשלאָסען די געשעפטען צו קענען האַנדלען די פּאָר שעה אין אָוועגד. די דעלעגאַציע האָט נאָך געבעטען פערקעהרט, אויס-צובריייטערן די האַנדעלס-שעה'ן אין דעם זין, אַז די שפּייז און קאָלאָניאַל-געשעפטען זאָלען קענען האַנדלען טעגליך ביז 9 א זייגער אין אָוועגד.

דער וויצע-מיניסטער האָט אויפמערקזאַם אויסגעהערט די דעלעגאַציע און צוגעזאָגט אין משך פון די נאָהנסטע טעג צו געבען אַן ענטפער, דערביי האָט דער מיניסטער צוגעגעבען, אַז ער וועט זיך בעמיהען, אַז דער ענטפער זאָל זיין א בעפרידיגענדער.

שפּעטער האָט די דעלעגאַציע קאָנפערירט מיט דעם לייטער פון האַנדעלס-דעפּאַרטאַמענט וועגען די אַרויסגעשטעלטע פּאָסטולאַטען.

P.K.O. ODDZIAŁ w ŁODZI,
Al. Kościuszki 15, tel. 191-82
otwiera i prowadzi rachunki czekowe,
wykonuje zlecenia czekowe na wszystkie
miejscowości w kraju i zagranicą.

שרעקליכע קאַטאַסטראָפע

מיט דער עלעקטרישער קאַלייקע אויף דער ליניע וואַרשע—מילאַנובעק

1 טויטער און 33 פערוואונדעטע

וואַרשאַ, 7 (טעלעפאָניש)

פרייטאָג אינדערפריה זענען גלייכצייטיג אַלאַר-...געוואָרען: די זיכערהייטס-מאַכט, „גיכע הילף", ...ליכע פריוואַטע דאָקטוירים, וועגען אַ שוי-...ליכער קאַטאַסטראָפע, וואָס איז פאָרגעקומען ...ר וואַרשאַ אויף דער ליניע קיין גראָדזיסק, ...עס קורסירט די עלעקטרישע צופאָהר-קאָליקע. ...די פרטים פון דעם אומגליק זענען אַזעלכע: ...ער עלעקטרישער צוג, וואָס געהט פון מי-...נעק קיין וואַרשע איז, ווי געוועהנליך, אַרויס-...הרען פון דער רעמיזיע 7 א זייגער פריה. ...דעם צוג זענען געפאָהרען סירוב בעאַמטע, ...טער און שול-יוגענד, וואָס האָבען געאיילט ...וואַרשאַ.

נעבען דער סטאַציע שטשענשליוויצע ווערט ...ניע פון דער עלעקטרישער קאָלעיקע איבער-...טען דורך דער באַהן-ליניע. דער מאָטאָר-...ער פון דער קאָלעיקע האָט בעמערקט, אַז נע-דער באַהן-ליניע איז דער סעמאַפאָר אויפגע-הויבען און עס ברענט אַ רויטער סיגנאַל-צייכען. — אָפּשטעלען זיך. דער מאָטאָר-פיהרער האָט אָפּ-געשטעלט דעם צוג און געוואַרט אויפ'ן דורכגיין פונ'ם צוג: קראָקאָ — וואַרשאָ.

אין דעם מאָמענט איז אָנגעפאָהרען דער עלעק-טרישער שנעל-צוג גראָדזיסק — וואַרשאָ, געפירט דורכ'ן מאַשיניסט פראַנצישעק וואָנשיקאָווסקי. דער דאָזיגער צוג איז מי'ט דער גאַנצער קראַפט אַרויף אויף דעם מילאַנובקער צוג, וואָס איז געשטאַנען אויף דער גערער ליניע.

די פאָלגען פון דעם צוזאַמענשטויס זענען גע-ווען טראַגישע: דער פאָדער-וואַגאָן פונ'ם גראָ-דזיסקער עלעקטרישען צוג און דער אונטערשטער וואַגאָן פון דעם מילאַנובקער זענען אומגעשליידערט געוואָרען. עס האָבען זיך דערהערט געשרייען פון די פערוואונדעטע. עס האָבען גערופען הילף מענער, פרויען און קינדער. אפילו די, וואָס זענען נישט פערוואונדעט געוואָרען, האָבען מורא'דיג געשריי-גען, זייענדיג ווי דערשטיקט אונטער די חורבות פון די צובראָכענע טיילען וואַגאָנען.

עס זענען זיך באַלד צונויפגעלאָפען מענשען, וואָס האָבען זיך גראָד געפונען נאָהענט פון דעם אָרט, וואו די קאַטאַסטראָפע איז געשעהן. מען האָט אַלאַרמירט וואַרשאָ: די „גיכע הילף", שפּיטאָלען פּאָליציי און די דירעקציע פון די צופאָהר-קאָ-לעיקעס.

באַלד האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען, אַז דאָס טראָגען הילף איז שטאַרק בעשווערט: די קאַרעט-קעס פון דער „גיכער הילף" און פון די שפּיטאָלען האָבען נישט געקאָנט צוקומען צו די פערוואונדעטע, ווייל אויף יענעם אָרט איז נישט פערהאַן קיין שאָסעי, נאָר בלויז שינעס, וואָס ליגען אויף אָנ-געשאָטענער ערד. די קאַרעטקעס זענען דעריבער געבליבען שטיין ביים עק נאָוואָגראָדזקע.

די דאָקטוירים און סאַניטאַרען בעלאָדען מיט טראָג-בעטלעך און מעדיקאַמענטען, האָבען געמוזט גיין צו-פוס עטליכע הונדערט מעטער.

פון אונטער די חורבות האָט מען אָנגעהוי-בען אַרויסשלעפען די פערוואונדעטע און געבען די ערשטע הילף.

באַלד איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דאָס אומגליק איז פיל גרעסער ווי מען האָט געמיינט.

פון צווישען די צובראָכענע שטיקער וואַגאָנען וואָס זענען געווען צונויפגעמישט מיט שטיקער אָפּגעריסענע מענשען-פלייש, בלוט און מאַרך פון צוהאַקטע קעפּ — האָט מען גענומען שלעפען די פערוואונדעטע.

די דאָקטוירים און סאַניטאַרען האָבען געאַר-בייט אָהן אויפהער און געציילט די צוקאַלעטשעטע. איינער, צוויי, פינף, צען, פינפצען.

און אַזוי האָט מען אָפּגעציילט דריי-און-דריי-סיג שווער און לייכט-פערוואונדעטע. דערונטער א סך פרויען און יונגע שילער, וועלכע האָבען געטראָ-גען אויף זיך די רוק-זעק מיט ביכער און פעקלעך אין די הענד.

צווישען די שווער-פערוואונדעטע, מיט א צד-שפּאָלטענעם קאָפּ, געפינט זיך אויך די פרוי דאָק-טאָר מאַריאַ באָגושעווסקא, א בעקאַנטע שריפט-שטעלערין. עס האָט פערלוירען א פוס דער 17-יאָהריגער וויקטאָר מינץ, אַ זוהן פון קאָמאָראָ-ווער שטאָט-דאָקטאָר. עס זענען שווער-פערוואונדעט כמעט אַלע קאָנדוקטאָרען און מאָטאָר-פיהרער פון די צושמעטערטע וואַגאָנען.

עס איז געהרגעט געוואָרען דער 15-יאָהריגער שילער סטעפאַן פלוטשעניק (פון נאָוואָ-וויעש). ביי איהם איז צוהאַקט געוואָרען דער שאַרבען אויף שטיקלעך.

אין דער זעלבער צייט האָבען די פאָ-שטעהער פון דער פּאָליציי אָנגעהויבען אַן אויספאָרשונג, כדי פעסטצושטעלען די סיבות פון דער שרעקליכער קאַטאַסטראָפע.

די שולד ווערט געוואָרפען אויפ'ן מאָטאָר-פיה-רער פונ'ם גראָדזיסקער שנעל-צוג, פראַנצישעק וואָנ-שיקאָווסקי, וועלכער זאָל האָבען, נישט קוקענדיג אויפ'ן רויטען אָפּשטעל-צייכען פון סעמאַפאָר, וואָס האָט זיך געזעהן אויף אַ שטח פון 350 מעטער — אָפּגעשטעלט דעם צוג און ווייטער געפאָהרען מיט דער גאַנצער שנעלקייט.

די שווער-פערוואונדעטע האָט מען אָפּגעפירט אין שפּיטאָל „דז. יעזוס"; די לייכטערע פערוואונדע-טע — אַ היים.

ביי אַ טייל פון די פערוואונדעטע אויף די קעפּ, האָט מען, אין משך פון טאָג, דורכגעפירט בלוט-טראַנספוזיעס און מוח-טרעפּאַנאַציעס.

ביז פאַרנאַכט האָט געדויערט דאָס אָפּרייניגען די שינעס פון די שטיקער צובראָכענע וואַגאָנען.

די בעוועגונג איז ערשט אין אָוועגד צוריק-געשטעלט געוואָרען, אָבער די עלעקטרישע צוגען קורסירען נישט נאָרמאַל.

עס זאָל האָבען פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דער מאָטאָר-פיהרער וואָנשיקאָווסקי איז געווען שיכור.

די אויספאָרשונג ווערט ווייטער געפיהרט.

טאָג-טעגליך

צוויי רעדעס

פראַנקרייך און ענגלאַנד ווערען נאָרנישט מיד ...רעדען וועגען שלום, קאָלעקטיווער זיכערקייט, ...ער-ליגע. זיי פּלאַנעווען כסדר קאָנפערענצען, ...וועלכע די דאָזיגע ...מע זאַכען זאָלען בעהאַנ-...ט און בעטראַכט ווערען. און די דאָזיגע מלוכות ...בען נאָך אַלץ, אַז עס וועט זיי סוף כל סוף גע-...ען צו דערפיהרען אין אַ אייראָפּאַ צו אַ צושטאַנד ...וועלכען עס וועלען אַנולירט ווערען די געוואַל-...ע פערוואָפנונגען און די שווערע מיליאַרדען פון ...ליי וואַלוטעס וועלען קענען פערנוצט ווערען ...ף אַנדערע וויכטיגע צוועקען ווי אויף צוגרייטונגען ...ער-שחיטות.

אָבער אין דער זעלבער צייט, וואָס די דעמאָ-...טישע מערב-מלוכות פערנעהמען זיך סתם מיט ...ן און צוגרייטען שלום-קאָנפערענצען, פיהרען ...פאַשיסטישע מלוכות אַדורך אַלע זייערע פּלענער ...לעבען און טרייבען די וועלט, ווי אין אַ שגעון, ...די בלוטיגסטע קאַטאַסטראָפעס. מען האָט עס גע-...ן אין פאַל פון אַביסיניען, בעת דער מאָביליזיר-...ר שלום-ווילען פון עטליכע 50 מלוכות האָט נאָר ...ט בעוויזען אויפצוהאַלטען לגבי דעם רויבערישען און ...באַרבאַרישען אַפּעטיט פון פאַשיסטישען איטאַליען.

די זעלבע געשיכטע חזרט זיך איצט איבער אין ...שפּאַניען: פראַנקרייך און ענגלאַנד האַלטען אין איין ...ן וועגען נייטראַליטעט און אין דער זעלבער ...יט האָבען דאָס פאַשיסטישע איטאַליען און דאָס ...היטלעריסטישע דייטשלאַנד זיך אָפען געשטעלט אויף ...ער זייט פון זייערע אידעען-חברים אין שפּאַניען. ...פראַנקרייך און ענגלאַנד זענען געבליבען ביים רע-...ען און דייטשע אַעראָפּלאַנען און איטאַליענישע ...אינטערווענציע מאַכען חרוב שפּאַניען און העלפען אַקטיוו ...צו דער גרינדונג פון אַ נייעם פאַשיסטישען כוח ...אויף דער גרעניץ פון פראַנקרייך.

דער אונטערשיד אין די צוויי סיסטעמען איז גע-...ען בעזונדערס בולט צום אויסדרוק אין די צוויי ...רעדעס, וואָס מען האָט געהערט די פערגאַנגענע וואָך. ...האָט גערעדט מוסאָליני. ער האָט ערקלערט, אַז די ...פעלקער-ליגע מעג אַוועקגעהן און שלום וועט ער ...שוין אַליין פערזיכערן דורך אייגענער קראַפט. א ...פּאָר שפּעטער האָט גערעדט דער ענגלישער קעניג. ער ...האָט ערקלערט, אַז ענגלאַנד וועט ווייטער שטיצען ...די פּאָליטיק אויף דער פעלקער-ליגע.

צוויי רעדעס — צוויי וועלטאַנשויאונגען.

ש.

אונזער וואָרט

ווער האָט געווינען

פון פערשידענע זייטען ווערען געמאַכט סך-הכל'ס ווער עס האָט די בלוטיגע געשעהענישען אין ארץ ישראל געווינען, ווער עס האָט פערלוירען, ווער עס האָט געוויזען און ווער עס איז אַרויס פערשטאַרקט און ווער אָפּגעשוואַכט.

די אַלע אויסרעכענונגען און פערגלייכונגען זע-נען אָבער נישט פריהצייטיג נאָר לגמרי נישט אויפ'ן אָרט. ערשטענס איז בכלל אונמעגליך צו רעדען וועגען די געשעהענישען אין דער פערגאַנגענ-הייט: דער טעראָר, וואָס אַן'אמת איז שוואַכער גע-וואָרען, אָבער ער פאָדערט ווייטערדיגע קרבנות און עס איז לחלוטין נישט פאַראַן קיין גאַראַנטיע, אַז ער זאָל ווידער נישט זיך פערשטאַרקען מיט א בע-נייטער קראַפט. דערפאַר האָט שוין געזאָרגט די בריטישע רעגירונג, וועלכע האָט די אַראַבישע טעראָריס-טישע באַנדעס נישט צוקלאַפּט און אַנטוואָפענט, נאָר זיי געשיקט אויף „אורלויב". זיי וועלען אלזא האָ-בען די מעגליכקייט צו יעדער צייט צוריקצוקעהרען צו זייער אַרבייט.

ביידע צדדים, סיי די יודען, סיי די אַראַבער זענען אַרויס פון די געשעהענישען מיט דעם זעלבען מיט וואָס זיי זענען אַריין. ביידע צדדים זענען ווייטער געבליבען אַ שפּילצייג אין די הענט פון דער מאַנדאַטאַר-מאַכט, וועלכע איז, ווי מען זעהט, שטאַרק פעראינטערעסירט, אַז קיין איינער פון די צדדים זאָל נישט אָפּגעשוואַכט ווערען. אַז קיין איי-נער זאָל נישט געווינען קיין איבערמאַכט איבער דעם אַנדערען.

און העכסטוואַרשיינליך וועט די דאָזיגע פּאָ-ליטיק פון נישט לאָזען איין צד זיך פערשטאַרקען אויפ'ן חשבון פון צווייטען, זיין די הויפּטאויפ-גאַבע פון דער ענגלישער קאָמיסיע וואָס קומט שוין די טעג אָן קיין ארץ ישראל; און אין דער ריכטונג וועלען מסתמא געהן אַלע עמפּפעהלונגען פון דער קאָ-מיסיע.

דער שטאַרק פערקלענערטער שעדיול פון 1800 סערטיפיקאַטען, וואָס איז איצט בעשטימט געוואָרען איז אפשר דער שריט, וואָס איז געמאַכט גע-וואָרען צו האַמעווען די ענטוויקלונג פון יודישען ארץ-ישראל, אָפּצושוואַכען איהר טעמפּאָ און זי צו-צופּאַסען צו די בעדערפענישען פון ענגלישען אימ-פּעריאַליזם. אַ בעדערפעניש, וואָס דריקט זיך אויס אין דער פאָרמולע „טייל און רעגיר".

דערצו מוז זי אָבער האָבען אין לאַנד צוויי גליי-כע כוחות.

ק.

RADIOODBIORNIKI wszelkich typów na r. 1937 do nabycia na b. dogodnych warunkach w firmie
„Radio-Selektor" Piotrkowska 17. tel. 264-01 (w podwórzu).
PRZYJMUJEMY POŻYCZKI.

זעלבסטמאָרד פון גערער רבי'ס א קרוב

ער זאָל האָבען געליטען אַ גרויסען היזק

וואַרשאַ, 7 (טעלעפאָניש)

אין האָטעל קראַקאָווסקי, אויף דער ביע-לאַנסקאַ, איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד א נאָהענטער קרוב פון גערער רבי, דעם רבי'נ'ס פעטערס א זוהן, א אייניקעל פון שפת אמת ישראל אַלטער, 39 יאָהר אַלט. ער האָט געדינגען א צימער אין האָטעל. די דינערשאַפט איז געוואָרען אויפמערקזאַם, וואָס מען האָט איהם נישט געזעהן אַרויסגעהן. מען האָט אויפגעריסען די טיר און דאָן האָט מען איהם געפונען הענגען אויף א האַק.

וועגען די סיבות פון דער שרעקליכער טאַט זענען פערהאַן צוויי ווערסיעס. לויט דער ערשטער ווערסיע איז עס געווען פאַמיליען-אָנגעלעגענהייטען, לויט דער צווייטער זאָל די סיבה זיין געווען א עבדעוע. ווי מען שמועסט האָט ישראל אַלטער אין דער לעצטער וואָך געהאַט א היזק פון א קנאַפּען מיליאָן זלאָטעס. מיט עטליכע טעג צוריק זאָל מען אויף דער פּוילישער גרעניץ האָבען פער-האַלטען עטליכע פּערזאָן, וואָס האָבען א גרויסען טראַנספּאָרט גאָלד געהאַט איבערגעשמוגעלט אין קנעפּ בעשמירט מיט שוואַרצען לאַקיר און זיי צוגענעהט צו די מלבושים. די גרעניץ וואַך האָט דאָס אָבער ענטדעקט און צוגענומען דאָס גאַנצע גאָלד. ביי דעם זאָל ישראל אַלטער האָבען געהאַט א היזק פון א קנאַפּען מיליאָן זלאָטעס.

טעאַטער „פילהאַרמאָניע"
20 באַרוטאַוויטשאַ 20, טעל. 213-84

ג ר ע ס ט ע ! סענסאַציע !

יעדען טאָג אויספערקויפט!

ווילנער יודישע אפערעטן-טרופּע

פון 40 גר. ביז 1.09

נחמה, קאַדיש, האַש

מיט'ן אנטייל פון נאַנצן ווארשעווער סינגען אנסאַמבל:

א. בלאַט, י. האַש, פעטערמאַן, א. גראַדנער, אידילנאַ, קאַדיש, ש. קוטנער,
א. ליפּאָווסקאַ, נחמה, י. ביילווירט, ע. רייכער, מ. ראַבין, ע. טאַפּעל א. א.

די ציגיינערין

לעבענס-בילד אין 3 אַקטן, 10 בילדער פון ב. סוקשער. רעזשי און כאָרעאָגראַפיע ש. קוטנער.
מוזיק, כאָר און אָרקעסטער-אָנפ.: דוד בייגעלמאַן

היינט 4 נאָכמ.
היינט 9 אווענט

20 אָריגינעלע נומערן.
בילעטן צו בעקומען אין טעאַטער-קאַסע.

בילדער:
1) ליבעס-סצענע, דינסט מיט'ן גבירישען זונדעלע.
2) ביי נעכט די רייפערקע בלאַטע שפּילען קאָרטען.
3) אין האָטעל „בריסטאָל" אין וואַרשע.
4) אין אַטוואַצקער פענסיאָנאַט.
5) די בלאַטע פערשלעפען די ציגיינערין.
6) אין דער „מעלינע" פון טשאַטשע רייזל.
7) אסתר קאַלב אַלס פּאַריזער טרעפערין.
8) פערשווערונג.
9) בעפאַלען די קנייפּע און ראַטעווען רחל'ען.
10) גנב'ישע חתונה.

25 מאַן אויף דער ביהנע.
אָנפיהרונג: ב. אַסס.

דער נייער שעדיול

בעפרידיגט נישט די יודען און נישט די אראבער

ל אָ נ ד אָ ן, 7 (יט"א טעלעגראַפ.)

„מאַנטשעסטער גאַרדיען" ווידמעט היינט אַ לייט-אַרטיקעל דעם ערטיילטען שעדיול אויף דעם לויפענדען האַלב יאָהר אין ווייזט אָן, אַז דער נייער שעדיול שטעלט נישט צופרידען נישט די יודען און נישט די אַראַבער. די יודען — שרייבט „מאַנטשעסטער גאַרדיען" — קענען האָבען גאַנץ בערעכטיגטע טענות. אַז דאָס מאָל איז דער שעדיול רעדוצירט געוואָרען ביז דער הויך פון 1,800 סערטיפיקאַטען נישט צוליב ווירטשאַפטליכע נאָר צוליב פּאָליטישע טעמים. דער שריט קאָן דערריבער אינטערפּרעטירט ווערען אין דעם זין, אַז די רעגירונג דהאַט אין אַ געוויסער מאָס נאָכגעגעבען די אַראַבער.

י ר ו ש ל י ם, (יט"א טעלעגראַפיש)

דער אויבערשטער אַראַבישער ראַט האָט פריטאָג פערעפענטליכט אַ פייערליכע ערקלערונג, אין וועלכער עס ווערט פעסטגעשטעלט, דאָס געמעגדיג אין אַכט, דאָס די ענגלישע רעגירונג האָט גרינגעשעצט די אַראַבישע פּראָטעסטען און האָט ערטיילט דער יודישער אַגענץ דעם עליה-שעדיול, בעשליסט דער אויבערשטער אַראַבישער ראַט צו באָיקאָטירען די קעניגליכע קאָמיסיע און איהר אַרבייט.

י ר ו ש ל י ם. (יט"א טעלעגראַפיש)

„טיימס" קאָמענטירט אין אַ לייט-אַרטיקעל דעם נייעם שעדיול, וואָס איז ערטיילט געוואָרען דער יודישער אַגענץ און שטרייכט אונטער, אַז דורך דעם דאָזיגען שריט האָט מען די אַראַבישע פיהרער געגעבען צו פערשטעהן, אַז אויפ'ן וועג פון געוואַלד וועלען זיי נישט דערגרייכען זייער ציל.

„טיימס" זאָגט זיך אַרויס פאַר זוכען אַ קאָמפּראָמיס צווישען די אַראַבישע און ציוניסטישע שטרעבונגען.

צי וועלען די זיצונגען פון דער קעניגליכע קאָמיסיע זיין עפענטליך?

ל אָ נ ד אָ ן, (יט"א טעלעגראַפיש)

דער ירושלימער קאָרעספּאָנדענט פון „דיילי העראַלד" מעלדט מיט, אַז הינטער די קוליסען קומט פאָר אַ שטרייט וועגען דעם, צי די מעהרהייט זיצונגען פון דער קעניגליכע קאָמיסיע זאָלען זיין עפענטליכע אָדער געשלאָסענע. די מיטגלידער פון דער קעניגליכע קאָמיסיע זענען אין דער מיינונג, אַז די זיצונגען דאַרפען מעהרסטענטיילס זיין עפענטליכע, די א"י-רעגירונג איז אָבער געגען דעם. דער ענדגילטיגער בעשלוס וועט אָנגענומען ווערען, ווען די קעניגליכע קאָמיסיע וועט אָנקומען קיין א"י.

דער אויבערשטער אראבישער ראט

אפיציעל נאָטיפיצירט דעם הויך-קאָמיסאַר וועגען דעם באָיקאָט פון דער קעניגליכער קאָמיסיע

י ר ו ש ל י ם, 7 (יט"א טעל.)

דער הויך-קאָמיסאַר סער אַרטור וואַוקאָפּ האָט היינט אויפגענומען אויף אַן אוידיענץ אַ דעלעגאַציע פון דעם אויבערשטען אַראַבישען ראַט, וועלכע האָט איהם איבערגעגעבען אַ פייערליכען פּראָטעסט געגען ערטיילען דעם נייעם שעדיול.

גלייך נאָך דעם האָט דער אויבערשטער אַראַבישער ראַט אָבגעהאַלטען אַ דרינגענדע פערזאַמלונג און נאָכ'ן אָנגעהמען דעם פאָרמעלען בעשלוס וועגען באָיקאָטירען די קעניגליכע קאָמיסיע, האָט אַ ספּעציעלע דעלעגאַציע איבערגעגעבען דעם דאָזיגען בעשלוס דעם הויך-קאָמיסאַר.

עמיר אבדולאַה בעמיהט זיך צו בעקומען א הלוואה פון 100 טויזענט פונט?

י ר ו ש ל י ם (יט"א) אין אַמאַן האָבען זיך פערשפּרייט קלאַנגען, דאָס דער אייגענטליכער צוועק פון דעם עמירס נסיעה קיין עגיפּטען איז צו בעקומען אַ הלוואה פאַר עבר-הירדן. די עקאָנאָמישע לאַגע אין עבר-הירדן איז זעהר אַ שווערע. דער עמיר בעמיהט זיך צו בעקומען אַ הלוואה פון 100 טויזענט פונט. אויף אַזאַ אופן גלויבט מען צו דעקען דעם דעפיציט, וואָס איז ענטשטאַנען צוליב די אונרוהען אין א"י.

צוגרייטונגען צום אפעלאציע-פראָצעס פון די פשיטיקער פערמשפּטע

וואַ ר שאַ, 7 (טעלעפאָניש)

יוי בעוואוסט, וועט דער אַפּעלאַציע-פּראָצעס פון די פשיטיקער פערמשפּטע, פאָרקומען דעם 19 ד. ח. אין לובלין.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָט דער אַדוו. אַלעקסאַנדער מאַרגוליס געהאַט אַ זעהונג מיט די פערמשפּטע, וואָס זיצען אין דער ראַדאָמער תפיסה, און אַדוו. גבריאל לעווין האָט געהאַט אַ זעהונג מיט די שוץ-פערמשפּטע יודען, וואָס זיצען אין דער שעראַדווער תפיסה. די אַדוואָקאַטען האָבען מיט די פערמשפּטע אַדורכגעשמועסט די ענינים אין שייכות מיט דעם נאָהענטען אַפּעלאַציע-פּראָצעס.

עס איז שוין איצט זיכער, אַז אַ חוץ אַלע אַדוואָקאַטען וואָס האָבען פערטיידיגט די פערמשפּטע אין ראַדאָם וועלען נאָך אין לובלינער אַפּעלאַציע-געריכט צוקומען צוויי אַדוואָקאַטען און נעמליך לייב לאַנדוי פון לעמבערג און אַפּאָלינאַרי האַרטגלאַס פון וואַרשאַ.

שארפע פעראָרדנונגען געגען קאָמוניזם אין שווייצאַריע

ב ע ר ן, 7 (ספּ. טעל.)

דער פעדעראַל-ראַט, האָט בעשלאָסען תיכף איינצופיהרען אַדמיניסטראַטיווע מיטלען, וואָס פאַרשאַרפען דעם קאַמף מיטן קאָמוניזם. צו דעם צוועק איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ פעראָרדנונג וואָס ענטהאַלט 5 אַרטיקלען: פאַרשריפטען וועגען קאָנפיסקירען אַלע צייטונגען, צייטשריפטען, ווי קאָמוניסטישע פּראָפּאַגאַנדע-מאַטעריאַל, אַנאַרכיסטישע, אַנטי-רעליגיעזע, ווי אויך אַנטי-מיליטערישע וועלכע בעדראָהען די אינערליכע אָדער אויסערליכע זיכערקייט פון לאַנד. עס איז אויך אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ פערבאָט וועגען דער קאָמוניסטישער „רויטע הילף" און עס זענען פערוועהרט געוואָרען אַלע בילדונגס-קורסען, וואָס דינען צו קאָמוניסטישער פּראָפּאַגאַנדע.

עס איז אויך אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ פעראָרדנונג צו די מאַכט, אַז זי זאָל פערוועהרען אַלע קאָמוניסטישע פערזאַמלונגען און מאַניפעסטאַציעס, אויב זיי קענען שטערען די עפענטליכע רוה אָדער בעדראָהען די זיכערקייט אין לאַנד.

דער צוזאמענשטעל פון אמעריקאנישען פאַרלאַמענט און סענאט

וו אַ ש י נ ג ט אָ ן, 7 (ספּ)

עס זענען שוין אָנגעקומען די גענויע ידיעות וועגען די וואַהלען צום פּאַרלאַמענט און סענאַט.

אין רעזולטאַט פון די וואַהלען וועלען אין פּאַרלאַמענט זיין 334 דעמאָקראַטען און 89 רעפּובליקאַנער, 7 פּראָגרעסיסטען און 5 פערמער. דער סענאַט וועט בעשטיין פון 75 דעמאָקראַטען, 17 רעפּובליקאַנער, 2 פערמער, 1 פּראָגרעסיסט און 1 אומאָפּהענגיגער.

לופט-פליהער-קאַטאַסטראָפע אין ראַטען-פערבאַנד

9 פערזאָן דערהרג'עט

מ אָ ס ק ו ע, 7 (ספּ. טעל.) אַ סאָוויעטישער עראָפּלאַן, וואָס איז געפלויגען פון קעניגסבערג קיין מאָסקווע, איז צוליב אומאויפגעקלערטע סיבות אַראָפּגעפאַלען 90 קילאָמעטער הינטער מאָסקווע. דער עראָפּלאַן איז צושמעטערט. 9 פערזאָן זענען דערהרג'עט געוואָרען, דערונטער דער פּילאָט, מעכאַניק און 7 פּאַסאַזשירען.

גראף טשיאַנאַ פאָהרט קיין וויען און בודאַפּעשט

ר ו י ם, 7 (ספּ.)

דער אויסערן מיניסטער גראַף טשיאַנאַ פאָהרט שבת אין אָוונט אַרויס קיין וויען בכדי צו רעוויזירען דעם קאַנצלער שושניג, ווי אויך בכדי זיך צו בעטייליגען אין דער קאָנפערענץ פון די מלוכות וואָס האָבען אונטערגעשריבען דעם רוימישען אָפּמאַך, וואָס הויבט זיך אָן דעם 11 נאָוועמבער. פון וויען פאָהרט גראַף טשיאַנאַ קיין בודאַפּעשט.

1-טע רעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פאַר כירורגיע פון צייז, קיהן-באַקען און יאַסלען
פון Dr. med.
Sadokierski
פיעטריקאַווער 56, טעל 129-77.
עמפּפאַנגס-שעה'ן פון 9 פריה ביז 12 ביינאַכט.

Dr. med.
HALTRECHT
ספּעציעל-אַרצט פאַר הויט-, געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע
האָט זיך איבערגעצויגען פון פּיעטריקאַווער 10 אויף
161 פּיעטריקאַווער 161
טעל. 245-21.
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפילים און הויט-קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12
נעמט אָן פון 8—11 נאָכמ. און פון 6—8 אָוונט

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען פון ציגעל-נאַם 7 אויף
69 פּילסודסקיעגאָ 69
(רוג נאַרוטאַוויטשאַ) טעל. 141.32

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציעל-אַרצט פאַר מענער-שוואַכע-בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוונט.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פּרייזען

1-טע, גרויסע וויסענשאַפטליכע
ענציקלאָפּעדיע אין יודיש
איז 20 בענדער
אַרויסגעגעבען דורכ'ן דובנאָוו-פאָנד אין פּאַריז.
אַ צירונג פאַר יעדער שטוב,
אַן אוצר פאַר יעדען אינטעליגענטען מענש.
שוין אַרויס דער ערשטער און צווייטער באַנד,
אין דרוק דער דריטער באַנד.
פּרייז פון יעדען באַנד: אין פּראַכט-איינבונד — 24 זל.
אין האַלב-לעדער-איינבונד — 27.50 זל.
אַבאָנענטען ווערט דערמעגליכט אויסצוצאָהלען אין ראַטעס.
צו פערשרייבען זיך אין לאָדז:
צום פאָרשטעהער פון דער דובנאָוו-געזעלשאַפט. אויף לאָדז און אומגעגענד ה. זילבערבערג, טעגליך פון 7—8 אָוונט אין דער „קולטור-ליגע", זאַכאָדניאַ 68, טעל. 191-15.

באגעגענישען אין מינסק

[רייזע-בילדער]

פון
דוד פינסקי

ויהי ערב ויהי בוקר — מיר זענען שוין א נאכט און א פריהמארגען אין סאוויעט-רוסלאנד. געזעהן שוין צוויי מאל אין האטעל-רעסטאראן, גערעדט מיט די קעלנערס, מיט דעם צימער-מיידעל. מיט די אינטוריסט-אנגעשטעלטע. און אט געהען מיר ארויס איבער די גאסען פון מינסק, שפעטער, נאכמיטאג, וועט אונז דער אינטוריסט דורכפיהרען אויף אן אויטאמאביל איבער דער גאנצער שטאט אין דער בעגלייטונג פון א פיהרערין, וועלכע וועט אונז דערקלערען, וואס מיר זעהען, אנווייזען, וואס עס איז ווערט בעזעהען צו ווערען.

מיר האבען זיך דערמאהנט, וואס מיר האבען זיך אנגעלייענט און אנגעהערט וועגען די בעזוכען אין סאוויעט-רוסלאנד. דער אויסלענדער איז דארט אומפריי. מען היט איהם אויף טריט און שריט. „שאטענס" געהען איהם נאך. ער מוז זעהן, נאר דאס וואס מען וויל ער זאל זעהן, און הערען נאר דאס, וואס מען וויל ער זאל הערען. די פיהרער, וואס פיהרען איהם ארום און בעגלייטען איהם אויף זיינע וועגען, זענען נאטירליך אלע שפיאנען.

מיר האבען זיך ארומגעקוקט: געהען אונז נישט נאך שפיאנען? איך מיין אמאל, ווען איך האב געטון אביסעל אונטערערדישע ארבייט אין צאריסטישען רוסלאנד, האב איך געדענקט, אז איך בעזיך די קונסט צו דערקענען, צי איך ווער „בעשאטענט". זי האט מיר טאקע א פאר מאל גוט ארויסגעהאלפען, וועט זי מיר אפשר צונוץ קומען, אויב איך האב זי שוין לאנג נישט פערלוירען.

ווען מיר זענען ארויס פון האטעל, איז קיינער נישט געווען אין צימער פאר דער ארויסגאנג-טיר, כאטש נעם און צוטראג דאס גאנצע צימער. אויב די אנגעשטעלטע זענען שפיאנען, זענען זיי שלעכטע שפיאנען און דערביי אויך שלעכטע אויפפאסער און היטער.

דרויסען פאר דער טיר זענען מיר אויף א מאמענט פערהאלטען געווארען. א שטיוועל-פוצער האט אנגעבאטען אויסצופוצען מיר די שיך. אבער צי איז נישט דער שטיוועל-פוצער איינער פון יענע „שאטענס"?

ער האט זיך נישט געלאזען געהן נאך אונז, איז געבליבען אויף זיין פלאץ פאר דער טיר. פון היבער א טויער האט זיך נישט ארויסגערוקט קיין דונקעלע געשטאלט און געלאזט זיך געהן נאך אונז. מיר זענען פערלוירען געווארען אין דעם געדראנג פון דער נישט זעהר ברייטער גאס, אין פולער זיכערקייט, אז קיין אויג קוקט אונז נישט נאך און קיין שאטען שלעפט זיך נישט נאך הינטער אונז.

ביי דער גאסבאנק, צו וועלכער מיר זענען געגאנגען אויסבייטען א טשעק, האט מיך אפגעשטעלט א יונגעל מיט א שטיוועלפוצער-קעסטעל אויפ'ן רוקען. אין דער געדיכטער ענגשאפט אויף דעם טראטואר האט ער דאך בעמערקט די נויט פון מיינע שיך. אבער זיין נויט האט זיך נאך מעהר געווארפען אין די אויגען. בארועס, אין א צוריסען העמד און צופליקטע הויזלעך, וועלכע האבען זיך געהאלטען אויף איין הויזענטרעגער. איך האב זיך צוגעשטעלט צו דער וואנד ביי דער באנק-טיר און געלאזען איהם בעשיינען מיינע שיך.

ער האט זיך אריינגעווארפען אין דער ארבייט, נישט אויפגעהויבען די אויגען, נישט ארויסגערעדט קיין ווארט. אבער איך האב איהם אויסגעפרעגט:

— ווי אלט ביזטו?

— דרייצען.

— פארוואס ארבייסטו?

— דארף ארויסהעלפען דער מאמען.

— זי ארבייט דען נישט?

— ארבייט, אבער זי פערדינט בלויז 90 רובל א חודש און באלד וועלען געעפענט ווערען די שולען, און איך וועל דארפען אויף שול-ביכער.

— גיט מען דען נישט די שול-ביכער אומזיסט?

— ניין. מען דארף פאר זיי בעצאהלען. ווען איך וועל זיי מעהר נישט דארפען, וועל איך זיי צוריק פערקויפען אין קניגמאג (אין בוכמאגאזין).

— ווי וועט זיין מיט דער ארבייט, ווען די שולע וועט זיך אנהייבען?

— וועל ארבייטען נאכמיטאג.

— וויפיל פערדינסטו א טאג?

— ווי אמאל.

ער האט אויפגעהויבען די אויגען, אנגעקוקט מיך, און צוגעגעבען:

— עס הענגט אויך אפ אן דעם בירגער, וועמעס שטיוועל איך פוץ...

איך האב פערשטאנען זיין וואונק. ווען איך האב איהם בעצאהלט, האט ער וואס"ם אפגעדאנקט און געלאזט זיך לויפען מיט שמחה.

ניין, דאס איז נישט געווען קיין אונטערגעשיקטער קליינער „שאטען".

אין דער באנק האב איך אויסגעביטען אנ'-עקספרעס-טשעק. איך האב איהם אונטערגעשריבען, איינגעגעבען א בעאמטען. ער האט איהם איבערגעגעבען ווייטער און אט זעה איך מיין טשעק מיט מיין אונטערשריפט אין די הענד פון א בעאמטין, א יודישער פרוי. זי האט געהאלטען דעם טשעק און אויפמערקזאם געלייענט די אונטערשריפט, א ווארף געטון א זייטענבליק אויף מיר און צוריק אריינגעקוקט אין דעם טשעק. זי, אויב זי האט איצט געטראפען, אז דער נאמען אויפ'ן טשעק האט עפעס א שייכות מיט דעם נאמען אויף דער זאמלונג פון דערציילונגען, וואו אין א פאררעדע ווער איך אנגעגעבען אלס „מיטגליד פון דער נאציאנאליסטישער קאנטר - רעוואלוציאנערער פארטיי פועלי — ציון", וועלכער „זינקט אלץ טיפער אין דעם זומפ פון דער קאנטר-רעוואלוציע". אבער זי האט גאר אנגענעהם געשמייכעלט, פריינדליך א קוק געטון אויף מיר און העפליך געבעטן, איך זאל א ווייל ווארטען. ווען די ווייל[ינקע] האט זיך אביסעל פערצויגען, האט זי זיך גענומען אונטערזוכען, וואס איז די סיבה, און ארויסבעקומען פאר מיר דאס געלד.

אומזיסט דערשראקען זיך... מען דארף נישט גלויבען אלץ, וואס די צייטונגען שרייבען און לייט דערצעהלען...

אויב דער טוריסט האט זיך אויסגעקליבען אנ'ארומפאהר איבער דער שטאט, בעזוך אין אנ'-אלטען קלויסטער, אין א מוזיי אדער א בילדער-גאלעריע, ווערט צו איהם צוגעשטעלט א פיהרערין, וועלכע קאן יעדע גאס אין שטאט, יעדעס ווינקעל אין דעם קלויסטער, יעדע זעהענסווירדיגקייט אין דעם מוזיי און יעדעס בילד אין דער גאלעריע. זי פיהרט איהם ארום און האלט דערביי א לעקציע, וועלכע זי האט אויסגעלערענט אויסנמאל פאר אלעמאל. ער קאן זיכער זיין, אז אזוי האט זי גערעדט נעכטען און אזוי וועט זי רעדען מארגען, די זעלביגע ווערטער, אין דעם זעלביגען טאן. עס מאכט איהר נישט אויס, ווער איהר גאסט איז. זי האט צו איהם קיין שום בעציהונג נישט. קימערט זיך נישט צו וויסען, ווער ער איז. זי וועט ארומפיהרען איבער א בילדער-גאלעריע א בעריהמטען קונסט-קריטיקער און דערקלעהרען איהם די בילדער מיט די אויסגעלערענטע ווערטער, וועלכע זענען צוגעפאסט פאר אנ'אומוויסענדען.

מיין ארומפיהרערין איבער לענינגראד האט אנגעהויבען איהר לעקציע מיט דער גרינדונג פון דער שטאט דורך פעטער דעם גרויסען. איך האב איהר געזאגט, אז איך קען די געשיכטע, בעוויזען עס איהר מיט דערזאגען און אונטערזאגען. אבער זי איז אנגעגאנגען מיט איהרס. ווען זי וואלט עפעס ארויסגעלאזט, וואלט זי געווען פערלוירען.

מיין ארומפיהרערין אבער א בעריהמטער בילדער-גאלעריע, האט דעם גאנצען וועג צו דער גאלעריע גערעדט צו מיר אין רוסיש. ווען זי האט געדארפט אנהויבען איהר „לעקציע" האט זי געבעטען אום ענטשולדיגונג: זי וועט בעסער רעדען אין ענגליש. זי האט געמעגט בעטען אום ענטשולדיגונג, ווייל איהר ענגליש אויסשפראך איז געווען זעהר שלעכט, אבער זי וואלט איהר לעקציע נישט געקאנט האלטען אין איהר גוטען רוסיש, ווייל זי האט זי אויסגעלערענט אין ענגליש און געקאנט זי אויספלאפלען ווי א פאפוגיי.

מינסק איז פאר דער רעוואלוציע געווען די הויפט-שטאט פון א גובערניע מיט א בעפעלקערונג פון פופציג טויזענד. איצט איז זי די הויפט-שטאט פון דער ווייסרוסישער סאציאליסטישער סאוויעטען-רעפובליק מיט א בעפעלקערונג פון דריי הונדערט און פופציג טויזענד. האט זיך די שטאט אויסגעשפרייט, איז א סך גרעסער געווארען, און אונזער ארומפיהרערין האט מיט שטאלץ אנגעוויזען אויף די נייע שעהנע הייזער, וואס ווערען געבויט פאר דעם נייעם האר פון לאנד, דעם ארבייטער. צום קאנטראסט האט זי אונז דורכגעפיהרט דורך אלטע קווארטאלען, וואו ארימקייט האט גענעסט. עס שטעהט נאך דער עלענד, נאך נישט געווען די מעגליכקייט ארונטערצורייסען איהם. אבער עס וועט קומען אויף איהם א טאג. עס [illegible] געווארפען ווערען די אלטע חושכ'דיגע ארימעלייט - היימען און נייע היימען וועלען דא אויפגעבויט ווערען, בעקוועמע, שעהנע, פיל לופט און ליכט.

פראפאגאנדע, אבער נישט קיין ליגען. זי האט נישט געלייגט, די ארומפיהרערין. זי האט אמת'דיג דערצעהלט, וואס עס איז געווען, און וואס מען וויל, עס זאל זיין. דער בעוויז איז דאס, וואס ווערט שוין אויפגעבויט. זי האט גערעדט א פליסיג-שעהן רוסיש און איהר שטים האט געהאט אזעלכע הארציגע טענער.

— איז, הייסט עס, גוט אין ראטען-פערבאנד, — האב איך איהר א זאג געטון.

— גוט, — האט זי פעסט געענטפערט. — און עס וועט ווערען בעסער און בעסער.

— און ווי שטעהט עס מיט דעמאקראטישע פרייהייטען?

זי האט די פראגע נישט פערשטאנען. זי איז אויפגעוואקסען נאך דער רעוואלוציע.

מיר האבען איהר דערצעהלט וועגען דעמאקראטישע פרייהייטען. זי האט אויפמערקזאם אויסגעהערט און צום סוף א זאג געטון:

— דאס איז נישט וויכטיג. מיר זענען פריי. אבסאלוט פריי.

האבען מיר נישט צופיל גערעדט? וועט זי נישט דערצעהלען, אז מיר האבען געפיהרט פראפאגאנדע פאר די פערבאטענע פרייהייטען? זענען מיר שוין נישט קיין געשטעמפעלטע מענשען?

אומזיסט געווען אלע אזעלכע געדאנקען. זי האט עס מסתמא גענומען פאר זעלבסטפערשטענדליך אז א פרעמדער זאל זיך אביסעל אויסבעריהמען מיט די מעלות פון זיין לאנד.

איראק און ענגלאנד

ענגלאנד האט זיך ענטשלאסען צו ענערגישע שריט

דאס „פראגער טאגעבלאט" שרייבט וועגען דער מלוכה - איבערקערעניש אין איראק פאלגענדעס:

„די מלוכה איבערקערעניש פון גענעראל בעקר סידקי, וועלכער האט מיט דער הילף פון דער ארמעי און פון קעניג איראק געצוואונגען דעם פרעמיער האשעמי צו רעזיגירען און איבערגעגעבען די מאכט היקמעט סולעימאן, איז נישט געקומען אונערווארטעט. אין די לעצטע צייטען טרעטען ארויס אויפ'ן נאהענטען מזרח נייע פאליטישע כוחות. די וואקסענדע ריוואליזאציע צווישען די גרויסע מלוכות איז גורם אז די יונגע אראבישע מלוכות זאלען אלס מעהר זוכען מיטלען ווי צו ווערען אומאפהענגיג פון די פערשידענסטע אימפעריאליזמען.

דאס מאנדאט סיסטעם וואס איז אין סאן רעמא פעסטגעשטעלט געווארען איז שריט נאך שריט אפגעטרעטען און אזוי האבען איראק אין 1933 און סיריען אין 1936 בעקומען פארמעלע אומאפהענגיגקייט. דאס איינציגע לאנד, וואס האט נאך א „א" מאנדאט איז פאלעסטינא. די דאזיגע אינאפהענגיגקייט איז אבער געווען א ריין פארמעלע, אין גרונד גענומען איז פראנקרייך'ס השפעה אין סיריען און ענגלאנדס אין איראק שטארקער נאך ווי פריהער. אויפן ארט פון מאנדאט איז אין די דאזיגע לענדער געקומען צו אפמאכען וואס פערשטארקען די מאכט פון די אייראפעאישע אימפעריאליזמען. ענגלאנד האט בעקומען דאס רעכט צו פערטיידיגען איראק אין פאל פון א בעוואפענטען קאנפליקט און צו עקספלואטירען די נאפטפעלדער אין מאסול. ווירטשאפטליך און פאליטיש איז דאס לאנד פערוואנדעלט געווארען ממש אין ענגלישע קאלאניעס. דאס האט פערשטעהט זיך נישט געקענט בלייבען אהן איינפלוס אויף דער איינצווישען וואקסענדע נאציאנאלע בעוועגונג אין איראק. די „איסטאקלאל" די אומאפהענגיגקייטס פארטיי, וואס האט אויך פאנאראבישע צילען (געשאפען אנ'אראבישע פעדעראציע), האט אין 1935 אנגעהויבען איר טעטיגקייט, איהר גרינדער און לייטענדער גייסט איז געווען אוכי אבדול האדי. דער פריהערדיגער סעקרעטאר פון קעניג פייזול, דער פאטער פון איצטיגען קעניג גהאזי, דער יונגער קעניג, איז געשטאנען ביי דער וויג פון דער דאזיגער בעוועגונג און איז ארונטערגעפאלען אונטער איהר השפעה. ענגלאנד געגען וועמען די בעוועגונג איז געווען געריכטעט האט אנשטאט איהר זיך אקעגענצושטעלען, אפגעטרעטען אויף פערשידענע פונקטען.. נאר אין לעצטען יאהר בעת דעם אביסינישען קאנפליקט האט זי ענטוויקעלט א בעזונדערע אקטיוויטעט און עס איז איהר דיפלאמאטיע געלונגען צו פערפעסטיגען דעם בונד פון 4 מלוכות צווישען איראק, פערסיען אפגאניסטאן און טערקיי, און אזוי ארום איינצושליסען איראק אין דעם פראענגלישען פראנט.

דער ענגלישער ריקצוג אין פאדער-אזיען און דער פרעסטיזש - פערלוסט אין אפריקא האט צוגעגעבען מוט די אלע קרייזען וואס האבען א אנטי-ענגלישע שטעלונג. אויב די לעצטע חדשים האבען געבראכט א פערשטארקונג פון ענגלאנד אין נאהענטען מזרח איז אפשר די איבערקעהרעניש אין איראק א צייכען פון א געפעהרליכע ענטוויקלונג, וואס קען צווינגען ענגלאנד, פון איין זייט צו זוכען נייע פערפעסטיגונגען און פון דער אנדערער זייט ענערגישער צו האנדלען.

אין די לעצטע דריי יאהר האט זיך אין שייכות מיט די דייטשע עקספאנסיע פלענער זעהר פערשטארקט די דייטשע אקטיוויטעט אין איראק. ווילהעלמס אלטע קאנצעפציע בערלין — באגדאד האט אין דייטשלאנד געוואונען אנהענגער. אויפן הויף אין באגדאד איז געוואקסען די דייטשע השפעה. עס איז זעהר געשטיגען די צאהל פון די איראקישע סטודענטען אין בערלין. און אויך די צאהל פון דייטשע בעזוכער און בעלי יועצים אין איראק האט זיך שטארק פערמעהרט. מיט אנווענדונג פון די פערשידענסטע מיטלען זענען געפלאנט געווארען די בעציהונגען צווישען בערלין און באגדאד. היטלער און דער פאשיסטישער סיסטעם ווערען אין איראק פערגעטערט.

און עס איז נישט נאר אין איראק אזוי, די גאנצע נאציאנאליסטישע בעוועגונג אין מזרח ווערט געשפייזט פון בערלין און רוים. די איבערקעהרעניש אין איראק איז אזוי ארום די קאנסעקווענץ פון א נייע ענטוויקלונג, וואס איהר ציל ווערט בעשטימט דורך דער דייטשער און איטאליענישער פראפאגאנדע.

האנד ביי האנד מיט דעם וואוקס פון נאציאנאלען בעוואוסטזיין אין נאהענטען מזרח, קומט אבער אויך פאר די דיפערענצירונג פון די נאציאנאליזמען אין די איינציגע לענדער, וואס שטרעבען צו אומאפהענגיגקייט. די איבערמיידליכע געגענזאצען צווישען די דאזיגע נאציאנאליזמען שטעהען אין וועג, דער פאנאראבישער בעוועגונג. זיי זענען נאר אויף אזוי פיל צווישען זיך איינ[י]ג, וואס אלע שטרעבען זיי צו דער פולער אומאפהענגיגקייט. די פרא אדער אנטי-ענגלישע האלטונג ווערט בעשטימט אין דער ערשטער רייה פון דעם שטאנדפונקט אויס. דעריבער איז עגיפטען פרא-ענגליש. ווייל איהר אומאפהענגיגקייט איז בעדראהט פון איטאליען, און דעריבער האט איראק אנגענומען א אנטי-ענגלישע שטעלונג, ווייל איהר אומאפהענגיגקייט ווערט געפעהרדעט דורך ענגלאנד. ענגלאנד קען אבער נישט איינגעהן אויף קיין ווייטערע הנחות. עס זעהט אויס, אז זי האט זיך אין דער 12-טער שעה ענטשלאסען צו א פאליטיק פון א „שטארקער האנד". די קאנצענטראציע פון ענגלישען מיליטער אין פאלעסטינא ערשיינט איצט אין א ניי ליכט. אויך די בלוטיגע געשעהענישען, וואס זענען ארויסגערופען געווארען פון דער איסטאקלאל פארטיי זענען נישט צו בעטראכטען אלס א אנטי-יודישע, נאר אלס אנטי-ענגלישע אקציע.

די זארגען פון דייטשע יודענטום

רייכס-פערטרעטונג פון דייטשע יודען פאדערט נישט אפצושטעלען יודישע עליה קיין א"י

בערלין, (יט"א). אין פראנקפורט איז פארגעקומען א סעסיע פון ראט פון דער רייכס - פערטרעטונג פון די יודען אין דייטשלאנד. די סעסיע האט בעהאנדעלט א רייה לעבענס וויכטיגסטע פראגען פון דייטשען יודענטום. בעזונדערס אקטועלע צום היינטיגען ווינטער.

אויף דער סעסיע איז פעסטגעשטעלט געווארען, דאס בעת דער פערנעם פון די אויפגאבען ווערט אלץ ברייטער און די פליכטען אלץ גרעסערע, ווערט אבער די לאגע פון די יודישע קהלות און פון דייטשען יודענטום אלץ ערגער מחמת דער כסדר'דיגער איינשרומפונג פון די ווירטשאפטליך בעמיטעלטע עלעמענטען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

דער ראט האט ווייטער פעסטגעשטעלט, אז אין משך פון ווינטער וועט אהן ספק שטייגען די יודישע עמיגראציע פון דייטשלאנד און אלע איינוואנדערונגס לענדער, און עס איז דעריבער בעשטימט געווארן א פראגראם פון הילף פאר די עמיגראנטען און יודען, וואס דארפען זיך צופאסען צו אנדערע ארבייטס-צווייגען אין דייטשלאנד.

די ראט-סעסיע האט אנגענומען א רעזאלוציע מיט דער פאדערונג אז די טויערען פון א"י זאלען בלייבען אפען פאר דער יודישער עמיגראציע און אז די באלפור-דעקלאראציע און מאנדאט זאלען אויסגעפיהרט ווערען.

לסוף האט די סעסיע אנגענומען א ברייטען פראגראם פון סאציאלער הילפס-טעטיגקייט.

בערלין, (יט"א). דער ראט פון דער יודישער קהלה אין דרעזדען האט בעשלאסען צו שאפען א פערשטענדיגונג צווישען די בעזונדערע פארטייען פאר א נייעם קהלה-ראט, כדי אויסצומיידען עפענטליכע וואהלען צו דער יודישער קהלה.

מאראל פון די האטענטאטען אין צענטראלער... אייראפא

וואס איז רעכט? — א בעגריפס-דעפיניציע פאר'ן דייטשען געריכטס-וועזען

בערלין, (יט"א). די פרעסע פערעפענטליכט א רייה אינסטרוקציעס וואס דער אונטערשטאטס-סעקרעטאר אין רייכס - יוסטיץ-מיניסטעריום דר. פרייזלער האט איצט פונאנדערגעשיקט אין די דייטשע געריכטען, און זיי אינסטרוקציעס ווערען בעהאנדעלט פערשידענע זייטען פון שטראף-סיסטעם און די בעציהונג פון געריכטען צו די פערברעכענס פון בעשטימטע קאטעגאריעס. אזוי צ. ב. בעקומט דאס געריכט אנ'אינסטרוקציע, וועלכע זאגט, דאס ווער עס בעגעהט „ראסענשאנדע" דארף „בעהאנדעלט ווערען ווי א שונא פון דייטשען פאלק, און א שונא מוז פערניכטעט ווערען".

די אינסטרוקציעס געבען אויך א נייע דעפיניציע פון רעכט-בעגריף. אזוי ווערט אין די אינסטרוקציעס געזאגט:

„אויסשלאגעבענדיג אונזער גערעכטיגקייט, טארען מיר זיך נישט לאזען אפשרעקען פון פאקט, דאס די בעשטראפונג וועט טרעפען, צו הארב אדער אפילו צו ברוטאל דעם יחיד. וואס מיר מוזען תמיד געדענקען, איז, אז היינט — מעהר ווי ווען עס איז — איז רעכט בלויז דאס, וואס ברענגט נוצען דעם דייטשען פאלק".

פראפ. נוימאן פאהרט נישט קיין אקספארד

ווין (יט"א). פראפ. היינריך נוימאן, דער בעריהמטער יודישער אטאלארינגאלאג, וועלכער האט בעהאנדעלט דעם ענגלישען קעניג עדווארד בעת זיין לעצטען בעזוך אין ווין, האט אפגעלייקענט די פרעסע-מעלדונגען, אז ער פערלאזט עסטרייך, כדי איבערצונעהמען א קאטעדרע אויף דער אקספארד-אוניווערזיטעט.

קראמוועל-העלד פון גרויסען בירגער=קריג

אין ענגלאנד

פון א. מעני

דער האס אין בירגער-קריג.

דער ענגלישער פארלאמענט האט זיך פערזאמעלט, ווען מ'האט געמאלדען אז דער קעניג אליין אין בעגלייטונג פון פינף הונדערט רייטער דערנעהנטערט זיך צום פארלאמענט, כדי מיט געוואלד ארויסצופיהרען די פינף אנגעקלאגטע אין מלוכה-פעראט. דער פארלאמענט האט גלייך בעשלאסען און ער בעפרייט די פינף אנגעקלאגטע פון זייערע פליכטען, דאס הייסט: אנטלויפט! קיינער פון די אנגעקלאגטע האט זיך פון ארט נישט געריהרט, דאן איז ארויסגעטראטען קראמוועל, האט גענומען דעם קליינגעוואקסיגען סטראפארד אויף די הענד און ארויסגעטראגען איהם פון זאל.

— עס האנדעלט זיך דא נישט וועגען די פינף אנגעקלאגטע, האט קראמוועל זיך געווענדעט צו די דעפוטאטען, עס ווענדט דא נישט נויטיג קיין העלדאישע זשעסטען! אין קאן איז געשטעלט געווארען דאס רעכט פון דער פאלקס-פארטרעטונג דעם פארלאמענט!

די איבריגע פיר אנגעקלאגטע דעפוטאטען האבען נאכגעפאלגט סטראפארד'ן, און ווען קראמוועל האט זיך צוריקגעקעהרט אין פארלאמענט, האט ער זיך געשטעלט פארן „ספיקער" און געמאלדען: „די פינף שוגען אויף זייער וועג מיטן שטראם פון טייך".

דערווייל איז דער קעניג און די רייטער צוגעקומען צום פארלאמענט. ענדליך איז דער קעניג אריין אין פארלאמענט און געפאדערט מ'זאל איהם ארויסגעבען די פינף אנגעקלאגטע ווייל פאר קעניגליכע פעררעטער עקזיסטירען נישט קיין פארלאמענטארישע פריווילעגעס, קיין איין דעפוטאט האט זיך פון ארט נישט גע־ריהרט, קיין איין בעגריסונג!

— די פויגלען זענען ארויסגעפליגען האט דער קעניג צארנדיג אויסגעשריען, איך וועל שוין זיי געפינען!

דער קעניג מיט זיינע רייטער האבען זיך באלד אפגעטראגען פון פארלאמענט. און אין דער שטאט לאנדאן האט דער עולם זיך שטארק געפרעהט. „קארל סטויארט" — אזוי האט דאס פאלק גערופען דעם קע־ניג — האט אזוי מיאוס אפגעשניטען אין פארלא־מענט.

די היסטארישע געשעהענישען האבען זיך ענטוויקעלט מיט א האסטיגען אימפעט. די בירגערליכע מי־ליץ האט בעוואכט די פארלאמענט געביידע, און וואו נאר קראמוועל, פים און האמדען האבען זיך בעוויזען, אזוי גלייך זענען זיי ארומגערינגעלט געווארען פון א בעגייסטערטער, יובעלדיגער מאסע מענשען. דער קעניג איז פון לאנדאן אנטלאפען אין דער פראווינץ און האט זיך גענומען צונויפזאמלען א)ארמעע, גע־גען דעם ווידערשפעניגען פארלאמענט. דער לעצטער פערזוך אויסצוגלייכען דעם שטרייט צווישען קע־ניג און דעם פארלאמענט, פעסטשטעלענדיג בעשטימ־טע רעכט פון פארלאמענט, איז דורכגעפאלען, דער קעניג האט זיך אפגעזאגט פיהרען אונטערהאנד־לונגען, דער ערשטער צוזאמענשטויס צווישען דער פאלקס-ארמעי און דעם קעניגליכען מיליטער איז פארגעקומען ביי עדגעהיל, וואו די פאלקס-ארמעע איז געשלאגען געווארען, ווייל די קעניגליכע סאלדאטען זענען געווען בעסער בעוואפענט און בעשפייזט, דער קאמף האט זיך צופלאקערט.

קיין גרויסע פעהיגקייט האבען די „גענעראלען" פון דער פאלקס - ארמעע נישט ארויסגעוויזען, און דאך האט קראמוועל געזיגט, וואו נאר ער האט זיך בעוויזען מיט זיינע רייטער, די „אייזערנע" קאוואלערי סטען, דער בירגער-קריג האט זיך פערצויגען אין א סך פון קראמוועלס פריינד זענען געפאלען אויפן שלאכטפעלד, האמדען איז געפאלען, פים האט אויס־געהויכט זיין לעצטען אטעם... און דאך האט שטארק געקרענקט און אויפגערעגט קראמוועל'ן, דערצו נאך האט אין די רייהען פון דער פאלקס-ארמעע נישט גע־הערשט קיין איינינקייט, די וואס האבען טאך ערשט געבעטען פערגעטערט קראמוועל'ן פאר זיין העלדיש־קייט אין קאמף געגען קעניג, האבען זיך אנטוישטע אפגערוקט אן א זייט. „מיר האבען גאר קיין חשק נישט צוליב אייערע רייטעריע און שטרייטען מיטן קעניג צו אפפערען אונזערע לעבענס. האבען די אומר צופרידענע געמענהט, שליסט א פרידען." אויך דער פארלאמענט האט זיך גענומען וואקלען...

אין וועסטערבי איז פארגעקומען די בלוטיגע שלאכט. מ'האט זיך וועניג וואס בענוצט מיט פיקעס און רעוואלווערען, מ'האט זיך געשלאגען מיט מעס־סערס און שווערדען. אין גרויס אומארדנונג האט די קעניגליכע ארמעע גענומען אפציהען פון שלאכט־פעלד.

און דא האבען זיך אריינגעמישט עטליכע „בלוי בלוטיגע" אריסטאקראטען, באראנען און גראפען, וואס זענען נאך פערבליבען אויף העכערע פאסטענס אין דער פאלקס-ארמעע, זיי האבען זיך אפגעזאגט צו פערפאלגען די אנטלויפענדע קעניגליכע ארמעע, געוואלט ראטעווען זי פון פולשטענדיגער פערניכטונג. בעזונדערס שארף איז ארויסגעטרעטען דער לארד מאנטשעסטער, וועלכער האט געמאלדען אז ס'איז געקומען די צייט פאר א פערשטענדיגונג מיטן קעניג.

דאן האט זיך פאר קראמוועל'ן געשטעלט א רעוואלוציע פון די „אייזערנע" קאוואלערישע רעגימענטען, דער פארשטעהער זייער, אירעטאן, האט געזאגט: „די אידעלע הערען נעהמען די גאנצע זאך נישט ערנסט, זיי ווילען שליסען א פרידען מיט „קארל סטויארט", א פרידען וואס וואלט דעם לאנד וועניג וואס געגעבען, דערפאר אבער וואלטען די אידעלע הערען ווידער געבליבען זיצען אין זאטעל. ווייטער קען עס אזוי נישט געהן! א נישט וועלען מיר בלוטיגען נאך א פערטען יאהר אזוי ווי מיר האבען געבלוטיגט די פערגאנגענע דריי יאהר און קיין סוף וועט נישט נעה־מען צו דער מלחמה, מיר פאדערען אז איהר זאלט דעם פארלאמענט פונאנדערלאזען, די אומפעהיגע גע־נעראלען בעזייטיגען און אליין איבערנעהמען די פיהרערשאפט פון דער ארמעע".

די פערזאמעלטע האבען אויפגענומען אירעטאנס רעדע מיט גרויס בעגייסטערונג, קראמוועל אבער האט געוואלט פריהער אויספרובירען די שטימונג פון די סאלדאטען און אפיצירען.

— ווען אבער דער פארלאמענט איז געגען איבער געבען מיר די איבערקאמאנדע, ווער גאראנטירט מיר די שטיצע געגען פארלאמענט? — האט קראמוועל געפרעגט.

— מיר, די „אייזערנע" רעגימענטען — האבען געדונערט די סאלדאטען.

— בלייבט איהר שטענדיג אויף מיין זייט, אפילו געגען דעם קעניג און דעם פארלאמענט? — האט קראמוועל ווידער געפרעגט.

— מיט קראמוועל'ן געגען קעניג און פארלאמענט.

— וואס איז אייער ציל?

— מיר פערניכטען אלץ, וואס איז אלט און צו־פוילט, און לאזען איבער נאר דאס וואס איז געזונד און קאמפספעהיג — האבען געענטפערט די סאלדא־טען און אפיצירען.

אזוי ארום האט קראמוועל בעקומען די פולמאכט פון זיינע „אייזערנע" רעגימענטען, און פאקטיש גע־ווארען דער דיקטאטאר דער פיהרער אין דעם בלו־טיגען בירגער-קריג.

קראמוועלס האס געגען דער הערשאפט פון אדעל און קעניג האט זיך נאך מעהר פערשטארקט, נישט איין מאל זענען געמאכט געווארען פערזוכען צו פערשטענדיגען זיך מיט קראמוועל'ן, קראמוועל האט אבער גאנץ גוט פערשטאנען, אז א פערשטענדי־גונג מיט די טענער איז אוממעגליך, ווייל דער קעניג וועט ביי דער ערשטער געלעגענהייט ברעכען דעם אפמאך.

דער קעניג ווערט געקעפט.

דער בירגער קריג האט זיך נאך מעהר צופלאקערט איבער'ן גאנצען לאנד, די פאלקס-ארמעע איז גרינדליך אויסגערייניגט געווארען פון אלע פערפאראנענע שונ־אים און אין פערלויף פון איהר איז זי מיליטעריש פיל פערשטארקט געווארען, פאר אפיציערען זענען בע־שטימט געווארען די בעסטע און איבערגעגעבענסטע מענשען, באלד איז די קעניגליכע ארמעע ווידער גע־שלאגען געווארען, ביי נאסעבי און קראמוועלס מאכט און דער צוטרוי פון פאלק צו איהם האט זיך פער־פעסטיגט.

דא אבער האט זיך אריינגעמישט א נישט געבעטענע פערמיטלערין, די פרוי לוסי קארליסל, וועלכע האט מאנאטענלאנג געקלאמערט זיך אין קראמוועל'ען געבעטען איהם אייטגעה, אויף א פערשטענדיגונג מיטן קעניג, דער קעניג האט זיך איצט ארויסגעוויזען פיל נאכגעביגער און קראמוויל האט איינגעשטימט צו טרעפען זיך מיטן קעניג. די אונטערהאנדלונגען זענען געגאנגען אזוי ווייט, אז איינמאל ביי א בעגעגעניש האט דער קעניג געשטעלט א דירעקטע פראגע קראמ וועל'ן, צי וועט ער, קראמוועל, נישט שטעלען זיך צו דינסט דעם קעניג, אזוי ווי רישעליע האט מיט צוואנ־ציג יאהר צוריק געשטעלט זיך אין דינסט זיין פא־טערלאנד, קראמוועל האט געשוויגען.. „איך פער־שטעה, האט דער קעניג געזאגט, אז איהר דארפט נאך דענקען, איידער איהר נעהמט אן א בעשלוס, איין זאך פערלאנג איך פון אייך, אז איהר זאלט מיר געבען די מעגליכקייט ווידער צו טרעפען זיך מיט אייך".

ווענען קראמוועלס בעזוך ביים קעניג האט מען זיך באלד דערוואוסט און דאס האט בעדייטענד פער־קלענערט דעם צוטרוי וואס די פאלקס ארמעע האט געהאט צו קראמוועל'ן. ס'איז צונויפגערופען געווא־רען א בעראטונג פון די פערט־וויאנגס לייט, וואו די פארשטעהער פון דער פאלקס-ארמעע און די סאלדא־טען זאלען אפען ארויסזאגען זייער מיינונג. דער קאר־וואלעריע אפיציר לעקסבי, האט פארגעווארפען קראמ־וועל'ן זיין לייכטזיניגען האנדלען, און האט פערענ־דיגט מיט דעם אז קראמוועל האט פערלוירען דאס צו־טרויען פון דער פאלקס-ארמעע, די פערזאמלונג איז געווען זעהר א טומעלדיגע. די רעדנער האבען אלץ שאר־פער און שארפער און ווען א סאלדאט האט אנ'אויפ־גערעגטער אויסגעשריען: „איהר זייט א פעררעטער..." האט ער העם זאגט שוין נישט פערענדיגט, קראמוועל האט בעפוילען איהם ארויספיהרען און שיסען.

דער קעניג וואס האט כלומרשט געוואלט קומען צו א פערשטענדיגונג מיט קראמוועל'ן און דעם פאר־לאמענט, האט נישט אויפגעהערט צו אינטריגירען און האט אפילו זיין פרוי, די קעניגין, אריינגעמישט אין דער אומווירדיגער ארבייט, קראמוועל האט איר־בעהנעבאפט א בריף וואס דער קעניג האט געשריבען צו זיין פרוי, אין וועלכען ער בערימט זיך, אז ער גרייט־צו שטריק פאר זיינע שונאים...

ענדליך איז דער קעניג גענומען געווארען אין געפאנגענשאפט פון דער פאלקס-ארמעע און אין געשטעלט געווארען אלס פאשולדיקטער אין פאר־ראט געגען פאלק. אין פארלאמענט האט זיך גע־פינען א געגענגעדיגע מעהרהייט, וועלכע האט דעם קע־ניג אלס טיראן, מערדער און פעררעטער פעראור־טיילט צום טויט. דעם דרייסיגסטען יאנואר 1649 יאהר, האט מען דעם קעניג „קארל סטויארט" א־רונטערגעהאקט דעם קאפ...

קראמוועל צוטרייבט דעם פאר־לאמענט.

דער בירגער קריג האט נאך אלץ נישט אויפ־געהערט: פערקעהרט, ער האט זיך נאך מעהר פער־שארפט איבערן גאנצען לאנד. דאס בלוט פון די ענגלענדער האט זיך געגאסען טייכענווייז. קראמ־וועל איז דערהויבען געווארען צום אמט פון גענעראל לייטענאנט און קיינער האט איהם קיין רעה נישט געקענט זאגען... נישט אין דער פאלקס־ארמעע, נישט אין פארלאמענט. און דאך האט ער גאנץ גוט געוואוסט אז ער האט זיך ערווארבען גע־נוג בלוטיגע שונאים. און ווען איינער פון זיינע פריינט האט איהם אויפמערקזאם געמאכט, אז דאס פאלק פון לאנדאן בעגריסט איהם מיט גרויס פרייד און איבערגעגעבענהייט, האט קראמוועל מיט א שמייכעל געזאגט: „און ווען מען וועט מיך הענגען וועט דאס פאלק נאך מעהר יובלען..."

דער זוהן פון היינגערכטעטען קעניג האט אנגע־נומען דעם טיטול פון קעניג פון שאטלאנד און האט ווייטער פארטגעזעצט דעם בירגער־קריג. א חוץ דעם איז ענגלאנד אריינגעצויגען געווארען אין א קריג מיט האלאנד. קראמוועל האט זיך פאר דער צייט פיל געענדערט. גארנישט דערהויבער. וואס אין אנ־הויב פון בירגער־קריג. אלס א ביישפיל קענען מיר געבען דעם געשפרעך, וואס קראמוועל האט געהאט מיט איינעם פון זיינע פרייגד וועגען די צילען פון דעם בירגער־קריג, וואס האט זיך פערצויגען אויף יאהרען. „א נאציע, האט קראמוועל געזאגט, איז נישט קיין געמיינשאפט, וואו אלע זענען גלייך. נאר וואו יעדער ווערט געשטעלט אויף זיין ריכטיגען פלאץ". „און איהר, קראמוועל, אויבענאן", האט מיט א שמייכעל געזאגט פאירפאקס. „און איך אויבענאן", האט קראמוועל נאכגעזאגט. „כל-זמן איך קען מיינע פאלקס-גענאסען ברענגען צו ארדענונג און געהארכזאמקייט, ווען נויטיג אפילו מיט גע־וואלט!"

ווער האט בעשטימט קראמוועל'ן צו דער ראל וויסען מיר נישט. דער פארלאמענט האט איהם אין זיינע פולמאכטען נישט געגעבען. דער גרויסער קריגס פיהרער האט זיך איינגעגלויבט, אז ער איז דער געטליכער אינסטרומענט, וואס דארף מיט געוואלט גליקליך מאכען דאס ענגלישע פאלק.

דער פארלאמענט, נישט אכטענדיג אויף די אפ־טע ריינינגונגען, האט זיך דאך נישט געהאלטען אזוי ווי דאס האט פערלאנגט קראמוועל. פיר יאהר נאך דער הינריכטונג פון קעניג האט דער פארלאמענט צוגעגרייט געזעץ - פראיעקטען, וועלכע פערענדיגען דעם בירגער־קריג אויף א פרידליכען אופן. דאס א־בער האט נישט געשמעקט די פיהרער פון דער פאלקס ארמיי, וועלכע איז פערוואנדעלט געווארען אין אנ ארמיי פון לאנדסקנעכטען.

— „לארד־גענעראל", דאס איז קראמוועלס נייער טיטול, „מיר האבען לאנגע יאהרען געבלוטיגט, און איצט קומען די אייגענע בטיגע געשעפטס-פאליטי־קער און צולייגען זיך אין אונזער פאטערלאנד, חי ביים טאטען אין וויינגארטען", האבען גע'טענה'ט די פיהרער פון דער ארמיי.

דער פארלאמענט, פאר וועמענס רעכט קראמוועל האט זיך איינגעשטעלט אין אנהויב פון דעם בירגער

(ווייטער זעה 11־טע זייט)

מארשאל יוזעף פילסודסקי

פ. שווארץ'ס בוך: „יוזעף פילסודסקי, זיין בעציהונג צו דער יודען-פראגע און זיין קאמף געגען בונד"

— 1 —

ביאגראפיע און כאראקטעריסטיק

אין דער יודישער ליטעראטור איז די פערזאן פון יוזעף פילסודסקי נאך וויינינג אויפגעקלערט געווארען, א חוץ איינינע געלעגענהייטס-ארטיקלען, וואו די מחברים האבען געזונגען שירות ותשבחות, לכבוד דעם ערשטען מארשאל, איז אין יודיש נישט פאראן, קיין איין קריטישע אפשאצונג, וועלכע זאל געבען א געהעריגע בעלייכטונג איבער דער פערזאן, וואס האט געשפילט א ראל אין קאמף פאר פוילענס אונאפהענגיגקייט און שפעטער אין דער זעלבסטשטענדיגער פוילישער מלוכה. עס איז דעריבער אינטערעסאנט די ארבייט, וואס עס האט ארויסגעלאזט אין יודיש וועגען פילסודסקין א ווארשאווער זשורנאליסט און בונדישער טוער פ. שווארץ. דאס בוך איז בעזונדערס אינטער־רעסאנט, ווייל עס נעמט ארום נישט נאר פיל־סודסקי'ס טעטיגקייט אין פוילישען מלוכה-לעבען און אין דער פוילישער געזעלשאפט, נאר אויך ווייל עס בעריהרט א ספעציעל קאפיטעל אין לעבען פון מארשאל: זיין בעציהונג צו דער יודען-פראגע, פון יענעם פעריאד, ווען דער שפעטערדיגער מאר־שאל, האט נאך געהייסען חבר „זשיוק".

דאס בוך פון פ. שווארץ, טראגט טאקע דעם טיטול: „יוזעף פילסודסקי, זיין בעציהונג צו דער יודען-פראגע און זיין קאמף מיט'ן בונד.

די ארבייט טיילט זיך אין 3 טיילען, דער ער־שטער טייל נעמט ארום פילסודסקי'ס ביאגראפיע און די איבריגע צוויי טיילען, וואס בילדען דעם עיקר פון די אפהאנדלונגען, נעמען ארום פערשידענע פאק־טען און דאקומענטען, בריף און ארכיוו-מאטער־יאלען, וואס אין א געהעריגער בעארבייטונג בע־לייכטען זיי פילסודסקי'ס בעציהונג צו דער יודען־פראגע און זיין קאמף מיט'ן „בונד".

דער ביאגראפישער טייל פון דעם בוך, וועל־כער שטיצט זיך אויף אנ'אויסערגעוועהנליך רייכען ביבליאגראפישען מאטעריאל, הויבט זיך אן מיט דער גענעאלאגיע פון פילסודסקי. דער לעזער ווערט דאן געוואויר דעם אפשטאם פון פילסודסקי, זיין יחוס, אוש ביז דעם יאהר 1337. פאר אונזער צייט, ווען מ'פלאפלעט אזוי פיל וועגען ראסען־ריינקייט איז אינטערעסאנט דער פרט, אז פיל־סודסקי'ס א באבע שטאמט פון אנ'אידלענדישער אריסטאקראטישער משפחה, די משפחה האט דעם נאמען בוטלער קומט ארויס פון הויך פראנקאניע (דייטשלאנד).

אין די ווייטערדיגע בלעטלעך פון דער ביאגראפיע געהט שוין אדורך פילסודסקי'ס לעבען פון קינדהייט אן ביז דעם רייפען מאן, מיט אלע זיינע שפעטערדיגע גלאנץ-פעריאדען. אונלעגאלע רעוואלוציאנערע טעטיגקייט אין קאמף פאר פוילענס אונאפהענגיגקייט, טורמעס און סיביר, נצחונות און מפלות ביז פילסודסקי דעם מלוכה-מאן, וואס פיהרט אן מיט דער פוילישער מלוכה, מיט איהרע איבער 30 מיליאן איינוואוינער.

פון דער ביאגראפיע בעקומען מיר נישט נאר א שילדערונג פון די איבערלעבונגען מיט וועלכע עס איז רייך געווען דאס לעבען פון פילסודסקין, נאר אויך א פסיכאלאגישע בעגרינדונג וועגען א גאנצע רייה פון פילסודסקיס האנדלונגען.

אזוי דערציילט דער משבר אז די בעליבטסטע ליטעראטור פון דעם קליינעם זשיוק, (פילסודסקי'ס נאמען פון די קינדער יאהרען און שפעטער אין דער פארטיי) זענען געווען די ביכער וועגען נאפאלעאנ'ען און דאס בעליבטסטע געשפרעך, וואס האט איהם פעראינטערעסירט איז געווען וועגען קאשטשוש־קא'ן. פון קינדהייט אן, האט זשיוק גע־חלומט צו ווערען א פיהרער, צוזאמען מיט דער ליבע צו פיהרערשאפט, האט זיך ענטוויקעלט אין דעם קליינעם פילסודסקי'ן א געוואלדיגע עקשנות און א ווילען צו טון צו להכעיס.

ווייטער דערציילט זיך אין דער ביאגראפיע, ווי אזוי פילסודסקי איז געקומען צום סאציאליזם און דאן קומט א וויכטיגער פרט אין פילסודסקי'ס לעבען, וואס האט שפעטער געהאט א ווירקונג אויף זיין גאנצער בעציהונג צו רוסלאנד, הן אין די פעפעסישע צייטען, הן אלס מלוכה-מאן — דאס איז דער אטענטאט אויפן צאר אלעקסאנדער דעם צווייטער, אין יאהר 1887. יוזעף פילסודסקי מיט זיין עלטערען ברודער בראניסלאוו זענען אין דעם אטענ־טאט געווען פערמישט. דער יונגערער ברודער יוזעף האט מיט'ן אטענטאט געהאט א קליינע שייכות, דער עלטערער בראניסלאוו איז געווען מיטבעטייליגט יוזעף האט בעקומען פינף יאהר סיביר און בראניסלאוו אויף 15 יאהר קאטארגע. אין דעם פראצעס פון אטענטאט איז אויך געווען פערמישט לע־נינס ברודער אוליאנאוו, וועלכער איז געווארען אויפגעהאנגען.

דער דאזיגער ערשטער דורכפאל פילסודסקי'ס, פאר אנ'אידעע, וועלכע איז איהם געווען לחלוטין פרעמד, האט ביי איהם ארויסגערופען א פערדרוס צו די „רוסישע קאלעגען".

— „דער פערדרוס צו די „רוסישע קאלעגען" שרייבט פ. שווארץ אין דער ביאגראפיע איז גע־ווען איינע פון די הויפט סיבות, וואס האבען אויף אייביג פערפלאנצט אין פילסודסקין א ט'פען אומ־צוטרוי און אומחן צו אלעס רוסישען".

דער „אומחן" איז נאך שפעטער געשטארקט געווארען אין דער ארבייט אין פ.פ.ס., וועלכע האט הן אין איהר פראגראם, הן אין איהר טאקטיק גע־שטרעבט זיך אפצוטיילען פון דער רוסישער מלוכה און אפילו פון דער רוסישער רעוואלוציאנערער בע־וועגונג.

א דריטער אינטערעסאנטער פסיכאלאגישער שטריך ווערט אין דער ביאגראפיע איבערגעגעבען, דאס איז פילסודסקיס נייגונג צו מיסטיציזם, די דאזיגע נייגונג, וועלכע האט זיך ענטוויקעלט ביי איהם פון קינדהייט אן צוזאמען מיט דער שטרעבונג צו פיהרערשאפט און העלדישקייט, האט שפעטער פערנומען אנ'אנגעזעהען ארט אין זיין טעטיגקייט אלס ר עוואלוציאנער, ווי אויך שפעטער אלס מלוכה־מאן.

די פסיכאלאגישע מאמענטען, וועלכע בילדען גרונט שטריכען אין פילסודסקיס כאראקטער ווערען אין דעם בוך פון פ. שווארץ געשטיצט מיט א רייה מאטעריאלען פון פילסודסקיס ביאגראפען, זכ רונות-שרייבער וועגען פערשטארבענעם מארשאל א. אנד. בכלל איז דער ביאגראפישער טייל אין דעם בוך זעהר רייך, מיט פאקטען און מאטעריאלען וועלכע אין א שטארק קאנדענסירטער פארם גיבען זיי, אנ'אויסשעפליכע כאראקטעריסטיק איבער דער פערזאן פון יוזעף פילסודסקי.

(ווייטער מארגען)

רבי נחמן בראַצלאַווער
צו זיין 125־טען יאָהרצייט

— 4 —

ער ווערט אַ רבי. — זיין נסיעה קיין ארץ־ישראל. — זיין באַגייסטערונג פאַרן הייליגן לאַנד.

יוען ר' נחמן האָט געהאַלטען ביים ענדיגען קסט ביי זיין שווער האָט ער בעשלאָסען נאָכצו־לגען דעם וועג פון זיין עלטער זיידען, און ווע־ א רבי. ווען דאָס איז בעוואוסט געוואָרען האָבען גלייך געמעלדעט פיל חסידים, אמיינסטען פון סען די ישוב׳ניקעס. א קלייניגקייט דעם בעל טוב׳ס אור־אייניקעל. ער האָט זיך בעזעצט אין ־יזעדוועקע. ער איז דאמאָלס אלט געווען א ־ זיבעצעהן. זיינע חסידים האָבען איהם גע־ הלט א רעבדיל א וואָך געהאַלט, כדי ער זאָל בען א פעסטען מעמד.

ר' נחמן האָט בעשלאָסען צו פאָהרען קיין ארץ ־אל. אָט דאָס וואָס ער וועט זיך בעהעפטען דער קדושה פון דעם הייליגען לאנד האָט ער אלטען וועט איהם בעזונדער'ס דערהויבען. אחוץ האָט איהם טאקע געצויגען צו פאָהרען קיין ישראל; ער האָט אינסטינקטיו געפיהלט, אהן דער בעהעפטונג מיט דעם לאנד קען קיין נישט האָבען קיין פולע קדושה און אַז נאָר דורך בעהעפטונג מיט דעם לאנד פון די אבות קען ען די גאולה.

ויין ווייב און משפחה האָבען זיך אפילו א־ ען געשטעלט צו זיין געפּלאַנטער נסיעה, זיי ען איהם געפרעגט ווער וועט זיי ערנעהרען אין אב׳וועזענהייט; זיי האָבען געוויינט און זיך עטען ביי איהם נישט צו פאָהרען, אָבער עס זיי נישט געהאָלפען. קיין זאך האָט איהם ם געקענט אָבהאַלטען פון פערווירקליכען דעם ן פון זיין רייזע קיין ארץ ישראל. ער זאָל האָבען אגט, אַז ער וועט פערקויפען די שטוב זאכען, צו האָבען אויף דער רייזע. ער האָט געפיהלט, אין דעם פאָהרען קיין ארץ־ישראל הענגט אָפּ גורל פון זיין לעבען: ער האָט אויך געמיינט, דערין הענגט אָב דאָס גאנצע חסידות; און עס ען זיך אויך ביי איהם געוועקט געדאנקען, אַז קען העלפען צו דערנעהנטערען די גאולה.

אין ערב פסח תקנ"ח (1798) האָט ר' נחמן אָט וויסען זיינע חסידים, אַז ער האָט געשלאָסען פאָהרען קיין ארץ ישראל. ער האָט געזאָגט: „כל איך אָטעם און לעב מוז איך פאָהרען קיין ארץ ־אל. דער אַבסאָלוטער גייסט און די אַבסאָלוטע ־ קען מען געפינען נאָר אין ציון. דאָרט קען ־ענש דערגרייכען זיין העכסטע מדרגה, צו זיין ־י, ווי השם יתברך".

אט די ערקלערונג פון ר' נחמן, האָט ארויסגע־ ן ביי זיינע חסידים גרויס בעגייסטערונג, פרייד אינטערעס. מען האָט זיך גלייך גענומען קלייבען ־ פאר דער הוצאה, און י"ח אייר פון זעלבען ־, איז ער אָפּגעפאָהרען קיין ארץ ישראל. ער צוערשט געפאָהרען קיין אדעס און פון דאָרט א שיף קיין סטאַמבול. מען האָט איהם געיואר־ ־, אַז דער וועג איז זעהר א שווערער, דער ים א שטורמדיגער, אָבער ער האָט פון גאָרנישט ־לט הערען. מיט א פעסטען גלויבען, אַז ער ־ט אויף א גאר גרויסער שליחות, איז ער אוועק ־ וועג אריין אין בעגלייטונג פון א זעהר גע־ ־עם חסיד.

אויפ׳ן וועג, און דאָגאָר שוין זייענדיג אין ־מבול, האָט ער זיך נישט געוואָלט אויסגעבען ־ ער איז. אָבער צום סוף האָט ער אויסגע־ ־ צו געוויסע יודישע משולחים, וואָס ער האָט ־געגנט, אַז ער איז דעם בעל שם טוב׳ס אנ׳אייניקעל. ס׳איז איבעריג צו זאגען, אַז די בעציהונג צו איהם איז געוואָרען גאר אַנ׳אַנדערע.

אין סוף פון זומער פון זעלבען יאָהר האָט ער זיך געגרייט אָפּצופאָהרען פון סטאַמבול קיין ארץ־ישראל. עס איז דעמאָלט געגאַנגען די ערשטע רייהע מלחמות פון נאַפּאָלעאָנ׳ען, ווען ער האָט מאַרשירט טריאומפירענד פון לאַנד צו לאַנד. ער האָט דאַמאָלט געפיהרט מלחמה מיט טערקיי און מען האָט ערוואַרטעט, אַז נאַפּאָלעאָן זאָל אויך פער־בעהמען ארץ ישראל. האָט מען ווידער געוואָרענט ר' נחמן׳ען, דאָס ס׳איז פאַר איהם א גרויסע סכנה פאָרטצוזעצען זיין רייזע. אָבער ער האָט אַלץ גאָרנישט געוואָלט הערען. ער האָט געהאַט דעם פעסטען בטחון, אַז ער וועט איבערקומען אלע סכנות.

אגב בעת ער איז געווען אין סטאַמבול, איידער ער האָט זיך נאָך אויסגעגעבען ווער ער איז, האָט מען איהם דורך זיין זאָנדערבאַרען אַבגעזונדערטען אויפפיהרען זיך, פערדעכטיגט אין שפּיאָנאַזש. ער האָט אָבער בעוויזען, אַז ער איז בלויז א פרומער רייזענדער קיין ארץ־ישראל, און מען האָט איהם פאָלגליך נישט געטשעפּעט.

פון היסטאָריקוּם

ענדליך איז ער אָפּגעפאָהרען פון סטאַמבול מיט אַ שיף קיין יפו. אויף דער שיף זענען געווען נאָך יודען, אשכנזים און ספרדים. די שיף האָט נישט געקענט לאַנדען אין יפו, ווייל ס׳איז ווידער געווען א גרויסער שטורם אויפ׳ן ים. די שיף האָט זיי אָפּגעפיהרט קיין חיפה, און עס פערשטעהט זיך, אַז ר' נחמן און אויך אַנדערע פון די יודישע מיטרייזענדע האָבען געדענקט, דאָס ס׳איז געווען אַ דאַנק צו זיינע תפילות. דאָס זיי האָבען איז גאנצען גע־קענט גרייכען אַ ברעג.

אָנגעקומען קיין חיפה איז ער פאר ראש השנה. תיכף ווי מען האָט געהערט אין ארץ־ישראל, אַז דעם בעל־שם־טוב׳ס אור־אייניקעל איז אָנגעקו־מען, האָט ר' אברהם קאָליסקער, דער פיהרער פון די דעמאָלסדיגע ארץ־ישראל־חסידים, וועלכער האָט געוואוינט אין טבריה, איהם תיכף איינגעלאַדען צו זיך. אָבער זיין ענטפער איז געווען, אַז ער מוז בלייבען אין חיפה איבער די ימים נוראים. אנדערע יודישע קהלות פון ארץ־ישראל האָבען איהם איינ־געלאַדען צו קומען צו זיי אויף יום־טוב, אָבער ער האָט זיי אַלץ אָפּגעזאָגט.

זייענדיג שוין אין ארץ־ישראל האָט ר' נחמן בעזוכט פיל הייליגע קברים, בעזונדערס דאָס קבר פון ר' שמעון בן יוחאי, ביי וועלכען ער האָט דורכ־געטראַכט אויפ׳ס ניי דעם זוהר. ערשט נאָך די ימים־נוראים איז ער געפאָהרען קיין טבריה, וואו ער איז אויפגענומען געוואָרען פון ר' אברהם קאָליסקער מיט זעהר גרויסער פריינדשאַפט צוליב זיין אַנוועזענהייט א׳ז דאָס חסידיזם אויך שטאַרק געוואַקסען אין ארץ־ישראל.

דורך דעם וואָס נאַפּאָלעאָנס פלאָט און אַרמעי האָבען בעגרייכט ארץ־ישראל, און זיי האָבען פער־נומען אין אָנהויב יאָהר 1799 יפו און אַנדערע שטעט, און מען האָט אָנגעהויבען צו מאַ שיסען אויף ירושלים, איז רבי נחמן געווען אויש׳ען די יעניגע. וועלכע זענען פון דאָרט אַנטלאָפען. ער האָט זיך נישט געמישט אין קיין פּאָליטיק און איהם איז געווען דערווידער מלחמה.

ער איז אַרויף אויף אַ שיף פון טערקישע פּליטים, וועלכע איז אָפּגעפאָהרען צו דעם אינזעל ראָדאָס. דאָרט האָט איהם די יודישע קהלה אַראָפּ־גענומען פון דער שיף; ער האָט דאָרט געהאַלטען פסח, און איז דערנאָך מיט אַ גריכישער שיף געפאָהרען קיין סטאַמבול. לויט ווי עס ווערט דער־קלערט, האָט ער אין סטאַמבול פיל געליטען, און ער האָט זיך צום סוף אומגעקעהרט דורך מאָלדאַוויע צו זיינע חסידים אין מעדוועדעוו.

בעמערקונגען וועגן הכנסה־שטייער

פון אדוו. ע. שעסקין

איצט איז די צייט פון אויסמעסטען דעם הכנסה־שטייער, און ס׳וועט זיין כדאי צו דערמאָנען די לעזער עטליכע פרט׳ים, וועלכע זענען נוגע דעם דאָזיגען שטייער?

וואָס האַלט דאָס געזעץ אַלס הכנסה?

אַלס הכנסה ווערט בעטראַכט די סומע פון איינ־קונפטען, וועלכע מען בעקומט פון בעזונדערע קוועלען און געמליך: פון אַ הויז, בנינים, האַנדעלס און אינדוסטריע – אונטערנעהמונגען, פון וועלכע ס׳איז פאַך־בעשעפטיגונג, פון געלד־קאַפּיטאַלען און פון אַרבייטס־לוין. (די דערמאָהנטע הכנסות, אַ חוץ די הכנסה פון אַ־בייטס־לוין, אונטערליגען אַ געמיינזאַמע בעשטייערונג).

די דאָזיגע הכנסה אונטערליגט דער בעשטיי־ערונג נאָכ׳ן אַראָפּרעכענען די קאָסטען פון דע־גרייכען די הכנסה און פון פערזיכערן די איינ־קונפטען, צוזאַמען מיט דעם יעהרליכע אַראָפּרע־כענען אויף אַמאָרטיזאַציע פון די בנינים, מאַשי־נען און טויטען אינוועטאַר.

דער וואָס פיהרט ריכטיגע האַנדעלס־ביכער קען מיט איין מאָל אַראָפּרעכענען דעם פולען ווערט פון די געקויפטע זאַכען, וועלכע אַמאָרטיזירען זיך אין פערלויף פון 5 יאָהר.

צו די קאָסטען פון דערגרייכען די הכנסה ווערען פערעכענט די קאָסטען פון אויסהאַלטען די פאַמיליע פון צאָהלער, וועלכע אַרבייטען שטענ־דיג אין זיין האַנדעלס אָדער אינדוסטריע־אונטער־נעהמונג. אויב ס׳וועט זיין אַ ספק, וועגען דער הויך פון אָפּשרייבען פאַר אַמאָרטיזאַציע, דאַרף מען די ענטשפּרעכענדע סומען פעסטשטעלען דורך אַנ׳עקספּערט.

ס׳ווערט נישט גערעכענט אלס הכנסה, וועלכע אונטערליגען דער בעשטייערונג: 1) אויסערגע־וועהנליכע הכנסה אין דער פאָרם פון ירושות, נדבנים, מתנות, 2) איינקונפטען צוליב פערקויפען אַ פערמעגען, 3) לאָטעריע־געווינסען. פון הכנסות, וועלכע מ׳האָט בעקומען פון בעזונדערע קוועלען קענען נישט אַראָפּגערעכענט ווערען די אויסגאַבען אויף פערגרעסערען אדער פערבעסערען די הכנסה־קוועלע, 2) אויסגאַבען אויף פיהרען די הויז־ווירטשאַפט פון צאָהלער און אויף אויסהאַלטען זיינע פאַ־מיליען־מיטגלידער, 3) פּראָצענטער פון אייגענעם קאַפּיטאַל, וועלכער איז אַריינגעלעגט געוואָרען אין דער אונטערנעהמונג פון צאָהלער.

פון דער אַלגעמיינער הכנסה, אין הסכם מיט׳ן אַרט. 10 פון געזעץ דאַרף מען אַראָפּרעכענען: 1) פּראָצענטער פון די חובות, 2) דירעקטע מלוכה און זעלבסטפערוואַלטונגס־שטייערן מיט׳ן אויס־נאַהם פון מלוכהשען הכנסה־שטייער.

די פּערזענליכע אויסגאַבען פון שטייער־צאָה־לער צום גונסטען פון די פאַמיליען־מיטגלידער קענען ווערען בערייכערטיגט נאָר בתנאי, אַז דער פאַמיליען־מיטגליד וואָס נעמט די אויסגאַבען איז בעזונדער בעשטייערט מיט הכנסה־שטייער.

צו די הכנסות פון ראש פון דער משפחה ווערען צוגערעכענט די הכנסות פון דער פרוי (אָדער מאַן) מיט אַפיציעלע אַקטע ווי אויך די הכנסות פון די קינדער, אייניקלעך, ווען דער ראש פון דער משפחה האָט דאָס רעכט צו דיספּאָנירען מיט די דאָזיגע הכנסות.

דער בעשטייערונג אונטערליגען די הכנסות וועלכע זענען דערגרייכט געוואָרען אין לעצטען קאַלענדאַר יאָהר, אַזוי אַז דאָס אָפּעראַציע־יאָהר אונטערשיידעט זיך פון דעם שטייער־יאָהר.

אַלס הכנסה פון פערדונגענע בנינים ווערט בעטראַכט דאָס ווירקליכע יעהרליכע דירה־געלט פאַר הייזער, לאָקאַלען א. אז. וו. אַלס הכנסה פון בנינים וועלכע זענען אינגאַנצען אָדער טיילווייז פערנומען דורך דעם בעזיצער אַליין אָדער דורך זיינע פאַמיליען מיטגלידער ווערט בעטראַכט דער ריינער ווערט פון דעם בנין צוליב זיין וואָהלשטאַנד און לאַגע.

פאַר הכנסה וואָס איז טעל(?) ־ ער בעשטייערונג פון רעכטליכע פערזאָנען ווערען בעטראַכט די בילאַנס ריוחים, וועלכע ווערען אַרויסגעוויזען אין בעשטעטיגטע שליסונגס־בילאַנס, אלס בילאַנס ריוחים ווערען אויך בעטראַכט די סומען, וועלכע זענען בעשטימט אויף צו פערבעסערען די אונטערנעהמונג.

פירמען־שותפות אונטערליגען נישט דער בע־לאַסטונג מיט הכנסה־שטייער, די הכנסה פון אַזעלכע מין שותפות ווערט בעזונדער בעשטייערט אַלס הכנסה פון די בעזונדערע שותפים, די שטייער־סקאַלע איז היי־יאָהר פערגרעסערט געוואָרען און הויבט זיך אָן פון 44 זל. ביי א הכנסה פון 1500 זל. ביי א הכנסה פון 10 ביז 11 טויזענד זל. בעטרעפט דער שטייער 847 זל. ביי א הכנסת פון 24 ביז 26 טוי־זענד זל. איבער 3000 זל. א. אז. וו.

דאַגעגען איז איצט נישט פערהאַן קיין קריזיס־שטייער.

די שטייער־סקאַלע ווערט געהעכערט מיט 14 פּראָצענט פאַר נישט פערהייראַטע, וועמענס הכנסה בעטרעפט מעהר ווי 3600 זל.

אויב דער ראש פון דער משפחה, וועמענס הכנסה שטייגט נישט איבער די סומע פון 7200 זל. האָט אויסצוהאַלטען מעהר ווי איין פאַמיליען־מיטגליד, דעמאָלס ווערט די שטייער־סומע פערקלע־נערט מיט צוויי שטאַפּלען פאַר יעדען ווייטערדיגען פאַמיליע־מיטגליד. אלס א פאַמיליען־מיטגליד ווערט בעטראַכט: מאַן אָדער פרוי קינדער, קרובים פון מאַן אָדער פון דער פרוי, שוועסטער, ברידער.

אויסערגעוועהנליכע אומשטענדען, וואָס שוואַכען אָפּ די שטייער־קראַפט פון צאָהלער, וועמענס הכנסה איבערשטייגט נישט 12000 זל — קענען זיין א יסוד פאַר פערקלענערען דעם שטייער העכסטענס מיט 3 שטאַפּלען.

יצחק יאַנאַסאָוויטש

האַנד־וועבעריי

(רעפּאָרטאַזש)

באַלוט איז היינט דאָס איינציגע אָרט אין לאָדז, ־דער וועב־שטול איז איבערגעבליבען, ווי אַ מצבה ־ די אַמאָליגע צייטען און אָט פון דער דאָזיגער ־ה ציהען נאָך הונדערטער יודען חיונה. להכעיס ־ געזעצען קלאַמערן זיך די באַלוטער יודען ־ דעם אַמאָל, אין דעם עבר און פערשטענדליך ־נישט פאַר קיין נחת.

און יעדעס מאָל ווען איך בעזוך די באַלוטער ־ר וועבער געה איך אַוועק מיט אַ טרויעריג ־הל פון איינעם, וואָס זעהט אַ צום טויט פער־משפּ׳ן מענש, וואָס קלאַמערט זיך מיט ציין און נעגעל אין דעם לעבען.

די שטוב, וואו עס וואוינט דער האַנד־וועבער איז געוועהנליך קליין און פינסטער. פינסטער ־פאַר, ווייל דער שטוהל שטייט נעבען פענסטער ־ פערשלינגט דאָס גאַנצע ליכט, וואָס קומט פון ־סען. דער שטוהל פערנעהמט אויך כמעט צוויי ־טעל פון דער שטוב. אויסער איהם געפינען זיך ־ שטוב אַ בעט, אַ צובראָכענער טיש און ־ל. דאָס איז דאָס גאַנצע מעבעל פון דעם ־ער. זעכצען און אָפּטמאָל אַכצען שעה אין ־ח־לעה הערט דער שטוהל נישט אויף אַ מי־ צו קלאַפּען. ווען דער טאַטע גייט אויף אַ ־ מינוט אַוועק, גייט צו דעם וועב־שטוהל צו ־ ווייב אָדער אַ צעהן־יאָהריג יונגעל. דער ־ד־וועבער פערברענגט דעם גאַנצען טאָג אָהן ־זה ביי דעם שטוהל. ביי איהם עסט ער זיין ־ם מאַלצייט, וואָס בעשטייט פון טרוקען ברויט ־שיטערע, מאָגערע זופּ.

— איהר מוזט מסתם ביי אַזאַ אַרבייט מאַכען אַנמקעס — זאָג איך צו אַ וועבער.

דער וועבער איז פערשון איז דער אַרבייט. ער הויבט נישט אויף די אויגען, און נאָר דאָס מויל רעדט ביטערע ווערטער:

— וואָס קלערט איהר, מיר מאַכען שוין איינ־מאָל מאַיאָנטקעס. מען וואָלט צופרידען געווען, אַז ס׳זאָל כאָטש קלעקען אויף דער פּרעס און אויף דירה־געלד. וויפיל מיינט איהר פערדינט זיך אַזוי אַ וואָך ביי אַזא שווערער האָרעוואַניע??

— וואָס קאָן איך וויסען — זאָג איך — נאָר כ׳מיין, אַז אַ דרייסיג גילדען זיכער.

— דרייסיג גילדען — ברומט דער וועבער — ס׳וואָלט גאָרנישט שלעכט געווען, נאָר פופצעהן־וועגען בין איך צופרידען, אַז איך פערדין די העלפט דערפון.

— טאָ ווי אַזוי לעבט מען — קאָן איך נישט פערשטיין.

— פרעגט נישט קיין קשיות, וואָרום ווער זאָגט דען, אַז דאָס הייסט געלעבט.

איין וועבער, אַ מענש אין די מיטעלע יאָהרען, וואָס לייענט אַ צייטונג, דערקלערט מיר, פאַרוואָס מען פערדינט אַזוי ווייניג.

— ערשטענס — זאָגט ער — קאָנקורירען די האַנד־וועבער צווישען זיך. יעדער איז אויסגע־הונגערט אויפ׳ן גראָשען, און דער סוחר, וואָס גיט די וועבער אַרבייט, נוצט דאָס אויס פאַר זיינעטוועגען. צווייטענס זענען די „קעטעס" שלעכ־טע, עס רייסט און עס פּלאָנטערט, אַזוי אַז איבער יעדען מעטער סחורה, וואָס מען דערלעבט צו זעהען פערטיג, קריכען גרינע און געלע ווערים פאַר די אויגען.

— און פאַר־וואָס איז דאָס אַזוי?? — האַלט איך אין איין שטעלען קשיות.

— ווייל, פערשטעהט איהר — דערקלערט מיר דער וועבער — די סחורות, וואָס מען אַרבייט אויף דעם וועב־שטול, זענען פון ביליגסטען סאָרט עס לוינט נישט צו אַרבייטען דעם סאָרט סחורות אויף דעם קראַפט־שטוהל. אַ חוץ דעם, וואָס קאָן שוין גוט זיין, אַז אַ מענש מוז קאָנקורירען מיט אַנ׳אייזערנער מאַשין.

אָבער גליקליך זענען די, וואָס אַרבייטען. יענע פערדינען כאָטש וויפיל נישט איז. פערהאַן אַ סך אַזעלכע, וואָס זענען צו דעם דאָזיגען גליק נישט זוכה. פערהאַן אַ סך אַזעלכע, וואָס וואַלטען געאַר־בייט פאַר נאָך קלענערע פּרייזען און דאָך האָ־בען זיי נישט קיין אַרבייט.

אַן אַ פאַמיליע האַנד־וועבערס האָב איך גע־טראָפען אין דעם פּעפּער־געסעל. דער טאַטע איז אַנ׳אַלטער יוד, אַ געבויגענער אונטער דער לאַסט פון יאָהרען. די זוהן זענען שוין אויך עלטערע מענשען מיט מאַטע אויגען און מיט בלייכע פּנימער.

דער וועב־שטוהל, וואָס שטייט ביים פענסטער, זעהט אויס ווי אַ בר־מנן. ער שרעקט עפּעס אומ־היימליך. אין דער קאַלטער שטוב דרייט זיך אַרום די הונגעריגע פאַמיליע אָהן אויסזיכטען.

— פאַ וואָס אַרבייט מען נישט??

— אדרבה — ענטפערט מיר דער אַלטער טאַטע — גיט אַהער גאַרן, וועט איהר זעהן, ווי מ׳וועט זיך אַ נעם טון צו דער אַרבייט און דער־וואַ־עמען כאָטש אַביסעל די אַלטע ביינער.

— איהר קענט אוודאי מיינען — זאָגט אַ זוהן און גיט דערביי אַ ביטערן שמייכעל — אַז מיר פוילען זיך.

— אוי די אַמאָליגע צייטען, די אַמאָליגע צייטען — פאַלט דער אַלטער טאַטע אריין אין התלהבות. — ווי בעמט מען די אַמאָליגע צייטען. פון פיר פאַ־טאָג ביז צוועלף אויפדערנאַכט האָט מען געאַרבייט. אין שטוב איז געווען וואַרים און ליכטיג און אין קיך האָט געברענט אַ פייער און ס׳האָט זיך געקאָכט וועטשערע, אַז ס׳איז געווען אַ מחיה.

— מיר וואוינען שויז איז דעם הויז — דער־צעהלט דער אַלטער — שוין איבער די פופציג יאָהר. דאָס הויז האָט נאָך דעמאָלט געהערט צו די ברי־דער קראַמער. ווער די ברידער קראַמער זענען געווען ווייסט איהר? ניין? יונגערמאַן, איהר זענט טאַקע נאָך אַ פריץ. די ברידער קראַמער, כאָטש זיי זענען געווען דייטשען, נאָר אַזעלכע ליכטיגע מענשען, אַז צי זוכען מיט ליכט. זיי האָבען גע־האַט אַ סך הייזער אויף באַלוט. דאָס הויז ווי איך וואוין, האָט אויך געהערט צו זיי. איר הערט יונגערמאַן, איך דערצייל אייך נישט קיין באָבע־מעשיות, נאָר צווישען יודען, כ׳זאָל נישט זינדיגען מיט די רייד, ווייט איהר אַזעלכע מענשען נישט געפינען. יעדען פרייטאג פאַרנאַכט האָבען ביידע ברידער, די ווירטשאַלט, זיך אַוועקגעשטעלט אין מיטען הויף מיט אַ טאַרבע אין דער האַנד און יעדער לאָקאַטאָר האָט אַראָפּגעבראַכט דאָס דירה־געלד. טאָמער האָט איינער נישט אָפּגע־בראַכט זענען זיי אַרויפגעגאַנגען צו איהם אין שטוב אַריין און איבערגעלאָזט אַ האַלבען רובל שבת צו מאַכען. אַז די ברידער קראַמער זענען גע־אַנגען פערקויפען דאָס הויז, זענען מיר, די לאָ־קאַטאָרען, געגאַנגען צו איהם מיט אַ דעלעגאַציע, און געבעטען רחמים, זיי זאָלען עס נישט פער־קויפען.

— וואָס דען — זאָגט די אַלטע מאַמע פער־ביטערט — אַזוי ווי די היינטיגע ווירטשאַפטען. זייט פופציג יאָהר וואוינען מיר שוין דאָ און שטענ־דיג געצאָהלט דירה־געלד און איצט, אַ מיר האָ־בען נישט צו בעצאָהלען, וויל אונז דער ווירט אַרויסוואַרפען... שוין צוגעשיקט אַ צעטעל, איהר זעהט??

איך בין אַוועקגעגאַנגען פון דער שטוב מיט אַ שווערער דריקענדיגער געמיט. דאָס איז דער סוף פון אַנ׳אַלטען האַנד־וועבער. וואָס האָט געהאָלפען בויען לאָדז. ווער ס׳זאָגט, אַז האַנד־וועבעריי איז גוססט, דער האָט אַ טעות. האַנד־וועבעריי איז שוין געשטאָרבען, נאָר מען האָט עס פערגעסען צו בעגראָבען. איצט זיצען הונדערטער מענשען אַרום דעם בר־מנן און פילען דעם שרעקליכס־טען וועהטאָג...

רעכט און לעבן

יורידישע ביילאַגע פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

נאָטיצן

צי איז דאָס נישט אַמאָל אַ סיסטעם?

מיר לייענען לעצטענס אין דער געריכטס־כראָניק יאָך אַמאָל אָפּטער וועגן פאָרגעקומענע פּראָצעסן פאַר יאַרפּען בעליידיגענדע אויסדרוקן אויף דער אַדרעס פון פּוילישן פאָלק.

אין שייכות דערמיט איז קודם־כל כדאַי פעסטצושטעלן אַז אַט די אַלע פּראָצעסן ווערן פאָרפירט און געמשפּט אויפ׳ן סמך פון אַרט. 152 פון נייעם שטראָף־קאָדעקס, וועלכער איז אייגנטלעך פאַרפאַסט געוואָרן געגען אַ געוויסן עלעמענט דייטשן, אַזוי־גערופענע האַקאַטיסטן, בפרט פון איבערשלעזיען און פּאָמערן, וועלכע קאָנען באַך אַלץ נישט פאַרגעסן די אַמאָליגע געוואונהייטען צו כאַראַקטירען אויף אַ האַרן פאָלקישע אופן די פּוילישע מיטבירגער, און דערלויבן זיך דערייבער נאָך אפילו איצט, בעת אַן אַטאַק פון שאָוויניסטישען שגעון אויף די פּרעכטע יוּבריקעס לגבי פּויליש און פּאָליאַקען.

יעמען האָט אָבער געקענט דאַן איינפאַלן, אַז ס׳וועט אָנקומען אַזאַ צייט, ווען דאָס דאָזיגע אייגענאַרטיגע געזעץ וועט אין 99 פּראָצענט פאַלן אָנגעוואָנדען ווערן גאָר געגען יודען. אַז מ׳וועט נעמען אַ טאָרג־יודענע, אַן אַסימילירטע סטודענטין און צענדליגער אַנדערע פאַרשידען־שיכטיגע יודען און זיי אַויעקזעצן אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק אַלס אָנגעקלאָגטע אין עפנטליך פאַרשוועכן דעם כבוד פון פּוילישן פאָלק, און דערפאַר פאַרמשפּטן צו די האַרבסטע שטראָפן.

אָבער מיר ווערען שוין היינט מעהר נישט נתפּעל פון אַזעלכע דערשיינונגען, ווייל עס פּאַסירען דאָך איצט געשעהענישען, וועלכע מ׳האָט זיך אפילו אין דער פאַנטאַזיע נישט געקאָנט פאָרשטעלען.

אויב מיר שטעלען זיך דאָך אָפּ אויף די דערמאָהנטע פּראָצעסן איז עס חלילה נישט דערפאַר, ווייל מ׳קאָן האָבען געוויסע פאָרבעהאַלטען בנוגע דער אָביעקטיוויטעט פון די מאַכט־אָרגאַנען, וועלכע האָבען די אָנגעקלאָגטע יודען צוגעצויגען צו דער שטראָפליכער פאַראַנטוואָרטליכקייט. מסתּם איז דאָס אַלץ פאָרגעקומען אין הסכם מיט די יורידישע פאַרשריפטען, נאָר ווייל מיר בעוואונדערן פּשוט דעם העלדענמוט, וואָס די פאַרמשפּטע יודען האָבען געמוזט אַרויסווייזען, וואָגענדיג זיך, נאָך די בעקומענע נאָוואָמינסקער לעקציעס אויף אַזאַ פּראָוואָצירענדען אַרויסטריט לגבי דעם פּוילישן פאָלק, אָדער ריכטיגער געזאָגט, לגבי דעם אַנטיסעמיטיש־אָנגעליטען המון.

אָנב שאַקירט אויך אונז אַ שפּאַר ביסעל די ספּאָנטאַנישקייט און צוגאָסענקייט פון די בעשולדיגונגען איבער די פאַרשידענע פּונקטען פון דער מדינה. ס׳בעקומט זיך דער איינדרוק, אַז די אַלע דאָ און דאָרט עגטשטאַנענע בעשולדיגונגען, זענען אינספּירירט דורך איין און דערזעלבער האַנד, דורך יענע בייזע כוחות, וועלכע האָבען זיך געשטעלט דעם אייגנציגען ציל אויסצואַטען די יודישע עפּעלקערונג.

פאַרשידען זענען גאָר די מיטלען, וועלכע די שוואַרצע חברותא בענוצט אין זייער טייוולאָנישען קאַמף מיט יודען. אַלע מאָל קלינגען זיי אויס נייע „מאָדערנערע" אויפטוען, אַמאָל פיזישע אָדער

וואס דאַרף יעדער בעל־חוב און מאהנער וויסען וועגן זאַיענטשעס און ליציטאציעס?

זאַיענטשעס.

אין לעצטען אַרטיקעל האָבען מיר שוין אויפמערקזאָם געמאַכט אַז דער בעל־חוב איז מחויב אָנצוווייזן דעם קאָמאָרניק, אויב ער לעגט אַן אַרעסט אויף אַ פרעמדען אָביעקט, ווער ס׳איז דער אייגענטימער פון דאָזיגען אָביעקט.

פאַר אָנגעבען פאַלשע מעלדונגען קען דער בעל־חוב בעשטראָפט ווערען מיט 5 הונדערט גילדען.

דער קאָמאָרניק מוז מיטטיילען דעם מאָהנער, ווען די זאַיענטשע וועט פאָרקומען, אויב דער מאָהנער האָט דאָס פון איהם פאַרלאַנגט. קוים קומט ער נישט צו דער זאַיענטשע, טראָגט דער דערהאַלטענער מיטטיילונג, מעג דער קאָמאָרניק דורכפיהרען זיין אויפגאַבע אין דער אָפּוועזענהייט פון מאָהנער. אַנדערש איז אָבער, ווען דער קאָמאָרניק טיילט נישט מיט דעם מאָהנער וועגען טערמין, ווען די זאַיענטשע דאַרף פאָרקומען, דאַן איז דער מאָהנער בערעכטיגט צו פאַרלאַנגען פון קאָמאָרניק, אַז ער זאָל אין זיין אָנוועזענהייט נאָכזעהן די פאַרנומענע חפצים.

אין פאַל ווען אויך אַן אַנדערער מאָהנער וויל צוטרעטען צו איינמאָל שוין פאַרנומענע חפצים, פיהרט שוין דער קאָמאָרניק נישט אַדורך נאָכאַמאָל קיין סעקוועסטער, נאָר ער שליסט אָן די נייע פּרעטענסיע צו דער אַלטער זאַיענטשע. דער נייער מאָהנער האָט אָבער רעכט צו פאַרלאַנגען פון קאָמאָרניק, אַז ער זאָל אין זיין אָנוועזענהייט פריהער דורכפיהרען אַ קאָנטראָל פון די שוין פאַרנומענע חפצים.

יעדער פאַרנומענער חפץ דאַרף אָפּגעשאַצט ווערען. דאָס שאַצען ערלעדיגט דער קאָמאָרניק. דער מאָהנער אָדער בעל־חוב האָבען רעכט צו קריטיקירען די אָפּשאַצונגען פון קאָמאָרניק. מוז דאַן גערופען ווערען צו דעם אָפּשאַץ אַן עקספּערט. די פאַרגיטיגונג פאַר׳ן עקספּערט איז מחויב פריהער צו בעלייגען דער צד, וואָס פאַרלאַנגט דעם עקספּערט.

די פאַרנומענע חפצים ווערען געוועהנליך איבערגעלאָזען אין רשות פון דער זעלבער פּערזאָן, ביי וועמען זיי זענען סעקוועסטרירט געוואָרען. אין בעגרינדעטע פאַלען מעג מען זיי איבערטראָגען און איבערגעבען אונטער דער השגחה פון אַן אַנדער פּערזאָן, נישט אויסגעשלאָסען אפילו פון מאָהנער. אַלין איינס צי די פאַרנומענע חפצים ווערען איבערגעלאָזט אונטער דער השגחה פון אַ דריטער פּערזאָן אָדער פון בעל־חוב, מעג דער בעל־השגחה זיי צייטווייליג בענוצען, אויב זייער גאַנצקייט ווערט דורך דעם נישט בעדראָהט.

דער בעל־השגחה איז פאַראַנטוואָרטליך פאַר דער גאַנצקייט פון די איהם אָנפאַרטרויטע חפצים. ער איז בעפרייט פון אַזאַ פאַראַנטוואָרטליכקייט בלויז אין דעם פאַל, ווען די אָנפאַרטרויטע חפצים זענען צושאַנדען געוואָרען צופעליג אָדער דורך עפּעס אַ העכערער סיבה. דער משגיח פון די סעקוועסטרירטע חפצים איז מחויב צייטליך צו מעלדען דעם קאָמאָרניק, אַז ער פּלאַנט איבערצוטראָגען די חפצים אויף אַן אַנדער אָרט. דער משגיח קאָן פאָדערן, אַז ס׳זאָל איהם צוריקגעצאָהלט ווערען די אויסגעלייגטע קאָסטען אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן אָפּהיטען די אָנפאַרטרויטע חפצים. ער מעג דעסגלייכען אויך פאַרלאַנגען אַ פאַרגיטיגונג פאַר זיין טרחה אַלס משגיח. דער קאָמאָרניק האָט רעכט צו פאַרבייטען דעם אַלטען משגיח מיט אַ נייעם.

אויב די פאַרנומענע חפצים ווערען צושאַנדען בעת׳ן איבערפיהרען אויף אַן אַנדער אָרט אָדער, כל־זמן זיי געפינען זיך אין רשות פון משגיח, קאָן דער בעל־חוב אָדער אַן אַנדערע פאַראינטערעסירטע פּערזאָן נישט אַרויסטרעטען מיט קיין שום פּרעטענסיעס.

יויבאַלד דער קאָמאָרניק סעקוועסטרירט ביי אַ בעל־חוב אַ געוויסע סומע באַרעס געלד, דאַרף ער תיכף דערמיט דעקען די פּרעטענסיעס פון אַלע מאָהנער. קוים גענוגט נישט די דאָזיגע סומע, מוז ער זי דעפּאָנירען אין געריכט און דאָס געריכט פיהרט שוין דורך דעם צוטייל. דעסגלייכען מוז אַ פאַרנומענע סומע דעפּאָנירט ווערען, אויב אַ דריטע פּערזאָן רוקט אַרויס צו איהר אייגענטום אָבער אַנדערע טענות, וועלכע זענען אַ מניעה דאָס געלד אַרויסצוגעבען דעם מאָהנער.

פונדעסטוועגען אויב אין משך פון 3 טעג דעצידירט נישט דאָס געריכט איבערצוגעבען דאָס פאַרנומענע געלד דער פּערזאָן, וואָס האָט דערוויף געהאַט פּרעטענסיעס, ווערט עס אַרויסגעגעבען דעם מאָהנער.

וויכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

פערעלטערטקייט פון קראַנקען־קאַסע חובות.

די חובות, וואָס דער קראַנקען־קאַסע קומט פון אונטערנעהמער פאַר נישט איינגעצאָהלטע בייטראָג, ווערט פאַרעלטערט נאָך 6 יאָהר. אַן׳עקזעקוציע אָדער אַנדערער אויפמאָהן־שריט רייסט איבער דעם לויף פון דער פאַרעלטערטקייט. דער 6־יעהריגער טערמין הויבט זיך אָן אין אַזאַ פאַל אויפסניי פון דערמאָהנטען אויפמאָהן־שריט.

וועקסלען.

אויספילענדיג אַ בלאַנקאָ־וועקסעל מעג דער בעזיצער מאַכען איהם צאָהלבאַר נישט דוקא אויף דער אַדרעס פון אויסשטעלער.

לאָקאַטאַרען־שוץ.

אפילו ווען דער לאָקאַל איז געדונגען געוואָרען אויף איבער׳ן זומער אָדער אויף אַ בעשטימטען טערמין אויפ׳ן סמך פון אַ שריפטליכען אָפּמאַך, קוים אונטערליגט דער בנין דער בעשטימונג פון לאָקאַטאָרען־שוץ, זענען די דאָזיגע אַלע התחייבות׳ן נישט גילטיג. דער לאָקאַטאָר מעג אַלזאָ ווייטער פאַרבלייבען אין דער דירה, כל־זמן ער צאָהלט דירה־געלד.

עקזעקוציעס

דער פינאַנץ־אַמט האָט געלייגט אַ סעקוועסטער פאַר אַ שטייער־חוב פון מאַן אויף אַ סומע, וואָס איז אריינגעלייגט געוואָרען אין באַנק אויפ׳ן נאָמען פון דער פרוי, אַלס איהר אייגענטום.

די פרוי האָט דערלאַנגט אין געריכט אַ תביעה אויפ׳ן מלוכה־אוצר, מאָהנענדיג אַן׳ענטשעדיגונג פאַר׳ן געליטענעם שאָדען.

דער ענין איז איבערגעגאַנגען ביז צום העכסטען געריכט און די ענטשעדיגונג איז ענדגילטיג צוגעמשפּט געוואָרען, אָנערקענענדיג דערמיט אַז אַ פרוי איז נישט פאַראַנטוואָרטליך פאַר אַ מאַנס חוב.

פאַראַנטוואָרטליכקייט פון דער סאָציאַל. פערז. אַנשטאַלט.

אויב אַ וויכטיגע אָפּעראַציע אָדער קוראַציע איז אָנפאַרטרויט געוואָרען אַ דאָקטאָר נישט קיין ספּעציאַליסט אויף דעם געביט און דורך דעם האָט דער פאַרזיכערטער געליטען אַ שאָדען, טראָגט די סאָצ. פאַרזיכערונגס־אַנשטאַלט פאַראַנטוואָרטליכקייט פאַר דעם שאָדען.

פּראָבע־אַרבייט.)

די פּראָבע־צייט, אויף וועלכער אַן׳אַרבייטער ווערט צוגענומען, קאָן נישט דויערען לענגער ... 7 טעג, מעג אפילו דער צוגענומענער האָבען שריפטליך מסכים געווען צו בלייבען אויף פּראָבע אַ לענגערע צייט.

לאָקאַטאָרען ענינים.

אויף אַ געשעפטס־לאָקאַל איז גילטיג אַ קאָנטראַקט, ממילא אונטערליגט נישט דאָס דירה־געלד פאַר אַזאַ לאָקאַל קיין רעדוקציע.

די רעדוקציע איז חל אפילו אויך פאַר לאָקאַטאָרען, וועלכע האָבען זיך אַריינגעצויגען אין דער דירה נאָכ׳ן 1 דעצעמבער 1935

י. א.

דער גורל פון אַ פרוי

(2 **סענסאַציאָנעלער און שפּאַנענדער ראָמאַן**

דאָס משוגענע פייערל אין די אויגען האָט זיך צעפלאַקערט. ער האָט איהר אומגעוואָרפען אויפן דיל און גענומען איהר מערדערליך שלאָגען. דאָס פּנים האָט זיך ביי איהם געקרימט און וואַהנזיניגע גרימאַסעס, ער האָט געשריגען נישט מיט זיין קול:

— וועסט מיך פאָלגען! וועסט מיך פאָלגען! איך האָב געהייסען נישט דערמאָהנען דער מאַמעס נאָמען! איך וועל דיך דיסציפּלינירען; ביזט נישט מיין קינד!

זי האָט זיך געקלאַמערט אַרום זיינע פיס, ביי איהם זיך געפּעטען רחמים:

— טאַטע! טאַטע! וואָס האָב איך געטון? מיט וואָס האָב איך זיך אַזוי פאַרזינדיגט דערמאָהנענדיג די מאַ — — — מאַמע, פאַרגיב מיר!

פון דיל האָט זי צו איהם אַרויפגעקוקט, זיין ווילד געזיכט האָט געפלאַקערט מיט צאָרן. זי האָט זיך דערשראָקען נישט אַזוי פאַר די קלעפּ, ווי פאַר דעם אויסדרוק פון זיין געזיכט, ער איז משוגע? האָט זיך ביי איהר געצונדען אַ שרעקליכער פאַרדאַכט; און זי האָט מיט איהר קול גענומען שרייען:

— גוואַלד! גוואַלד! ראַטעוועט!

פון אַלע ווילדע אויסגעשרייען וועגען אין יענעם מערקווערדיגען אַנפאַל אויף איהר, האָט זיך אין איהר זכרון איינגעקריצט איין אויסגעשריי:

„ביזט נישט מיין קינד"!

די ווערטער האָבען זי געפּייניגט מיט ווייטאָגדיגען צווייפעל. זי האָט נישט געוואוסט צי האָט ער דאָס געמיינט בוכשטעבליך, צי ס׳איז גאָר געווען אַ וואָרט אַזאַ פון זידלען זי. פון זי בעליידיגען ווי עס טוט אַ פאָטער וואָס ווען ער איז שטאַרק אין כעס אויף זיין קינד, ענטזאָגט ער זיך פון דעם.

זי האָט נישט געוואוסט און דער צווייפעל פלעגט זי אויפעסען, אָפּט פלעגט איהר איינפאַלען משונה ווילדע געדאַנקען:

— אפשר איז ער טאַקע נישט מיין טאַטע? ווער ווייסט?

מיט איהר קינדערישען שכל האָט זי דאָס אפילו געווי נישט געקאָנט בעגרעהמען, נישט געקאָנט פאַרשטיין, ווי עס איז מעגליך אָבער דער געדאַנק פלעגט איהר נישט אָפּלאָזען און פלעגט פאַרסמען איהר קינדערשע נשמה.

ליגענדיג איצט פאַרשלאָסען אין די גרויע ווענט פונם מאָנאַסטיר, האָבען איהר געמוטשעט אָט די פּייניגליכע ערינערונגען און געדאַנקען. און איצט, האָט זי געטראַכט, הויבט זיך אָן פאַר איהר אַ לעבען מיט נאָך מעהר פּיין און נאָך מעהר יסורים.

אין איהר שרעקליכער פאַרצווייפלונג איז צו איהר געקומען אַ טרייסט געדאַנק, אַ געדאַנק, מיט וועלכען זי פלעגט זיך אָפּט אַרומטראָגען: זי וועט בעגיין זעלבסטמאָרד... זי וועט זיך הרגענען און עס וועט געהמען אַ סוף צו איהר פינסטער לעבען, זי האָט איצט געבענקט נאָכן טויט, ווי נאָך אַ דערלייזער...

זי האָט זיך אויפגעהויבען פון בעט און איז צוגעגאַנגען צום פענסטער. די זון האָט שוין אָנגעהויבען צו פאַרגיין. די בערג פונדערווייטען זענען געוואָרען פיאָלעט, דאָס טרויעריגע בין השמשות ליכט האָט זי אָנגעפילט מיט אַבענקשאַפט צו לעבען... צו זיין פריי... צו גיין איבער די פעלדער און, ווייט, צו די שפּיצען בערג, וואו עס זענען נישטאָ קיין שלעס טע מענשען... וואו גרויע ווענט פאַרצאַמען נישט דעם וועג...

צו איהרע אויערען האָט זיך איצט דערטראָגען דאָס סקריפּען פון דער שווערער טיר פונם מאָנאַסטיר, וואָס האָט זיך געעפענט; און זי האָט געזעהן איהם אַרויסגיין: איהם, וואָס האָט זי אַהער אין מאָנאַסטיר געבראַכט.

אַ לעצטע האָפנונג האָט אין איהר אויפגעפלאַמט, זי האָט צונומען די הענד, ווי אין אַ געבעט און גענומען צו איהם שרייען און וויינען:

— טאַטע! טאַטע! ראַטעווע מיך!

ער האָט זיך אומגעקוקט, זיינע ליפּען האָבען זיך געדרייט אין אַ גיפטיגען שמייכעל, און די אויגען האָט געברענט אַ משוגע פייערל. און מיט אַמאָל האָט זי בעגריפען דעם שווידערליכען מיין פון דעם פייערל.

מיט שטאַרקע אויגען האָט זי איהם נאָך לאַנג נאָכגעקוקט דורכן פענסטער ביז ער איז פאַרשוואונדען. די מרעהרען האָבען זיך ביי איהר גענומען אויסטרוקענען, די ליפּען האָבען זיך ביי איהר צוזאַמענגעפּרעסט, אין קאָפּ האָט זיך עפּעס געצונדען און גענומען זיך שפּרייטען ווי אַ ווילד פייער איבער איהרע גלידער. די אויגען האָבען גענומען קוקען וואַהנזיניג... איין געפיהל האָט איהר איצט בעהערשט און צוגעדעקט אַלע אַנדערע געפיהלען איהרע. עס איז געווען אַ געפיהל פאַר ווילדער נקמה־גירקייט, פאַר נקמה.

„זי וועט זיך אין איהם נוקם זיין! אין איהם, וואָס האָט פאַרפינסטערט איהר אייגען לעבען".

די נאַכט האָט זיך אָנגערוקט און אָנגעפילט רחל׳ס האַרץ מיט טויטליכען שרעק. אין דער פינסטערניש איז זי טשלעפען און נישט געקאָנט איינשלאָפען, פאַרטאָג האָט זי איינגעדרימלט און אָפּגעשלאָפען דעם גאַנצען טאָג. ביינאַכט איז צו איהר אַריינגעקומען אַ גלח און גענומען צו איהר רעדען, אַז זי זאָל נישט זיין אַזוי פאַרעקשנט, און זיך אונטערגעבען די פליכטען פונם מאָנאַסטיר. זי האָט אויף איהם געקוקט ווי אויף אַ שונא און נישט געהערט זיינע זיסע רייד... זי איז געלעגען פאַרביסען און קיין וואָרט נישט געענטפערט.

דריי טאָג איז זי אַזוי אָפּגעלעגען אין בעט און זיך נישט גערירט פון אָרט.

ווען אַלע גלחים און נאָנעס האָבען איינגעזעהן אַז עס וועט זיי נישט געלינגען איבערצורעדען די פאַרעקשנטע מיידעל, האָבען זיי זיך געווענדעט צום הויפּט־גלח פונם מאָנאַסטיר. סענט לופּ האָט אויסגעהערט אַלע טענות און צוגעזאָגט, אַז אליין וועט זי אפשר נעמען אין די הענד...

דער גלח סענט לופּ איז אַריינגעקומען צום ... גלח פון מאָנאַסטיר זיך מיט איהם מיישב צו ... וואָס צו טון מיט דער נייער אָנגעקומענער מיידעל, ... שאַכטנער.

סענט לופּ האָט דעם הויפּט גלח דערצעהלט, דער פאָטער דאָס מיידעל געצוואונגען זיך אָפּצו... סען אין מאָנאַסטיר, ער האָט איהר מיט דריי ... צוריק מיט געוואַלד אַרויסגעטראָגען צו איהר ... צימער און זי האָט פאַרשלאָסען, און אַזוי ליגט ... דאָרט איינגעשפּאַרט די גאַנצע צייט און ריהרט ... נישט פון אָרט, זי ענטזאָגט זיך אָנצוטון נאָנעס ... דער און נאָכקומען די פליכטען פונם מאָנאַסטיר ... זי עסט ווייניג, קוים די נשמה צו דערהאַלטען.

— זי האָט אפשר אַזוי פיינט דעם מאָנאַסטיר ווייל איהר מאַמע איז געווען אַ יודישע, — ... סענט לופּ אַרויסגעזאָגט זיין מיינונג.

— נאָך די מאַמע! — האָט דער הויפּט... אַ זאָג געטון און געגעבען דערביי אַ צווייטיגע ... כעלע.

דער הויפּט־גלח האָט געביסען די צונג, צו ... ציילען דעם גרויסען סוד, וואָס ער האָט געוו... עס איז איהם געווען שווער זיך איינצוהאַלטען ... קיינעם נישט דערציילען אַזאַ שטוינענדע מעש...

ער האָט געבעטען סענט לופּ׳ן זיך צוריקצו... טער צו איהם און ער האָט גענומען שטיל רעד...

(פאָרטזעצונג קומט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

די פייערלעכקייטען אין לאדז
צו נאמינירען דעם גענעראל רידז-שמיגלי פאר מארשאל פון פוילען

אין קאָנפערענץ-זאַל פון מאַגיסטראַט איז פרייטאָג 7 אָוענד, אונטער'ן פאָרזיץ פון פרעזידענט גאָדלעווסקי, פאָרגעקומען אַ זיצונג פון בירגער-קאָמיטעט איינצואָרדנען אין לאָדז די פייערליכקייטען פון 11-טען נאָוועמבער.

צוליב דעם נאָמינירען דעם גענעראַל-אינספעקטאָר פון די בעוואָפענטע כּוחות גענ. רידז-שמיגלי אַלס מאַרשאַל, זענען אין פּראָגראַם פון די פייערליכקייטען געמאַכט געוואָרן עטליכע ענדערונגען, די דעקאָראַציעס וועלען פערזעהן ווערן מיט געהעריגע אויפשריפטען. די הייזער וועלען דעקאָרירט ווערען און מיט רעפלעקטאָרען וועט באַלויכטען ווערען דער פּלאַץ אַרום דער קאַטעדרע. דערביי וועלען העגנען 9 לאַנגע נאַציאָנאַלע פעהנער. די מאַשי־נען-געווער, וואָס ס'האָבען געשאָנקען אַרבייטער פון לאָדזער פאַבריקען, וועלען געפיהרט ווערען אויף ספּעציעל דעקאָרירטע פיהרען.

דער מאַגיסטראַט-בנין וועט זיין דעקאָרירט מיט פיל אַמאַראַנט-ווייסע פעהנער, און אינדערמיט אַ גרויסע אויפשריפט: „מאַרשאַל רידז-שמיגלי.". אונטער דער אויפשריפט אַ גרויסער אָדלער און ס'בילד פון נייעם פוילישען מאַרשאַל.

רייך דעקאָרירט וועט אויך זיין דער בנין אויף פּעטריקאָווער 104, וואו ס'וועט אָפּגענומען ווערען די דעפילאַדע. אַ חוץ דעם וועט אויך דעקאָרירט ווערען די באַנק פּאָלסקי, וואו ס'וועט איינגעמויערט ווערען אַן אָנדענק-טאָוול לכבוד סטעפאַן ליבקע, דער ערשטער קרבן, וואָס איז געפאַלען ביים ענטוואָפענען אין יאָר 1918 די דייטשע אָקופּאַנטען.

די דעפילאַדע וועט אויפנעהמען דער וואיעוואָדע ה' האַוקע-באָוואַק. אַ רעדע וועט האַלטען דער שטאָט-פרעזידענט גאָדלעווסקי.

דער אָרגאַניזאַציע-קאָמיטעט האָט אויך בעשלאָסען אין טאָג פון איבערגעבען דעם גענ. רידז-שמיגלי די מאַרשאַל-בולאַווע, אַרויסצושיקען אַ גראַטולאַציע-דעפּעשע אין נאָמען פון דער לאָדזער בעפעלקערונג.

דער קאָמיטעט האָט אויך בעשלאָסען זיך צו ווענדען צו די דירעקציעס פון די קינאָס, זיי זאָלען אין טאָג פון 11-טען נאָוועמבער געבען אומזיסטע סעאַנסען פאַר אַרבייטסלאָזע.

—•✻•—

גרויסער באנקראט פון דער קאנפעקציע-פירמע י. כימאוויטש

דאָס האַנדעלס-געריכט האָט בעטראַכט די פראַגע וועגען פערעפענטליכען אַן'אופּאַדלאָשטש דער קאָנפעקציע-פירמע יונה און שרה כימאָוויטש.

די פירמע האָט אין לאָדז צוויי געשעפטען: פּל. וואָלנאָשטשי 5 און נאָוואָמיעסקאַ 28, אויך אין בידגאָשטש אונטער דער פירמע ל. ד. ק., אייגענטימער יונה כימאָוויטש.

צו ערקלעהרען דער פירמע אופּאַדלאָשטש האָבען זיך געווענדעט די פירמעס: „פאַבריקאַנט און ראָזענבלאַט", „ברידער מירסקי און וואַסערמאַן", „אַקצ-געז. מ. און ט. פּיקעלני", „אַקצ. געז. ס. באַרטשינסקי", „גזירצמאַן און ראַטנער", און „קופּער און הערשקאָוויטש". די דאָזיגע פירמעס האָבען געפאָדערט כימאָוויטש'ן און זיין פרוי איינצוזעצען אין אַרעסט פאַר אַ בייזוויליגען באַנקראָט.

אויסהערענדיג די עדות האָט דאָס געריכט פעראָרדענט ביידע צו אַרעסטירען.

אַלס סינדיק איז נאָמינירט געוואָרען אַדוו. באַר. ריכטער-קאָמיסאַר דער האַנדעלס-ריכטער פּאַטערזאָן. די בעלי-חובות זענען אויפגעפאָדערט געוואָרען אָנצומעלדען זייערע פּרעטענסיעס ביז'ן 15 דעצעמבער.

—•✕•—

קיין שטעטישע אפּטיילונגען בעזיצען מיר נישט

Bank Kupiecko-Kredytowy Sp. w Łodzi

№ 29 ul. Piotrkowska № 29

קיין פּריוואַטע קאַסעטקעס (SAFESY) בעזיצען מיר נישט.

אונזערע פּקדונות-ביכלעך זענען די בעסטע שטאַרקע קאַסעטקע. זיכער און גוט פּראָצענטירט

זאַמעלט אייערע אָפּשפּאָרונגען און לאָקירט אייערע געלדער אין

Bank Kupiecko-Kredytowy Spółdz. w Łodzi

וועלכע גיט אַ גאַראַנטיע פון אַ זיכערן קאַפּיטאַל ביי אַ גוטע פּערצינזונג

די געזעצליך געשיצטע סודות פון פּקדונות ווערט שטרענג אָפּגעהיטען!

לויט'ן אַרטיקעל 52 פון קאָאָפּעראַטיוועז געזעץ (Dz Ust. str. 55/341) וועלכע פערווערט צו ערטיילען אינפאָרמאַציעס די אַמטליכע די אַנדערע אָרגאַנען.

מיר מאַכען אויפמערקזאַם אויף אונזער אַדרעס: לאָדז נור פּעטריקאָווער 29

פערמשפּט דעם אדוו. קאוואלסקי
און זיינע צוויי „אידעען"-גענאסען

(א) נעכטען זענען דורך 'סטאַראָסטווע-געריכט געמשפּט געוואָרען: דער טרויעריג - בעריהמטער אַדוו. קאַזשימיעזש קאָוואַלסקי, דער רעדאַקטאָר פון „אַרענדאַרזשיק" לעאָן טרעלאַ און דער סוחר יאַן העדזועלעווסקי — אַן'אַקטיווער מיטגליד פון דער ענדעקישער פּאַרטיי.

געמשפּט געוואָרען זענען זיי דערפאַר, וואָס זיי האָבען אָהן אַ דערלויבעניש אָרגאַניזירט אַ געלד- און מלבושים-זאַמלונג פאַר די אַרעסטירטע און פאַר די אָרימסטע ענדעקעס.

דאָס סטאַראָסטווע-געריכט האָט אַרויסגעטראָגען אַן'אורטייל, לויט וועלכען קאָוואַלסקי איז פאַרמשפּט געוואָרען אויף צו בעצאָהלען 500 זלאָטעס שטראָף, אָדער אויף 14 טעג אַרעסט; לעאָן טרעלאַ — אויף 300 זל. שטראָף, אָדער 12 טעג אַרעסט און העדזועלעווסקי — אויף 200 זלאָטעס, אָדער 8 טעג אַרעסט.

דער „רויטער פראנט" איז... אסקאר קאן
אפּגעלעגט דעם פּראצעס געגען רעדאקטאר פון „וויעטשור ווארשאווסקי"

פרייטאָג האָט אין קרייז-געריכט געזאָלט פאָרקומען אַ פּראָצעס געגען דעם פעראַנטוואָרטליכען רעדאַקטאָר פון „וויעטשור וואַרשאַווסקי", וועלכער איז אָנגעקלאָגט געוואָרען פון פּרעזעס פון דער „יודז. מאַנופאַקטור" אָסקאַר קאָן.

ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, איז אין אַ קאָרעספּאָנדענץ פון לאָדז אין דער דערמאָהנטער צייטונג איבערגעגעבען געוואָרען אַ „ידיעה", אַז דער פּרעזעס פון דער „יודז. מאַנופאַקטור", אָסקאַר קאָן, האָט פאַר די וואַהלען צום שטאָט-ראַט אַגיטירט פאַר'ן... „רויטען פראָנט". ער קאָן האָט זיך דערפון געפונען בעליידיגט, און דעם פעראַנטוואָרטליכען רעדאַקטאָר אָנגעקלאָגט אין געריכט.

צוליב דעם, וואָס דער אָנגעקלאָגטער האָט זיך נישט געשטעלט אין געריכט, איז דער פּראָצעס אָפּגעלעגט געוואָרען. דער אַדוואָקאַט ראָסמאַן וועלכער איז אַרויסגעטרעטען מצד דעם אָנגעקלאָג־טען רעדאַקטאָר האָט ערקלעהרט, אַז דער אָנגעקלאָגטער האָט נישט דערהאַלטען די אויפפאָדערונג, ווייל אין דער זעלבער צייט איז ער געזעסען אין אַרעסט פאַר אַ שטראָף, איצט וואוינט ער אין בלוינע, קען מען איהם אַהין צושיקען די אויפפאָדערונג.

אַדוו. וואַכטעל האָט אַריינגעטראָגען אַ פאָרשלאַג, מ'זאָל דעם אָנגעקלאָגטען ברענגען אין געריכט. דער ריכטער האָט נישט מסכים געווען דערצו און דער פּראָצעס איז אָפּגעלעגט געוואָרען אויף אַ צווייטען טערמין.

זונטאָג, 8

כ"ג מרחשון תרצז

נאָוועמבער

זון-אונטערגאַנג 3.49

זון-אויפגאַנג 7.39

יאָהרגאנג 1916

[…]מאָרגען, מאָנטאָג ד. 9 נאָוועמבער דאַרפען זיך [...]לען די יאָהר-גענג פון 1916, וואָס וואוינען [...]'ן שטח פון 5-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט [...] אותיות:

N, O, P,

און פון 13-טען קאָמיסאַריאַט מיט די אותיות:

T, U, W, Z, Ź, Ż,

17,000 פאלקס-שול-קינדער אין לאדז
ברויכען אונטערשטיצונג

(א) לויט אַן'אַדורכגעפיהרטער אַנקעטע אין [...] פאָלקס-שולען, האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז [...] 17 טויזענד קינדער בעדאַרף צו האָבען [...] אין דער פאָרם פון צוגאָב-דערנעהרונג און [...] 17 טויזענד קינדער בעדאַרף צו האָבען [...], שיך, שול-מכשירים וכדומה.

אויספערקויף פון קליינע שטעמפּעל-מארקעז

(א) אין שייכות מיט'ן אָפּשאַפען די שטעמ[פּעל-מאַרקען] [...] צאָהל אויף רעכענונגען, איז אויסגעבלי[בען] אַ גרויסע צאָהל קליינע שטעמפּעל-מאַרקען [...] ווערען נישט געפאָדערט.

בכדי אָבער די דאָזיגע מאַרקען אויסצו[...]נען האָט די פינאַנץ-מיניסטעריום פעראָרדנט, אַז [...] פערקויפען מאַרקען ביז 50 גראָשען ווינצע[...] [...]ס, זאָלען אויסגעגעבען ווערען עטליכע קלע[...]

[...]לגנער'ס זאלען פערשטרייקען

(א) דער קעלנער-פערבאַנד האָט איצט [...]ערנומען אַן'ענערגישע אַקציע געגען די [...] פון רעסטאָראַנען-אינהאַבער צו אָפּשאַפען [...]אָלוינונג אין נאַטור, אין דער פאָרם פון טאָג-[...]ונהאַלט.

דער קעלנער-פערבאַנד אַרבייט איצט אויס [...] שייכות דערמיט אַ פּלאַן מיט דער דעה צו [...]אָמירען אַ שטרייק אין פאַל ווען די איצטי[...]ערטע אונטערהאַנדלונגען וועלען נישט ברענ[גען] [...] קיין רעזולטאַט.

[...]געשטעלטע אין קאָכאַנובעק
[...]אָדערן אַ קאָלעקטיווען אָפּמאַך

(א) נעכטען איז פאָרגעקומען אַן'אַלגעמיינע [...]אַמלונג פון די אָנגעשטעלטע אין קאָכאַנובקער [...]ענים-הויז.

די פערזאַמעלטע האָבען בעשלאָסען אונטער[...]נעהמען אַן'אַקציע וועגען אַ קאָלעקטיוון אָפּ[מאַך] [...] און וועגען נאָרמירען די לוינען.

אפּטייקען.
היינטיגע נאַכט - דיזשורען

(א) קאַהאַנע (לימאַנאָווסקיעגאָ 80), טראַווקאָוו[...] (בזשעזשינער 56), קאָפּראָווסקי (נאָוואָמיעסקאַ [...]), [...]אָזענבלום (שרודמיעסקאַ 21), באַרטאָשעווסקי [...] 95), טשינסקי (ראָקיטשינסקאַ 53), [...]טשינסקי (קאָנטנאַ 54) י. שינקעוויטשאַ [...]

טעאַטער

„ראָזמאַיטאָשטשי"

ציגעל-גאַס 27, טעל. 112-25

דיר. דוד צעלמייסטער.

די גרעסטע אַטראַקציע אין לאָדז!

גאַסטשפּילען פון אַמעריקאַס גרעסטע וועלט-סטאַרען

לוסי און מישא גערמאַן

מיט זייער ספּעציעל געקליבענעם אַנסאַמבל (לויט א. ב.)

וול. גאַדיק, יעקב גרינשפּאַן, דוד האַמבורגער, שמחה וויינטרויב, לאַלאַ יאַקובאָוויטש, באַשע ליבנאַלד, העלאַ לוקסענבורג, מאַקס סאַדאָווסקי, דאַראַ רובינאַ, טוביה ראָזענבערג, אַרנאָלד ריבאַק.

היינט זונטאָג, 4 נאָכמיטאָג צו ביליגע פּרייזען און 9 אָוונט

רחל'ס קינדער

אין 3 אַקטען, 6 בילדער פון זיגלער, שטיינבערג. מוזיק פון האַרי סקעל.

טעכנישער לייטער: בעני עפּשטיין.

בילעטען צו בעקומען פון 11 פריה ביז 2 און פון 5 נאָכמ. אין קאַסע.

KINO TEATR

MIRAŻ

אָנהויב 4 נאָכמיטאָג.

היינט פּרעמיערע!

גרויסער דראַמאַטישער זיטען-פילם אונטער'ן נאָמען:

געשפּענסט

אין די הויפּט-ראָלען:

HARRY BAUR

i Inkiszyniew

לעאן פריוועס פערמשפט

אויף 6 יאהר טורמע, 5 טויזענד זל. שטראף און פערלירען די רעכט אויף 10 יאהר

די פערטיידיגונג אפעלירט געגען אורטייל

דער אורטייל אין פראצעס פון פאבריקאנט לעאן פריוועס, וועלכער איז בעשולדיגט געווארן און אונטערצינדען זיין פאבריק אויף שרודמיעסקא 22 אין גרויסגעטראגען געווארן פרייטאג אין אווענד, פונקט 5 א זייגער לייענט דער פארזיצער אלגעמיינדען אורטייל:

דאס געריכט האט נאכ'ן בעטראכטען דעם פראצעס אנערקענט לעאן פריוועס פאר שולדיג און איהם בעשטראפט: אויף 5 יאהר טורמע און 5000 זל. שטראף מיט אויסטוישען אויף וויי-טערדיגע 300 טעג טורמע און צו פערלירען די עפענטליכע און עהרען-רעכט אויף 10 יאהר פאר אונטערצינדען די פאבריק און אנדערהאלבען יאהר טורמע פאר וועלען איבערקויפען א פאליציאנט. צוליב'ן צונויפפאל פון די פערברעכענס בעטרעפט די געמיינזאמע שטראף 6 יאהר טורמע און 5000 זל. שטראף מיט פערבייטען אויף ווייטערדיגע 300 טעג ארעסט און צו פערלירען די רעכט אויף 10 יאהר. א חוץ דעם דארף ער בעצאהלן 820 זל. געריכטס-קאסטען. ס'איז פערריכטעט געווארן די צייט וואס ער איז אפגעזעסן ביז'ן פראצעס.

אין די קורצע מינדליכע מאטיוון האט דאס געריכט אנגעוויזן, אז עס האט אנערקענט די שולד פון ביידע פונקטען פאר דערוויזן. דאס ארט פון דער שרפה באלד נאכ'ן פארלעשען, אין פערגלייך מיט'ן פריהערדיגען אויסזעהן, האט דערוויזן — ווי די עדות האבען דאס איבריגענס בעוויזן — אז דארט זענען געמאכט געווארן גרויסע ענדערונגען, וועלכע האבען געצילט לייכטער צו מאכען די שרפה. אויף די פאליצעס האט מען געפונען קוישען מיט אפפאל, וועלכע זענען פריהער נישט געווען. צווישן די פאליצעס האבען געהאנגען שבעלער גארן און מ'האט געפונען צוויי זעק מיט אפפאל. ווייטער האט מען אין מאגאזין געפונען קאסטענס, וועלכע זענען פריהער נישט געווען. דאס אלץ, ז'אויב מען זאל נאך נעמען, אז די קוישען און קאסטענס זענען בעגאסען געווארן מיט נאפט — בעווייזט, אז דער ציל איז געווען א קלאהרער.

דעם נאפט האבען פעסטגעשטעלט די פייער-לעשער, דירעקט נאך דער שרפה, דעם ריח פון נאפט האבען פעסטגעשטעלט די פאליציי-פונקציא-נערן צומארגענס נאך דער שרפה און ענדליך האט אויך פעסטגעשטעלט נאפט און דעם אפפאל די אנאליז פון אינסטיטוט פאר געריכטס-עקספער-טיזען אין ווארשא.

דער אנגעקלאגטער און זיינע פערטיידיגער האבען אנגעוויזן אויף א קורץ-שלוס אלס סיבה פון דער שרפה. אזא בעלייכטונג, וועלכע איז אויך נישט אפגעווארפען געווארן דורך די עקספערטען וואלט געווען מעגליך, אז אין מאגאזין וואלטען נישט געמאכט געווארן קיין ענדערונגען אין דער נאכט פון דער שרפה.

די עקספערטיזע פון בוכהאלטער-עקספערט האט פעסטגעשטעלט, אז עס פעהלט 1180 קילא גארן. פריוועס איז, אלזא געווען פאראינטערעסירט אין אונטערצינדען די פאבריק, ווייל ער איז גע-ווען אסעקורירט, ווייטער וואלט ער זיכער עפיס בעקומען פון דער אסעקוראציע פון די מאשינען און בניגים, וועלכע עס האט געדארפט בעקומען זיין משפחה. דער אנגעקלאגטער האט זיך פער-האלטען זעהר גלייכגילטיג, ווען דער פארטייער האט איהם אנגעזאגט די בשורה וועגן דער שרפה און האט געפרובט זיך ארייננצובעקומען אין דער פאבריק, כדי צו פערווישען די שפורען און בעזיי-טיגען די קאמפראמיטירענדע בעווייזן. די דאזיקע פאקטען בעשטעטיגען זיין שולד.

איצט שטעלט זיך די פראגע, צי ס'איז גע-לעגען אין אינטערעס פון „פשעמיסל יעדוואבני" אינטערצוצינדען די פאבריק?

דאס געריכט שטעלט פעסט אין דעם פונקט, אז די פירמע „פשעמיסל יעדוואבני" האט שוין פון ערשטען מאמענט אפערירט מיט פיקטיווע און נישט-ריכטיגע איינשרייבונגען, שוין באלד ביים קויפען די פאבריק, וועלכע איז אפגעלאזט געווא-רען פיל קלענער ווי דער ווירקליכער ווערט, אויך די צעסיע אויף ד"ר ווייגבערג אין פאלעסטינע איז געווען און איז א פיקציע און די גאנצע סומע נאך דער שרפה וואלטען בעקומען די פריוועסעס, וואמענס געשעפטען זענען אין דער לעצטער צייט געווען שלעכטע. צוליב דעם, וואס מ'קען אויך נישט טראכטען וועגן דעם, אז דער בעשולדיג-טער איז די טאט בעגאנגען געגען דעם ווילען פון פאטער, בעווייזט דאס נאך מעהר ווענן דער פיקציע פון דער דאזיגער צעסיע.

דאס געריכט האט געגלויבט די ערקלערונ-גען פון די עדות פאליציאנטען אזוי גוט צו דער פערברעכען פון אונטערצינדונג ווי אויך די פרובען איבערקויפען און איהם בעשטימט די שטראף לויט דעם דעם דערמאנטען אורטייל.

דער אנגעקלאגטער האט אויפגענומען דעם אורטייל רוהיג.

אדוו. פארעלע האט אנגעזאגט אנ'אפעלא-ציע געגען אורטייל.

HENRYK PFEFFER Piotrkowska 113 LIKWIDACJA!
Wyprzedaż za BEZCEN!

נייע געזעצן און צירקולארען

עמעריטאלע פערזיכערונג.

דאס מיניסטעריום פאר סאציאלער השגחה קלערט אויף, אז אנ'הפסקה אין דער עמעריט.-פער-זיכערונג פון א גייסטיגן ארבייטער, וועלכע דויערט לענגער ווי 18 חדשים, אנולירט די עמעריטאלע רעכט פון דאזיגען ארבייטער. סיידען די הפסקה איז א פועל יוצא פון ארבייטסלאזיגקייט. אין דאזיגען פאל מעג אפילו די הפסקה דויערען לענגער, ווי 18 מאנא-טען, פערלירט מען פונדעסטוועגען נישט די דער-וואָרבענע עמעריטאלע בערעכטיגונג. דער בעטרע-פענדער איז אבער מחויב כל זמן די ארבייטסלאזיג-קייט דויערט יעדעס האלבע יאהר פארצושטעלען דער בערופענער מאכט א 'ענטשפרעכענדער בעשטע-טיגונג פון זיין ארבייטסלאזיגקייט.

דעסגלייכען פערלירט מען אויך נישט די עמעריטאלע פערזיכערונגס רעכט, אויב די הפסקה, וואס דויערט לענגער ווי 18 חדשים ווערט פעראורזאכט דורך א קראנקהייט אדער כל זמן מ'נעמט פערזיכערונגס רעגנטע, בעת ער דינט אין מיליטער.

ביי די אלע אויסגערעכענטע פאלען קאן די אי-בערגעריסענע עמעריטאלע רעכט צוריקגעשטעלט ווערען ביי פאלגענדע בעדינגונגען:

נאך אנ'הפסקה ביז 5 יאהר, אויב דער בעטרעפענדער ארבייטער האט אין דער בעניימער פערזיכערונג דורכגעמאכט מינדעסטענס 12 בייטראג חדשים;

נאך א הפסקה ביז 10 יאהר, אויב דער בעטרעפענדער ארבייטער האט אין דער בעניימער פערזיכערונג דורכגעמאכט 24 בייטראג-חדשים.

נאך אנ'הפסקה ביז 15 יאהר, אויב דער בעטרע-פענדער ארבייטער האט אין דער בעניימער פערזי-כערונג דורכגעמאכט מינדעסטענס 30 בייטראג-חדשים;

נאך אנ'הפסקה אין דער פערזיכערונג, לענגער ווי 15 יאהר קאן שוין די איבערגעריסענע עמעריטא-לע בערעכטיגונגען נישט צוריקגעשטעלט ווערען.

דעסגלייכען קאנען שוין די איבערגעריסענע עמע-ריטאל רעכט נישט צוריקגעשטעלט ווערען אויך אין דעם פאל, אויב די הפסקה אין דער פערזיכערונג דויערט לענגער ווי 3 יאהר און די פליכט פון דער נייער פערזיכערונג הייבט זיך אן אין מאמענט, ווען דער בעטרעפענדער ארבייטער איז שוין עלטער ווי 60 יאהר.

איבער'שעה'ן.

אין א צווייטען צירקולאר ערקלערט דאס זעלבע מיניסטעריום, אז אונטערנעהמער מעגען שליסען אפ-מאכען מיט ארבייטער בנוגע דער פערגיטיגונג פאר דער ארבייט אין די איבער'שעה'ן. די אפגערעדטע שכירות קאן ריטשאלטאווע אויך ארומנעהמען א פערגיטיגונג פאר דער ארבייט אין די איבער'שעה'ן.

די דאזיגע פערגיטיגונג מוז אבער זיין א בולטע, ד. ה. די ריינע שכירות דארף ווייניגער בעטרעפען ווי צוזאמען מיט דער פערגיטיגונג פאר די איבער'שעה'ן און דער צושלאג טאר נישט ווייניגער בעטרעפען ווי די געזעצליך פעסטגעשטעלטע נארמע. אנדערש האט דער ארבייטער טראץ דעם געשלאסענעם אפמאך, סיי די רעכט זיך צו צומאהנען פון אונטערנעהמער די רעשט.

א וויכטיגע האנדעלס-פאזיציע

דער ווינטער-סעזאן, אין האנדעל, איז ביי אונז אין שטאט, איצט שוין אין פולען ברען. הגם די ווינטערן זענען נאך ווייט נישט קיין ווינטערדיגע, איז אין ענצעל-פערקויף שטארק אנ-געזעהן דער סעזאן.

עס מערקט זיך אבער ביים קאנסומענט א טענ-דענץ אויסצוזוכען קויף - קוועלען וואו ער זאל קאנען איינקויפען אויפ'ן יסוד פון צוטרוי, זעהר ווייניג קונים זענען מבינים אויף סחורות און דערצו נאך ווערען היינט-צו-טאג אויסגעארבייט אזעלכע פערשידענארטיגע סחורות אין וועלכער דער דורכשניטליכער קונה קאן זיך ווייניג-וואס ארינטי-רען, מוז ער דעריבער פאר זיך אויסזוכען אזא האנדעלס-קוועלע צו וועלכער ער זאל האבען דעם פולען צוטרוי. ווארום עס האנדעלט זיך דאך נישט בלויז וועגן דערצילען א ביליגערען פרייז פון דער געקויפטער סחורה, נאר אויך — און אפשר דאס וויכטיגסטע, א גוטע קוואליטעט סחורה, דאס די סוחרים. וועלכע ווילען דערגרייכען ערפאלג אין זייער האנדעל מוזען דאס אלץ נעמע אין אכט.

איינע פון די נייע האנדעלס-פירמעס, וועלכע בויט איהר מסחר אויף די דאזיגע יסודות, איז די פירמע פוטערהענדלער און אנאכאוויטש, פיעטרקאָ-ווער 19, פראנט 1 שטאק.

די אנגעוויזענע האנדעלס-אינסטיטוציע איז איינגעארדענט לויט די מאדערנסטע האנדעלס-פרינ-ציפען און איז צוגעפאסט צו די געברויכען פון דער היינטיגע אינטערעסירעגדיגע ווירטשאפטליכע בעדינגונגען.

וועגן שטרייק פון די מענער-בעקליידונג ארבייטער און כאלופניקעס

(א בריף אין רעדאקציע)

אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס אין א טייל ציי-טונגען האבען זיך בעוויזען אינכפירירטע נא-טיצען, וואס שטעלען פאר דעם שטרייק פון מע-נער-בעקליידונג פאך אין א פאלש ליכט, געפינען די שטרייק-קאמיטעטען פון די ארבעטער און כא-לופניקעס פאר נויטיג צו דערקלערען פאלגענדיגעס:

1) מעהר ווי צוויי וואכען שטרייקען טויזנט ארבע-טער, כאלופניקעס און הויזען-וועסט-נייער פאר: 20 פראצ. לוין-העכערונג פאר ארבייטער און כאלופניקעס, וואס זאל גלייכצייטיג דערמעגליכען צו פארקירצען דעם ארבעטס-טאג פון 10 שעה אויף 9 שעה; א לוין-טאריף פאר הויזען-וועסט-נייער, קאלעקטיווער אפמאך און אנערקענען די פעראיינען.

2) א טייל גרויסע מייסטערס, די פירער פון צעך ווילען פאר יעדען פרייז אויסהונגערן די אר-בייטער און כאלופניקעס — קעגען ווילען פון דער מעהרהייט מייסטער, וואס ווילען נאכגעבען די גערעכטע פאדערונגען פון די שטרייקענדיגע. די גרויסע מייסטער פראוואצירן דעריבער די שטרייק-קאנטראלעס. זיי פערשפרייטען דעריבער בבא-מעשיות וועגן די פאדערונגען פון די ארבייטער, אז דער קאלעקטיווער אפמאך זאל מכלומרשט פאר-פליכטען אויף צוריק א. ד. גל. זיי אינספירירען פאלשע ידיעות אין דער פרעסע.

3) די שטרייק-קאמיטעטען פון ארבייטער און כאלופניקעס דערקלערען, אז זיי האבען קיינעם נישט געגעבען קיין דירעקטיוו, וועגן צונעמען פארטיגע אנצוגען פאר די קליענטען. ווי אונז איז בעקאנט האט מען ביי קיינעם קיין אנצוג אדער פאלטא נישט צוגענומען. אויך די פארווארפען וועגן אנווענדען טערארר האבען צו אונז קיין שייכות נישט.

שטרייק-קאמיטעטען פון די ארבייטער און כאלופניקעס פון פראפ. פעראיין פון בעקלייד אינדוסטריע ארב. אין פוילען, אפט. VI אין לאדז.

טראמוואי איז איבערגעפאהרען אויף טויט א 17-יעהריגען יונגען

(א) נעכטען 11 אינדערפריה איז דער 17-יעהריגער סטעפאן וואלינגראווסקי (לאקעטארסקא 20) אין שליחות פון זיין פירמע בעפאהרען מיט'ן טראמוואי נומער 11 אייגקאסירען א וועקסעל.

אויף פעטריקאווער 64 איז ער אזוי אומגע-לומקערט אראפגעשפרונגען פון די טרעפלעך פון טראמוואי-וואגאן, אז ער איז ארונטערגעפאלען אונטער די רעדער און איז צושניטען געווארן אויף שטיקער.

דעם טויטען קערפער האט מען אוועקגע-פיהרט אין פראזעקטאריום.

א דרעש-מאשין אפגעריסען א פוס ביי א 12-יעהריג יונגעל

נעכטען ארום 4 א זייגער נאכמיטאג איז די פריוואטע פאגאטאוויע פון לעגיאנוב 6, טעל. 12-333 ארויסגערופען געווארן קיין קראשעוו צו דעם לאנדוירט סיידוגא.

ווי עס האט זיך ארויסגעוויזען האט די דרעש-מאשין ארייננעכאפט דעם לינקען פוס פון זיין 12-יעהריג יונגעל סטאניסלאוו. די קארעטקע פון דער פריוואטער פאגאטאוויע האט איהם אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין א גנגא מאריע שפיטאל.

פאר'ן גנב'ענען עלעקטרישע שטראם

(ז) דאס שטאדטישע געריכט האט נעכטען פערמשפט דעם סוחר לייב פראנק (פילסודסקיעגא 38) אויף 10 חדשים ארעסט. פראנק איז בעשולדיגט געווארן אין מאניפאלירען ביים עלעקטרישען זייגער און גנבענען עלעקטרישען שטראם.

אויף 30 יאהר טורמע

זענען בעשטראפט געווארען 6 בעסטיאלישע מערדער

(א) פאר'ן דערמארדען דעם באהן-בעאמטען יוזעף יאניקאויסקי זענען פערמשפט געווארען: אנ-טאני סטאשעיוסקי אויף 12 יאהר תפיסה, פעליקס סאבטשיק — אויף 10 יאהר, יאן יאגאדושינסקי — אויף דריטהאלבען יאהר, יאן יאשטשיק — אויף 3 יאהר, יולאדיסלאוו גאיעווסקי — אויף אנ-דערטהאלבען יאהר און יולאדיסלאוו פיעלעשיאק — אויף א יאהר טורמע.

פון ל. א. פ. פ.

די טראמוואי-ארבייטער האבען בעשלאסען צו ארגאניזירען א ל.א.פ.פ.-קרייז.

די ארבייטער פון דער פירמע „דזשענטעל-מען", האבען געעפענט אין דער פאבריק א ל.א.פ.פ.-קרייז מיט 720 מיטגלידער.

* * *

דעם 5-טען ד. ח. איז אפגעלאפען דער טערמין פון צוריקגעבען די שפענדע-ליסטעס פון ל.א.פ.פ. די הויז-בעזיצער ווערען געבעטען צוצו-שיקען די שפענדע-ליסטעס.

דאס נייע בוך

זי שפילט ווייטער

פיעסע אין 3 אקטען, 4 בילדער
— פון —
ה. י. בזשוסטאווסקי
צו בעקומען אין דער אדמיניסטר. פון „נייעם פאלקסבלאט", פיעטריקאווער 21.

Dr. Wołkowyski

ציגעל-נאם 11, טעל. 02-238
ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט-קראנקה בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
נעמט אן פון 8—11 בייטאג און 4—9 אווענט

Dr. REICHER

פאלודביאווא 28, טעל. 93-201
ספעציאליסט
פאר מענער - שוועכע - בעהאנדלונג
סעקסועלע בעראטונגען פון פסיכא - אנאליז
נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אווענר.
זונטאג און חגאות פון 9—12.

Doktór Z.
HENRYKOWSKI

ספעציעל-ארצט פאר מענער - שוועכע וועגערישע און הויט-קראנקהייטען
טראוגוטא 9, טעל. 98-962
נעמט אן פון 8—1 און פון 5—9 אווענט
זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאג
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

ZACHĘTA
זגערזשער 26

גרויסער דאפעלטער פראגראם!
1) מאנומענטאלער פילם, וואס אילוסטרירט דאס לעבען פון בלוטיגען טיראן א. ג.
רויטער סולטאן
(אבדול האמיד)
אין די הויפט-ראלען:
Nils Asther i Fritz Kortner
II
„דער טויש פון הערצער"
אין די הויפט-ראלען:
Janet Gaynor, Charles Farrel
אנהויב טעגליך 4 א זייגער נאכמיטאג, שבת און זונטאג — 12 א זייגער בייטאג.

טוּריסטישע רייזעס קיין ארץ=ישראל

דורך טריעסט, קאָנסטאַנץ א. א. וו. אָרגאַניזירט

די טוּריסטען = אָפּטיילונג ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

אינפאָרמאַציעס און איינשרייבונגען אין ציוניסטישען ביוראָ, שרודמיעסקאַ 29, טעלעפאָן 28=127

זאַמעל-אַקציע לטובת „אָרט"

רעפעראַט פוּן ב. אייסעראָוויטש אויף אַ פּרעסע-קאָנפערענץ

אין לאָדז ווײַלט איצט דער באַקאַנטער „אָרט"-טוער, פערטרעטער אין וועלט-„אָרט" און פאָרשטע-הער פון אַמעריקאַנער „אָרט" ה' ב. אייסעראָוויטש, וועלכער איז געקומען מיטהעלפען אין דער אַקציע פאַר דער דערמאָנטער געזעלשאַפט, וואָס ווערט איצט אַדורכגעפיהרט איך לאָדז.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז פאָרגעקומען אין לאָדזער „אָרט" אַ פּרעסע־קאָנפערענץ מיט'ן אָנ-טייל פון ה' ב. אייסעראָוויטש. די קאָנפערענץ האָט געעפענט פרעזעס ד"ר ווישעוויאַנסקי מיט אַ קורצען איינלייטונגס-וואָרט און דאַן האָט דער גאַסט אין אַ לענגערער רעדע זיך אָפּגעשטעלט אויף דער טעטיגקייט און פּלענער פון „אָרט" אין וועלט־מאַסשטאַב. ה' אייסעראָוויטש האָט צוו. אַנדערן געזאָגט:

אויב „אָרט" עקזיסטירט אָפיציעל 56 יאָהר, עקזיסטירט אָבער די אידעע פון „אָרט" שוין פיל לענגער, נאָך אין יאָהר 1791 האָט דער בעריהמטער יצחק בער פון נאַנסי פאַרשפּרייט דעם געדאַנק, אַז אויסער דער פּאָליטישער גלייכבערעכטיגונג מוזען די יודען קעמפען פאַר זייער עקאָנאָמישער גלייכבערעכ-טיגונג, וועלכע איז אפשר דאָס וויכטיגסטע, אַמאָל איז „אָרט" געווען אַ „מה־כה תיתא" - אָרגאַניזאַציע, היינט איז זי געוואָרען אַ לעבענס - נויטווענדיגקייט פאַר די יודישע מאַסען. היינט פאַרשטעהען שוין אַלע דעם גרויסען איבערשיכטונגס - פּראָצעס, וועל-כער דאַרף אַדורכגעפיהרט ווערען אומעטום, וואו די יודען געפינען זיך אין קאָמפּאַקטע מאַסען. „אָרט" אַרבייט נישט פאַר'ן היינטיגען טאָג, די געזעלשאַפט האָט פאַראויסגעזעהן די קאַלאַסאַלע אַרבייט, וועל-כע וועט מוזען אַדורכפיהרען. פון דער צווייטער זייט איז ביי קיין שום אומה נישטאָ פאַראַן אַזאַ אוּמ-נאַרמאַלע אַרבייט, וואו מ'זאָל מוזען פערוועגדען אַזוי פיל אַרבייט און מיטלען, כדי צוצוגרייטען די מאַסען צו פּראָדוקטיווע אַרבייט און צו עק-זיסטענץ - מעגליכקייטען.

צוליב אַ גאַנצע ריהע היסטאָרישע סיבות זענען די יודען אין זייער גרויסער צאָהל באַשעפטיגט אין האַנדעל און פרייע פּראָפעסיעס. אין פּוילען אַליין זענען פאַראַן 350 טויזענד יודישע קליינהענדלער, וועלכע געפינען זיך אַזוי צו זאָגן פון ראַנד פון אונטערגאַנג. אין אייראָפּאַ זענען פאַראַן איצט איבער 2 מיליאָן מענשען יודען אָהן שום אויסזיכט אויף ווײַ-טער. די „אָרט"-אַרבייט האָט צוליב די דאָזיגע סי-טואַציע געמוזט קאָנצענטרירט ווערען אין פּוילען, רו-מעניען, ליטע, לעטלאַנד, דייטשלאַנד, פראַנקרייך און אין רוסלאַנד. הגם דאָרט טראָגט די אַרבייט אַן אַנדער כאַראַקטער.

„אָרט" שליסט אויס פון איהר טע-טיגקייט אַלערליי פּאָליטישע פּראָבלע-מען.

די געזעלשאַפט איז ווי אַ זעלבסטשוץ בעת עקאָנאָמישען פּאָגראָם. די אימיגראַציע איז או-מעטום באַגרענצט, אויב אין די לעצטע יאָהרען האָבען עמיגרירט קיין א"י 50—60 טויזענד יודען אַ יאָהר און אין אַנדערע לענדער אַן ערך 20 טויזענד יודען, אָבער די גרעסטע עמיגראַציע, וועלכע מיר קענען זיך היינט צו טאָג באַרשטעלען קען נישט צו-נעמען דעם נאַטירליכען צוּוואוּקס פון די יודען, וועל-כער באַטרעפט יעהרליך אַן ערך 200 טויזענד נפשות. עמי-גראַציע קען אונזער עקאָנאָמישע פּראַגע נישט לעזען. די יודען וועלען מוזען בלייבען אויף די ערטער, וואו זיי וואוינען, שטאַרבען קענען זיי נישט, אין די פּראָפעסיעס, פון וועלכע זיי האָבען געצויגען חיונה ווערען זיי אַרויסגעשטויסען, בלייבט דערי-בער דער איינציגער וועג: אויף וועלכען עס ווייזען די אידעען פון „אָרט".

— מיר האָבען גרויסע פּלענער, האָט ה' אייסער-אָוויטש געזאָגט, אָבער נור אַזוי נעמט מען די מיט-לען די פּלענער צו פערווירקליכען. אויב „אָרט" האָט געשטעלט זאַמלען פאַר דער פּראָדוקטיוויזאַציע פון די יודישע מאַסען אין פּוילען און אַנדערע לענדער, איז אָבער אין די לעצטע יאָהרען צוליב די געשעהענישען אין דייטשלאַנד, דאָס פּוילישע יודענטום געוואָרען אַ שטיף־קינד. נאָר אין די לעצטע צייטען האָבען די פּוילישע יודען, ליידער, צוריקבעקומען זייער יחוס־בריף...

די אַרבייט פון „אָרט" אין די לעטער, וועלכע מיר האָבען אויסגערעכענט איז אַ פערשידענאַרטיגע, עס האָט אַריינגעפיהרט יודען אין דער מלאכה, מען באַשעפט זיך זיי צו אינדוסטריאַליזירען, באַזעצען זיי אויף ערד־אַרבייט, ס'ווערען געשאַפען פאַך־שולען, קורסען א. אַז. וו.

אין פּוילען האָט „אָרט" 64 פאַך־שולען מיט 8000 שילער, 12 לאַנדווירטשאַפטליכע קאָאָפּעראַ-טיוען און אַנדערע אינסטיטוציעס.

פון יאָהר 1932 זענען די שולען פערגרעסערט געוואָרען מיט 33%, זיי קענען אָבער נישט אַריינ-נעמען אַפילו 10 פּראָצענט פון די, וועלכע ווילען זיך אַריינבעקומען אין די שולען.

אין רומעניען האָט „אָרט" אויס 20 שולען מיט 1410 שילער, אין ליטע אַנ'אַרבייטס-הויז, 3 שו-לען, 12 קורסען, אין לעטלאַנד 6 שולען מיט 260 שי-לער, אַ פאַרם מיט 83 שילער, אין פראַנקרייך 14 פאַך-שולען און אַ לאַנדווירטשאַפטליכע שול פאַר דייטשער יוגענד, וועלכע האָט זיך אַרויסגערי-סען פון דייטשלאַנד, אין בערלין 7 שולען, די דייטשע רעגירונג האָט געגעבען די ערלויבניש פאַר דער שול נאָר מיט דעם באַדינג, אַז נאָכ'ן פערענדיגען וועלען די שילער עמיגרירען.

פאַריגעס יאָהר זענען צוגעגרייט געוואָרען צו

פערשידענע פאַכען 2000 יוגענדליכע פון דייטשלאַנד. בכלל ענדיגען יעדעס יאָהר די „אָרט" שולען אַנ'ערך 25 טויזענד יודען. דורך 15 יאָהר פון דער „אָרט"-טעטיגקייט זענען 400 טויזענט יודען דורך „אָרט" אַריינגעצויגען געוואָרען אין פּראָדוקטיווען אַרבייט, מיט רוסלאַנד האָט „אָרט" אַנ'אָפּמאַך וועגען איהר אַרבייט, וואָס געהמען אין יערען אָפּשניט צייט אַנ-אַנדער כאַראַקטער. „אָרט" האָט אַריינגעלעגט דאָרט אַ סומע פון אַ מיליאָן דאָלאַר, און 300 טויזענד דאָ-לאַר אין ביראָבידזשאַן, אַלץ אָהן פּאָליטיק, ס'ווערט געטון דאָרט וואו ס'איז פאַראַן אַ מעגליכקייט צו פּראָדוקטיוויזירען די יודישע מאַסען. „אָרט" וועט היי־יאָהר צוגרייטען 200 פאַמיליעס פון פּוילען, וועל-כע וועלען זיין צוגעגרייט צום באַזעצען זיך אין ביראָ-בידזשאַן.

„אָרט" העלפט דאָרט, וואו ס'איז פאַראַן אַ יו-דישער ישוב. די מיטלען נעמט „אָרט" אין אַמעריקאַ, דרום־אַפריקאַ, אויסטראַליען, ענגלאַנד. ווייל אומע-טום פאַרשטעהט מען גוט, וואָס פאַר אַ גרויסע אַר-בייט דער „אָרט" פיהרט.

דער בודזשעט אויפן יאָהר 1937

איז דורכ'ן „אָרט" באַשטימט געוואָרען אויף 580 טויזענד דאָלאַר, פאַר דער אַרבייט אין פּוילען איז באַ-שטימט געוואָרען 133 טויזענד דאָלאַר, אויף אינ-דוסטריאַליזאַציע 22 טויזענד דאָלאַר. די סומע איז אַ גרויסע, אָבער נאָך נישט קיין פּראָצענט דערפון וואָס איז נויטיג. די פּוילישע יודען אַליין מוזען זיך אויך אַנשטרענגען. די איצטיגע קאַמפּיין דאַרף מיטהעלפען פון הערצן, וואָס מעהר עס וועט געגעבען ווערען, און לאָדז בתוכם, אַלץ מעהר וועט קומען פון אויסלאַנד. קיין לאָדז בין איך געקומען מיטהעלפען דער זאַמלונג. אויב „אָרט" וועט האָבען די מיטלען, וועלען מיר פאַר די מאַסען קענען פיל טון, מיר וועלען קענען פערטיידיגען די עקאָנאָמישע פּאָזיציעס פון די יודישע מאַסען.

דאַן רעדט ד"ר ווישעוויאַנסקי וועגען דער **אַר-בייט פון „אָרט" אין לאָדז.** די „אָרט"-אָפּ-טיילונג אין אונזער שטאָט שטעהט אויפ'ן שטאַנד-פּונקט פון אַריינברענגען די יודישע מאַסען אין דער אינדוסטריע, די מלאכה ווערט מעכאַניזירט און פון איהר ווערט אַנ'אינדוסטריע. מיר יודען מוזען זיך צופּאַסען צו דעם דאָזיגען פּראָצעס. צום האַנדווערק דאַרף מען גרויסע קוואַליפיקאַציעס און דאַן קומט די מאַשין און ערלעדיגט דעם ענין קוואַנטיטאַטיוו און קוואַליטאַטיוו. ביי אונז איז די הילף אַ דרינ-גענדע, דער איבערשיכטונגס־פּראָצעס דאַרף געהן שנעל. לאָדז איז אַ גרויסער צענטער פון דער טעקסטיל-אינדוסטריע, דעם לאָדזער „אָרט" האָט זיך געשטעלט אויפגאַבע צו באַזעצען אין די מעכאַנישע פאַבריקען 150 יודישע אַרבייטער. אָבער דאָ האָט זיך גע-שאַפען אַ פּאַראַדאָקסאַלע לאַגע. ס'האָט זיך אַרויס-געשטעלט, אַז ס'זענען נישט פאַראַן קיין קוואַליפיצירטע יודישע אַרבייטער, וועלכע מ'וואָלט געקענט באַזעצען אין די פאַבריקען. למשל, איז איצט פאַראַן אַרבייט פאַר יודישע מעכאַנישע זיידען-וועבער. דער קאַמף אַריינצובריינגען אַ יודישען אַרבייטער, וואו די פאַבען זענען שוין פערנומען דורך אַנדערע איז זעהר שווער. מ'דאַרף דעריבער צוגרייטען אינדוסטריע-אַרבייטער פאַר נייע פאַכען, האָט טאַקע דער לאָדזער „אָרט" אין יאָהר 1926 ווען ס'האָט זיך אָנגעהויבען דער צאָל־קריג מיט דייטשלאַנד און ס'איז געוואָרען אַ קאָניונקטור אויף די טריקאָטאַזש - אַרבייט, גע-וואָרפען זיך אין דער ריכטונג און אויסגעלערנט דאָס דאָזיגע פאַך אַן ערך 2000 יודישע אַרבייטער דאָס זעלבע איז געווען מיט דער קאַטאָן-אַרבייט, וואו 15 פּראָצענט פון אַלע אַרבייטער זענען יודישע דאָס איז שוין נישט קיין פילאַנטראָפּישע אַרבייט, נאָר אַ טע-טיגקייט אויף אַ ברייטער סאָציאַלער באַזע.

דורך 14 יאָהר אַרבייט האָט „אָרט" אויס-געלערנט 800 וועבער, 2000 טריקאָטאַזש־אַרבייטער, 1000 זאָקען־אַרבייטער, 50 קאַטאָן און 5.500 שניידער, וועש-נייער, מאַשינקערזשעס און אַנדערע אַר-בייט, צוזאַמען אַלזאָ ניין טויזענד אַרבייטער. לאָדזער „אָרט" לערנט נישט קיין געוויכט אויסצובילדען מייסטערס, נאָר אַרבייטער, וועלכע זאָלען זיך קאָנען שנעל צופּאַסען צו דער אינדוסטריע און אַריינדרינ-גען אין דער פאַבריק. פון די 9000 אויסגעלערנטע האָט איין דריטעל עמיגרירט, איצט זעהט „אָרט" אַ מעגליכקייט פאַר אַרבייט אין די נישט אַקופּירטע פאַכען, ווי זיידען-שטוהל, הונד-מאַשינען, שפּינערייי, אַפּרעטור, פאַרבעריי און שטול-מייסטער. אין דער ריכטונג אַרבייט שוין „אָרט". די ערשטע זיידען-שטיילל זענען שוין געקויפט געוואָרען.

— אונזער פּראָפּאַגאַנדע, זאָגט ד"ר ווישעוויאַנסקי, געהט אין דער ריכטונג, אַז אין גאַנץ פּוילען זאָלען די „אָרט"-אָפּטיילונגען זיך באַמיהען צו אינ-דוסטריאַליזירען די יודישע מאַסען, ווייל די מלאכה ווערט פערשמעלערט, דערייבער ווילען מיר אין לאָדז מאַכען אַ מוסטער־קורס פאַר גאַרבער. הגם אין לאָדז איז די דאָזיגע אינדוסטריע אַ קנאַפּע.

צוליב דעם, וואָס די מלאכה ווערט מעכאַניזירט וועט דער לאָדזער „אָרט" שאַפען דעם ערשטען מאַ-שין-קאָאָפּעראַטיוו, וואו כ'וועלען איינגעקויפט ווע-רען מעכאַנישע מאַשינען פאַר אַ מחוזיסער מלאכה אין אַלע האַנדווערקער אין דעם פאַך וועלען זיך קענען מיט די דאָזיגע מאַשין באַנוצען. דער קוואַ-ליטעט פון די אויסאַרבייטונגען וועט זיין אַנ'אַנדערש און דער ניוואָ פון דער מלאכה וועט זיך הייבען.

אָבער אַ חוץ דעם אַלעם פיהרט ווייטער „אָרט" די אַלע קורסען פון מלאכה ווי ביז איצט.

דער לאָדזער „אָרט" טוט פיל און וויל נאָך מעהר טון, אָבער ער מוז זיך ווענדען צו חשר מיטהילף פון דער לאָדזער יודישער געזעלשאַפט, וועלכע וועט זי-כער זיך אָפּרופען אויף דער איצטיגען קאַמפּיין, וועל-כען ס'העלפט מיט אַ מחר פון אַזאַ שניט ווי ס'איז ה' ב. אייסעראָוויטש.

MATERJAŁY
najprzedniejszej jakości
JANKOWSKI
FABR. SUKNA BIELSKO
SPRZEDAŻ DETALICZNA Łódź, Piotrkowska 88.

קראָמוועל — העלד פוּן גרויסען בירגער=קריג אין ענגלאַנד

(ענדע פון דער 6-טער זייט)

קריג, איז נאָך מעהר דערנידערט געוואָרען. „איהר האָט דאָ מעהר נישט וואָס צו טון, האָט קראָמוועל געשריגען, איהר זענט שוין צו לאַנג דאָ געזעסען!" באַלד האָבען די סאָלדאַטען אַריינגעמאַרשירט אין פּאַרלאַמענט און צוטריבען די פאָלקס - פערטרעטער. דער פרייסישער יונקער פאָן אָלדענבערג, וועלכער האָט זיך אַמאָל בעריהמט, אַז מיט איין ליטענאַנט און צעהן סאָלדאַטען קען ער דעם גאַנצען דייטשען רייכסטאַג צויאָגען, איז ווייזט אויס, גאָרנישט גע-ווען אַזוי אָריגינעל, און באַלד נאָכדעם האָט דער-זעלבער קראָמוועל מיט אַ פרומען פּנים געמאָלדען, אַז ער האָט שטונדען לאַנג געבעטען זיין גאָט, אַז ער זאָל איהם ליפערשט אום מייט צושיקען, איידער בריטעגען צו אַזאַ נסיון.

פון אַ סך געשעהענישען ווייסען מיר גראָדע, ווי זיי האָבען זיך אָנגעהויבען. מיר קענען אָבער קיינמאָל נישט פאָראויסזעהען, ווי אַזוי זיי וועלען זיך ענדיגען. דאָס באַציהט זיך צו די געשעהענישען אין אַ סך מלוכות אין דער מאָדערנער צייט, ווי אויך צום לאַנג־דויערנדע בירגער - קריג אין ענג-לאַנד, אין זיבעצעהנטען יאָהרהונדערט. אָנגעהויבען האָט דער פרומער, גאָטספאָרכטיגער קראָמוועל, ווי אַ פערטיידיגער פון אַ פּאַרלאַמענט - רעזשים, אַ פער-טיידיגער פון פאָלקס - רעכט, און פערענדיגט האָט ער, ווי דער מעכטיגער, דיקטאַטאָרישער „לאָרד - פּראָטעקטאָר".

אין אַ שעהנעם פריהמאָרגען האָט קראָמוועל איינ-געלאַדען צו זיך אַ געזעלשאַפט פון וויכטיגע קריגס-פיהרער. פּלוצלונג האָבען זיך פונאַנדערגעעפענט די טירען און אין זאַל זענען אַריין סאָלדאַטען פון דער לייב־גוואַרדיע. אין די קאָרידאָרען פון פּאַלאַץ זענען אויסגעשטעלט געווען הונדערטער גוואַרדיסטען.

— ער באַשיצט זיך פון דער הייסער ליבע פון זיינע אונטערטאַנען, — האָט איינער פון די פער-זאַמעלטע שטיל געזאָגט צו אַ גרופּע גענעראַלען אין גלענצענדע אוניפאָרמען.

וואָס וויל איצט דער דיקטאַטאָר? וואָס איז דער ציל פון דער פאַראַדנער פערזאַמלונג?

דער פּאַרלאַמענט האָט קראָמוועלס „האָפענונג-גען" נישט ערפילט, און דעריבער וויל דער „לאָרד-פּראָטעקטאָר" זיין איינענעם צענטראַל-ראָט שאַפען. ער האָט איינגעטיילט גאַנץ ענגלאַנד אין צוועלף מי-ליטערישע באַצירקען און אין דער שפּיץ פון יעדען באַצירק האָט ער געשטעלט אַ שטאַאַטסהאַלטער מיטן טיטעל פון אַ גענעראַל - מאַיאָר, וועלכער איז געווען פעראַנטוואָרטליך דירעקט צום דיקטאַטאָר. זיי האָבען געמוזט זאָרגען פאַר רוה און אָרדנונג אין זייערע באַצירקען, און ווען נויטיג באַנוצען זיך מיט ברוטאַלער געוואַלט.

מיר קענען זיך דאָ נישט פערנעהמען מיט דער ענטוויקלונגס - געשיכטע פון ענגלישען פאָלק, וועל-כעס איז אין פערלויף פון די פאָלגענדע יאָהרהונ-דערטער געוואָרען גרויס און מעכטיג און האָט גע-שאַפען די גרעסטע וועלט-אימפּעריע אין דער מענש-ליכער געשיכטע. פון דעם קליינעם קאַפּיטעל פון דער ענגלישע געשיכטע קען מען אַ סך לערנען....

———×———

פוּן „מפעל הבצרון"

פייערליכע יונגענד-אַקאַדעמיע

היינט, 7 אָוונד קומט פאָר אין ענגלישען זאַל, אַל. 1-טער מאַי 2 אַ פייערליכע יוגענד-אַקאַדעמיע געווידמעט דעם אַבשלוס פון דער יוגענד-אַקציע פאַרן „מפעל-הבצרון". מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען: רעד. מ. גראָס-צימערמאַן, ד"ר א. טאַרטאַקאָווער, משה לימאַן, דיר. ד. מאַ-רעק, ל. לעווין, מגר. י. קראָן, מ. הורוויטש.

די פערזאַמלונג האָט אַרויסגערופען אַ גרוי-סען אינטערעס אין אַלע ציוניסטישע יוגענד-קרייזען.

ערקלערונג פוּן י. גרינבוים

דער מיטגליד פון דער עקזעקוטיווע פון דער יודישער אַגענץ יצחק גרינבוים פערעפענטליכט פאָלגענדע ערקלערונג:

צוליב אָנפראַגען פון פערשידענע זייטען שטעל איך פעסט, אַז ה' זאַלשופין, וועלכער זאַ-מעלט געלד אויף עפּיס א"י'דיגע צוועקען, איז נישט באַפולמעכטיגט דורך קיין שום יודישע אָר-גאַניזאַציע אָדער אינסטיטוציע, הן אין פּוילען הן אין א"י. וועלכע זאָל האָבען אַ וועלכע עס איז דירעקטען אָדער אומדירעקטען קאָנטאַקט מיט דער וועלטליכער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

אין „ראָזמאַיטאָשטשי"

וועט מעהר נישט שפּילען קיין יודיש טעאַטער

ווי מיר דערוויסען זיך, איז דאָס טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" וואו עס שפּילט דאָס יודישע טעאַטער (איצט — ליסי און מישאַ גערמאַן) פער-דונגען געוואָרען דעם „טעאַטער פּאָפּולאַרני", וועל-כער הייבט דאָרט אָן בקרוב צו שפּילען.

דער פאַרלאַג „יונג-ליטעראַט"

טרעט צו אַרויסצוגעבען אַ איבערפּאַרטייאישע יודישע וואָכענשריפט געווידמעט פּאָליטיש - געזעלשאַפטליכע און ליטעראַרישע פּראָבלעמען.

אין דער דאָזיגער צייטשריפט וועלען זיך מיטבע-טייליגען פּובליציסטען, שריפטשטעלער און ליטעראַטען פון אינלאַנד און אויסלאַנד.

יונגע טאַלאַנטירטע פּובליציסטיש - ליטעראַרישע כוחות וועלען האָבען די מעגליכקייט מיטצואַרבייטען אין אונזער זשורנאַל קענען אַגב גלייך אַריינשיקען זייערע שאַפונגען וועלכע וועלען פערעפענטליכט ווערען לויט דער ריהע-אָרדנונג.

מיטאַרבייטער - קאָרעספּאָנדענטען ווערען גערן אויפ-גענומען.

Wydawnictwo „Jung Literat" Lwów skrzynka pocztowa 259

טעאַטער, מוזיק און פערוויילונג
(קאָמוניקאַטען)

שטורמישער ערפאָלג פוּן די „ציגיינעריו" אין פילהאַרמאָניע

שוין אַ סך יאָהרען ווי אין לאָדז האָט אַ פּיעסע נישט געהאַט אַזאַ ריזען-ערפאָלג, זעלטען ווען, מען זעהט אין פילהאַרמאָניע-קאַסע אַ מאַסע מענשען, וועלכע בעטען זיך אַז מען זאָל פערקויפען אַ בילעט און די קאַסע איז גע-שלאָסען, ווייל 7 אָוונד איז שוין אויספערקויפט. די פאַרביגקייט פון די 10 בילדער פון דער פּיעסע, די טענץ די לידער, גנב'ישע און ציגיינערישע ווי אויך יודישע זענען אַזוי פערוויילענד, אַז דער עולם לאַכט אָהן אויפ-הער.

די ראָלען - פערטיילונג און אויספיהרונג — ערשט-קלאַסיג. מען מוז מודה זיין, אַז אַזאַ פאָרשטעלונג זעהט מען זעלטען.

היינט 4 נאָכמיטאָג און 9 אָוונד צום 5-טען און 6-טען מאָל „די ציגיינעריו".

גרויסער ערפאָלג פון „רחלים קינדער" לוסי און מישאַ גערמאַן אין ראָזמאַיטאָשטש

פרייטאָג, שבת, זענען אַ סך הונדערטער מענשען אַוועק פון טעאַטער, נישט בעקומענדיג קיין בילעטען. לאָדזער טעאַטער-עולם געדענקט נישט די צייט, ווען אַמע ר'קאָנער טעאַטער זאָלען האָבען אַזאַ דערפאָלג.

היינט זונטאָג ווערט געשפּילט 2 פאָרשטעלונגען 4.15 ביי טאָג צו זעהר בילינע פּרייזען און 9 אָוונד לוסי און מישאַ גערמאַן מיט זייער אַנסאַמבל „רחל'ס קינדער".

פון שטאַטישען טעאַטער

היינט 4 נאָכמיטאָג ווערט געשפּילט „מענשען אויפן אייז". 8.30 אָוונד — „אַ סטעפּאַן אין פּאַריז".

ראַדיאָ - פּראָגראַם

זונטאָג, דעם 8-טען נאָוועמבער

8 צייט-סיגנאַל, 8.18 מוזיק (פּליטען), 8.50 ידיעות, 9 מוזיק (פּליטען), 11.57 צייט-סיגנאַל, 12.03 מוזיק. פריהמאָרגען, 2.30 פערוויילונגס - קאָנצערט, (פּליטען), 3.30 אוידיציע פאַר דערפער, 4 רעקלאַמע - קאָנצערט, 4.15 פעליעטאָן, 5.10 פערוויילונגס - קאָנצערט, 5.45 אַקטוע-לער שמועס, 6 פּוילישע טענץ, 6.30 פּערוו. קאָנצערט, 7 ליטעראַרישע סקיצע, 7.15 „לאָדז גיט אָפּ כבוד דעם מאַר-שאַל פּילסודסקי" — רעדע פון גענ. מאַטשישעווסקי, 7.05 פּליטען, 8.40 ספּאָרט, 8.40 פּאָליטישער איבערזיכט, 8.50 אָוונד-ידיעות, 9 „אויף די לעמבערגער פּרעה-ליכע כוואַליעס". 9.30 פּאַרטעפּיאַן-קאָנצערט, 10 בול-גאַרישע מוזיק, 10.45 טאַנץ-מוזיק.

די פּראַכט-אויסגאַבע
משה בראָדערזאָנס
„פאַרשטעלונגען"
12 מיניאַטור-פּיעסען
צו בעקומען אין דער אַדמיניסטראַציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט"
פּרייז 10 זלאָטעס.

קאנסום
ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור
ראקיטשינער 54
צופאהר מיט טראמוואיע: 10 און 6.

פעקלעך
קיין סאוויעט-רוסלאנד
מיט לעבענסמיטעל און מלבושים
אויפ'ן גרונד פון א ספעציעלן אפמאך מיט דער פארשטעהערשאפט פון ז. ס. ס. ר. ווערט ערלעדיגט.

KONSUM
„Przy Widzewskiej Manufakturze" S. A.
Rokicińska 54. Dojazd tramwajami 10 i 6.

ATA czyści i szoruje wszystko!
A 185 b

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

גראויסער
עראטישער
פילם א. נ.
„ווייב אדער סעקרעטארקע"
אין די הויפט-ראלען: Clark Gable און Jean Harloff
פרייזען פון די פלעצער אויף אלע סעאנסען פון 54 גר.
נעקסטער פראגראם: „BOHATER" מיט Wallace Beery
אונזער דעוויז: די נידריגסטע פרייזען! די בעסטע פילמען!

איבערציהונגען און עקספעדיציעס נאך
ארץ-ישראל
אין גרופעלטע וואגאנען ערלעדיגט
שנעל און פונקטליך צו מעסיגע פרייזען
„POLSKI LLOYD"
Sp. Akc. oddział w ŁODZI, Narutowicza 13 tel centrala 250-15.
פארטרעטונג: Palestine Shipping Co. Ltd.
Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

פארטרעטונג פון ד. פ.
Jos. J. LEINKAUF, A. G. WIEN
פיהרט אויס איבערציהונגען אין דער שטאט און אויסער דער שטאט אין אייגענע מעבעל-וואגאנען.
די בעסטע בעדינגונגען.

ד"ר דניאל קאן
שטערלינגא 5
טעל. 228-08
אינטערליכע און נערווען-קראנקהייטען
עלעקטרא-טעראפיע
נעהמט אן פון 5 ביז 7 אווענט.

בחנם ווערט צוגעפאסט
אלערליי ברילן (לעזער)!

„OPTICUM"
פיעטריקאווער 28
בעזיצט אויך לאגער א גרויסן אויסוואהל פון פערשידענע ברילן, בינאקלען, אלערליי צילינדער-גלעזער. סאמ-בינירטע גלעזער, טערמאמעטערס, אלעס צו די ביליגסטע פרייזען.
ס'ווערן אויך אויסגעפיהרט ווטעל. רעפאראטורען פונקטליך און רעעל. — געדענקט די! אדרעס
עס הערן אנגענומען אלע ארט רעצעפטן פון די ה"ה דאקטוירים.

PrywatnePogotowie
„SZYBKA POMOC LEKARSKA"
tel. 15-111
BAŁUCKI RYNEK
(Zgierska 56)
Czynne przez całą dobę bez przerwy.

קריינע אנאנסען
1 זלאטי אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

ווישניאוו-גורא ביים וואלד אין דער ווילע לעשנא, צו פארמיטן א וואוינונג מיט בעקוועהמליכקייטן אויפ'ן ווינטער. צו ערפאהרן טעל. 221-89.

פריוע פאסטענס
א לערן-יונגעל פון אנשטענדיגע עלטערן קען זיך מעלדען אין דער קאנדיטאריי פון מ. קאטעק, ליסטאפאדא 9, פארציג האבען די, וואס האבען געענדיגט א שולע.

פערשידענעס
עס ווערט געזוכט א שותף מיט 15,000 זל. צו א גוט-איינגעפיהרט לאנדווירטשאפטליכע יעהריגעס עקזיסטירענד ברויט-ארטיקל אייגענע לאנערס אהן קאסטען. אפערטן אונטער „15,000" אין אדמ.

Plac w śródmieściu do sprzedania korzystnie. Wiadomość tel. 141-05, w niedz 265-46.

כ'וויל קויפן א חלק הויז פון 1500 ביז 2000 דאלאר. אפערטן אין אדמיניסטראציע אונטער „קויפער" פארמיטלער בעוואונשען.

Kwit Banku Zw. Spółek Zarobk. w Łodzi, został mi zaginiony na sumę zł 219.10 za № 8593 z dn. 30/X—36 r. Kwit powyższy unieważniam. Z.Luksenburg, Łódź, Sienkiewicza 41.

MŁODY inteligentny, zdolny rzemieślnik, głuchoniemy, właściciel przedsiębiorstwa z dobrą klientelą, szuka w celu matrymonjalnym zamożnej panny (może być głuchoniema). — Pośrednicy nie wykluczeni. Zgłoszenia z fotografją pod „Pewność" do Admin.

די אלע הערען נעבעטען, וועלכע האבען בייגעוואוינט דעם טראמוויי-צוזאמענשטויס מיט דער פראי ד. 15. אקט. ד.י. 6 אויף פיעטריקאווער 125, ווערען געבעטען צו מעלדען זיך אלצא 1-טער מאי וו. 7 צווישען 9—10 אווענד.

אין פערלויף פון 3 מאנאטען לערן איך די העברעאישע שפראך אין לשון און אין שריפט מיט אלע כללים ודקדוק אויך מפטיר מיט א דרשה צו א מצוה. פרייז צוגענגליך. מיין אדרעס גדאנסקא 24, לעהרער א. איטקין.

KUPCY — PRZEMYSŁOWCY! Przed nadmiernemi podatkami broni prawidłowa księgowość. Zapraszam, prowadzę księgi handlowe. — WAKSMAN, tel. 238-91.

20 ZŁ. DZIENNIE zarabiają zastępcy i zastępczynie, przy sprzedaży bardzo popularnego artykułu na raty. Zgłoszenia osobiste w niedzielę 8. i w poniedziałek, 9. listopada w Łodzi, Hotel „Polonia' u p. H. Zinnera, w godz 9—1 i 3—6.

א קוואליפיצירטער שלאפ-נייהער מיט גוטע רעפערענצען ווערט געזוכט. אפערטען אונטער „L.G." אין אדמ.

בעזיצענדיג א פאסענדע וואוינונג אויף פאבריקאציע, ווי אויך א ביסעל געלד, זוך איך א פאכמאן פון א גאנגבארן ארטיקעל. איך קען זיין אויף לוין אדער צו פארדינגען אויף ארבייט. צו ערפאהרען זגערזשער 15, וו. 1.

ראקאלען
Sale fabryczne kompletne do uruchomienia urządzenia w śródmieściu do wynajęcia korzystnie. Wiadomość tel. 141-05 w niedz. 265-46.

Do oddania pokój frontowy o dwóch oknach, od zaraz. Brzezińska 11, m. 5, I p.

אפצוגעבען אנ'ארט פאר א יונגערמאן צו שלאפען. זיך ווענדען 11-טער ליסטאפאד 12, וו. 6.

א בעקוועהם ארט צו שלאפען פאר 2 מענער אין א מעבלירט צימער, לופטיג און היגיעניש, מעסיגער פרייז. קילינסקיעגא 39, וואהנ. 18, קען זיין מיט בעקעסטיגונג.

צו פערמיטען 3 צימער מיט אלע בעקוועהמליכקייטן. פריש רעמאנטירט 3. שטאק, פראנט, ביים ווירט זאוואדזקא 16a.

OGŁOSZENIE.
Kolej Elektryczna Łódzka Sp. Akc.
podaje do wiadomości, że w związku z rozbudową torów na ul. Radwańskiej, od niedzieli dnia 8 listopada r. b. zostają wprowadzone następujące zmiany:
1. Zmieniona zostaje trasa pociągów linii No. 6. Obecnie pociągi tej linii kursować będą: Doły — ul. Brzezińska — Plac Kościelny — ul. Zgierska — ul. Nowomiejska — Plac Wolności — ul. 11-go Listopada — ul. Gdańska — ul. Kopernika — ul. Żeromskiego — ul. Radwańska (do Rzeźni) i z powrotem.
2. Uruchomiona zostaje nowa linia Nr. 16, która kursować będzie na trasie: Plac Reymonta — ul. Piotrkowska — ul. Główna — ul. Rokicińska (do Szpitalnej) i z powrotem.

בעקומען אויסצייכענונגען און א גאלדענעם מעדאל אויף די אויסשטעלונגען אין די גרעסטע שטעט פון אייראפע און אין תל-אביב (ארץ-ישראל)

פארקויפט אין אלע אפטייקען, אפטיק-סקלאדן און פארפומעריעס.
Fabr. Chem. - Kosm.
„Pharmachemja", Bydgoszcz.

ספעציעלע
לעטשניצע
פאר פרויען-קראנקהייטען
און אקושעריע
ZGIERSKA 24
Dr. FELDMAN | Dr. PRAPORT
פון 3 ביז 6 | פון 10 ביז 1

ד"ר מעד.
שמעון גרינבערג
פילסודסקיעגא 55
טעל. 168-58
נעמט אן פון 12-1 און פון 5—7 אוו.

וויכטיג פאר
ברוך-קראנקע
(רופטורען) זאווי פון פערקרימונגען פון רוקען-ביין (הויקערס), פאראליזשען, ביין-שווינדזוכט, פלאטפים און פערשידענע אנדערע פערקריפלונגען-ליידענדע.

פאר פערשידענע ארט רופטורען פערעלטערטע און די געפערליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-באנדאזשען לויט מיין מעטאדע היילן און בעזייטיגן ראדיקאל יעדן איינציגן ברוך.

ביי מאגען און קישקע - זענקונג ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע לייב-הייל-באנדאזשען.
פאר הויקערס ספעציעלע גארסעטען און גלייכהאלטערס.
געגען ביין-שווינדזוכט ספעציעלע ארטאפעדישע אפאראטען פון אלע סיסטעמען.
געגען שמערצענדע פלאטפים ספעציעלע ארטאפעדישע איינלאגען לויט גיפס-מאדעלען.
געגען קרומע אדערן ספעציעלע גומי-שטרימפ לויט מאס.
קינסטליכע הענד און פיס
ספעציעלע הייל-ארטאפעדישע אנשטאלט
ספעצ. ארטאפעד
א. פעטריקעוויטש, לאדז
9 פיראמאוויטשא 9, טעל. 177-09 (פריהער אלגינסקא)
אכטונג! קראנקע מוזען זעלבסט ערשיינען.
טויזנטער דאנקזאגונגען קענען בעוויזען ווערען

Dr. med.
E. WAJNBERGOWA
אויגען-קראנקהייטען
Dr. med.
M. WAJNBERG
נערווען-קראנקהייטען
האבען זיך איבערגעצויגען אויף
LEGJONÓW 3 (Zielona)
tel. 172-20.

Dr. med.
P. Braun
צוריקגעקעהרט
ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
צעגעלניאנא 4, טעל. 100-57
נעמט אן פון 8—2 מיטאג און פון 4—9 אוו.
ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.
פאר א ונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען.

מעבעל שיינע, גוטע און ביליג
בעקומט איהר אין דעם נייע ערעפענטען געשעפט
„MEBLODOBR" 23 נארוטאוויטשא 23

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
11 בושעשינער 11
טעל. 137-63.
עס נעהמען אן פאלגענדע דאקטוירים:
ד"ר קויפמאן, ד"ר דינענזאן, ד"ר רויטער, ד"ר שפירא, ד"ר נאדעל, ד"ר י. איציקזאן, ד"ר סטופאי, ד"ר ספירא, ד"ר שמיר-געלד נערווען-קראנקהייטען
און דענטיסטין סטאראפאלסקא.
וויזיטען אין שטאט. אלע ארט מעדיצינישע הילף. קאבינעט פאר פיזיקאלישער טע-ראפיע און רענטגען.
אלע ארט אימפונגען (געגען דיפטעריט און אנגרערע).

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wejntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chenon Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 93